

การปฏิบัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ

โดย

นางสาวมาลี วงศาโรจน์

ผู้ตรวจราชการ

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 - 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง การปฏิวัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ

ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย นางสาวมาลี วงศาโรจน์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ปัจจุบันการจัดการข้อมูล/สารสนเทศในหน่วยงานของภาครัฐของประเทศไทยในภาพรวม เป็นไปในลักษณะแบบต่างคนต่างทำ ตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานเอง ไม่มีความเป็นเอกภาพ ขาดมาตรฐานและการควบคุมคุณภาพที่ดี ส่งผลให้ไม่สามารถบูรณาการข้อมูล/สารสนเทศระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลของประเทศเพื่อใช้ในการบริหารราชการได้ จากปัญหาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศด้วย นอกจากนี้ข้อมูล/สารสนเทศของหน่วยงานภาครัฐ ยังถูกนำไปใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างประเทศอีกด้วย การที่ข้อมูลไม่ถูกต้อง สมบูรณ์หรือไม่ทันเวลา ทำให้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งการสร้างควมไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ ในการดำเนินการของภาครัฐต่อประชาชนด้วย ผู้วิจัยในฐานะที่เคยเป็นผู้บริหารจัดการระบบข้อมูลสถิติขนาดใหญ่ของประเทศ มีความเกี่ยวข้อง และต้องการเสนอแนะแนวทางในการปฏิวัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ที่จะเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ จึงสนใจศึกษาเรื่องของการที่ปฏิวัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสนองต่อความต้องการใช้ข้อมูลในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน และ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปฏิวัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการเรื่องข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ เปรียบเทียบกับแนวทางของต่างประเทศและองค์การสากล เพื่อมุ่งสู่การปฏิวัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์และกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในภาพรวม และในบริบทของสากล รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้ข้อมูลที่สำคัญทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มประชาสังคม รวมทั้งผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเรื่องข้อมูลของภาครัฐ เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐยังเป็นแบบต่างคนต่างทำ 2) การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐ ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างพัฒนา 3) การพัฒนาข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ เป็นงานที่ยากมีความซับซ้อน 4) การพัฒนาระบบข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ จะต้องตอบสนองต่อความต้องการใช้งานของผู้ใช้งาน 5) ปรากฏพบว่าการบริหารจัดการข้อมูลของภาครัฐที่เป็นสากล มีหลักการปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี และได้รับการยอมรับเป็นสากลนั้น รวมทั้งมาตรฐานในด้านต่างๆ ทั้งด้านข้อมูลและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ผลจากการชี้วัดระดับการพัฒนาข้อมูลเปิด และรัฐบาลเปิด ในระดับสากลอยู่ในระดับที่ต่ำ สำหรับข้อเสนอแนะในการปฏิวัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐมีดังนี้ 1) สร้างหลักสูตรการศึกษาที่ให้ความรู้เรื่องการใช้ข้อมูล/สถิติขั้นสูงในทุกๆระดับ 2) มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบูรณาการข้อมูลภาครัฐ 3) มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบระบบข้อมูล PMOC เพื่อการบริหารงานของรัฐบาลโดยเฉพาะ 4) มีการออกแบบสถาปัตยกรรมด้านสารสนเทศของประเทศ (Information Architecture) 5) เพิ่มตำแหน่งผู้บริหารด้าน

บ

สถิติและสารสนเทศ ในทุกหน่วยงานของภาครัฐ 6) มีการจัดจำแนกประเภทข้อมูลให้ชัดเจนตามมิติของการใช้งาน 7) มีการจัดทำดัชนีชี้วัดหลักที่สำคัญเพื่อแสดงให้เห็นสภาพความเป็นไปของภาวะเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย 8) มีการรวบรวมติดตามดัชนีชี้วัดขีดความสามารถประเทศโดยกำหนดให้มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบที่ชัดเจน 9) มีหน่วยงานที่ทำการวิจัยและพัฒนา

คำนำ

ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญของหน่วยงาน เมื่อถูกแปลงเป็นสารสนเทศ จะมีบทบาทที่สำคัญต่อทุกภาคส่วนในสังคม ในการที่ทำความเข้าใจสภาพความเป็นไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐเองมีบทบาททั้งที่เป็นผู้ผลิตและผู้ใช้ข้อมูลสำหรับการวางแผน การกำหนดนโยบาย การติดตามประเมินผล รวมทั้งใช้สนับสนุนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ในขณะที่ภาคเอกชน ภาคประชาชนเองก็ต้องการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิต หรือ การประกอบธุรกิจ รวมทั้งการใช้ข้อมูล สารสนเทศและสถิติ ในการสร้างความเข้าใจ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเอง ซึ่งการใช้ข้อมูล สารสนเทศและสถิติ เพื่อประกอบการตัดสินใจ และเพื่อทำความเข้าใจกับสภาพความเป็นไปของบ้านเมือง จะถือเป็นการสร้างสังคมที่ใช้ความรู้มากกว่า ความเชื่อหรือความรู้สึก (Evidence Based Decision Making)

ด้วยผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ในแวดวงการบริหารจัดการข้อมูล ทั้งทางด้านสถิติและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงตั้งใจจัดทำผลงานวิจัยชิ้นนี้ขึ้น เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน และเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ในอันที่จะทำให้มีการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ และมีการนำข้อมูล สารสนเทศและสถิติไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานของรัฐบาลและการปฏิรูปประเทศ ให้เป็นไปทิศทางที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

(นางสาว มาลี วงศาโรจน์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	2
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	2
คำจำกัดความ	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ (Information System management)	6
แนวคิดเรื่องสถาปัตยกรรมองค์กรและธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	10
กรอบการบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดเรื่องข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government)	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
กรอบความคิดของการวิจัย	21
สรุป	22
บทที่ 3 การบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐในปัจจุบัน	24
ผลการดำเนินงานเรื่องการจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน	24
นโยบายและการปฏิบัติตามหลักแนวคิดข้อมูลเปิด (Open Data)	30
นโยบายและการปฏิบัติตามหลักแนวคิดรัฐบาลเปิด (Open Government)	35
การปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ในบริบทสากลและผลกระทบต่อประเทศไทย	45
การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลกระทบต่อการจัดการข้อมูล ของหน่วยงานภาครัฐ	51
สรุป	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การปฏิบัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ	56
ความหมายการปฏิบัติข้อมูล	56
การวิเคราะห์กระบวนการจัดการข้อมูลภาครัฐ (ทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทาน)	57
การวิเคราะห์เนื้อหาสาระข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ	65
กรอบสถาปัตยกรรมองค์กรและธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	70
ทักษะของผู้เกี่ยวข้อง	71
สรุป	74
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	76
สรุป	76
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	82
ประวัติย่อผู้วิจัย	84

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 แสดงรายการชื่อชุดข้อมูลสถิติทางการระดับจังหวัด	29
3-2 แสดงผลการประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลตามเกณฑ์ข้อมูลเปิดภาครัฐ	33
3-3 ดัชนีรัฐบาลเปิดของกลุ่มอาเซียนและการจัดอันดับ	39

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
2-1 แสดงองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมองค์กร (Enterprise Architecture)	11
2-2 แสดงความเชื่อมโยงของการส่งข้อมูล	19
2-3 ความสำคัญของสถิติ	20
3-1 ผลดัชนีรัฐบาลเปิดของประเทศไทย	38
3-2 ผลการประเมินด้านการเผยแพร่ การเปิดเผยกฎหมายและข้อมูลของราชการ	40
3-3 ผลการประเมินมิติที่ 2 สิทธิในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูล	41
3-4 ผลการประเมินมิติที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชน	43
3-5 ผลการประเมินมิติที่ 4 เรื่องร้องเรียน	44

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วจนกลายเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการดำรงชีวิตของปัจเจกบุคคลและการบริหารงานขององค์กร หากมองภาพรวมในลักษณะที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในองค์กรขนาดใหญ่ มีภารกิจที่สำคัญที่ต้องดำเนินการ 11 ด้าน การขับเคลื่อนองค์กรขนาดใหญ่นี้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายจำเป็นต้องมีเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบข้อมูล/สารสนเทศ ที่มีคุณภาพเพื่อขับเคลื่อนให้องค์กรขนาดใหญ่นี้สามารถแข่งขันกับสังคมโลกได้อย่างมั่นคง จำเป็นต้องกำหนดพิมพ์เขียวสถาปัตยกรรมองค์กร (Enterprise Architecture) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งกำหนดได้จาก 4 มุมมอง ได้แก่ มุมมองชั้นที่ 1 ภารกิจหลักและเป้าหมายขององค์กร (Business Layer) มุมมองชั้นที่ 2 ข้อมูล/สารสนเทศที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามภารกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Data/Information Layer) มุมมองชั้นที่ 3 โปรแกรมประยุกต์ที่ใช้สำหรับการจัดการข้อมูล/สารสนเทศ (Application Layer) มุมมองชั้นที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องใช้สำหรับการทำงานของโปรแกรมประยุกต์ (Information Technology Layer)

ปัจจุบันการจัดการข้อมูล/สารสนเทศในหน่วยงานของภาครัฐของประเทศไทยในภาพรวมนั้น ยังเป็นไปในลักษณะแบบต่างคน ต่างทำ จัดเก็บตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานเอง ขาดความเป็นเอกภาพ ขาดมาตรฐาน ขาดการควบคุมคุณภาพ จึงมีปัญหา ความถูกต้องสมบูรณ์ ความครบถ้วน ความทันเวลา จึงยังไม่สามารถบูรณาการข้อมูล/สารสนเทศ ระหว่างหน่วยงานได้ ยกตัวอย่าง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชากรในด้านต่างๆ เช่น การประกอบอาชีพ การศึกษา ภาวะสุขภาพ ประชากรต่างด้าว เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้มีการจัดเก็บโดยหลายหน่วยงาน ข้อมูลไม่ตรงกัน หรือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับน้ำและการจัดการน้ำ ข้อมูลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือด้านอื่นๆ

จากปัญหาเรื่องข้อมูลและการจัดการข้อมูล/สารสนเทศในหน่วยงานของภาครัฐที่กล่าวข้างต้นย่อม ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 11 ด้าน เนื่องจากในการดำเนินงานตามวงจรเดมมิ่ง PDCA (Plan Do Check Act) นั้นจำเป็นต้องใช้ข้อมูล/สารสนเทศทั้งสิ้น นอกจากนี้ข้อมูล/สารสนเทศของหน่วยงานภาครัฐ ยังถูกนำไปใช้ในการเปรียบเทียบ

ระหว่างประเทศอีกด้วย ซึ่งการที่ข้อมูลไม่ถูกต้อง สมบูรณ์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งการสร้างควมไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ ในการดำเนินการของภาครัฐต่อประชาชนด้วย ตามหลักการของ Open Government

การปฏิบัติข้อมูลในหน่วยงานของภาครัฐ จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งและเป็นความเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ เพื่อให้ข้อมูล/สารสนเทศของภาครัฐเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน และเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจดิจิทัล

ผู้วิจัยในฐานะที่เคยเป็นผู้บริหารจัดการระบบข้อมูลสถิติขนาดใหญ่ของประเทศ มีความเกี่ยวข้อง และต้องการเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ที่จะประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

1. เน้นการวิจัยเฉพาะกรณีข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ
2. วิจัยเฉพาะเรื่องข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐที่เปิดเผยได้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์สถานภาพการจัดการเรื่องข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ เปรียบเทียบกับแนวทางของต่างประเทศและองค์กรสากล เพื่อมุ่งสู่การปฏิบัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์และกำหนดแนวทางที่ชัดเจน ในการขับเคลื่อนไปสู่ความเป็น Open Government ในภาพรวม และในบริบทของสากล รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้ข้อมูลที่สำคัญทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มประชาสังคม รวมทั้งผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเรื่องข้อมูลของภาครัฐ เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน
2. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการเรื่องข้อมูลได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

คำจำกัดความ

การปฏิวัติข้อมูล	หมายถึง การเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพื่อหวังผล 2 ประการคือ (Data Revolution) <ol style="list-style-type: none"> 1) การตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและ 2) การสร้างความไว้วางใจกันในสังคมบนพื้นฐานของความโปร่งใส (transparency) และการยอมรับผิดติดชอบ (accountability) โดยที่การเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการปรับปรุงกระบวนการจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศขององค์กร อย่างเป็นระบบ (กระบวนการจัดการข้อมูลและสารสนเทศที่ดี ข้อกำหนดสถาปัตยกรรม ระบบสารสนเทศ และการจัดการระบบสารสนเทศตามหลักธรรมาภิบาล) ด้วยวงจรการบริหารงานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ข้อมูลและสารสนเทศมีคุณภาพ สอดคล้องกับการรับรู้ การแจ้งเตือน และการใช้ประโยชน์ร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง Reference http://www.undatarevolution.org/
ข้อมูลเปิด (Open Data)	หมายถึง ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ได้โดยอิสระ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และแจกจ่ายได้ โดยใครก็ตาม แต่ต้องระบุแหล่งที่มาหรือเจ้าของงาน และต้องใช้สัญญาหรือเงื่อนไขเดียวกันกับที่มาหรือตามเจ้าของงานกำหนด ความหมายที่สมบูรณ์ของข้อมูลเปิด (The full Open Definition) คุณสมบัติที่จัดได้ว่าเป็นข้อมูลเปิด ที่สำคัญมีดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. Availability and Access ข้อมูลทั้งหมดต้องมีความพร้อมใช้งานและค่าใช้จ่ายต้องไม่มากกว่าค่าใช้จ่ายในการทำสำเนาโดยเฉพาะการดาวน์โหลดผ่านอินเทอร์เน็ต ข้อมูลจะต้องมีอยู่ในรูปแบบที่สะดวกต่อการใช้งานและสามารถปรับปรุงแก้ไขได้

2. Re-use and Redistribution ข้อมูลต้องถูกจัดเตรียมให้ภายใต้เงื่อนไขที่อนุญาตให้นำมาใช้ใหม่และแจกจ่ายได้ รวมทั้งการผสมผสานระหว่างชุดข้อมูลอื่น ๆ ได้

3. Universal Participation ทุกคนต้องสามารถที่จะใช้ นำมาใช้ซ้ำ และแจกจ่ายได้ ไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มคนตัวอย่าง เช่น ข้อจำกัดของ ‘non-commercial’ ที่ป้องกันการใช้ในเชิงพาณิชย์ หรือข้อจำกัดในการใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะบางอย่าง (เช่น ในการศึกษาเท่านั้น) ก็จะไม่ถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นแบบข้อมูลเปิด Reference <http://www.undatarevolution.org/>

รัฐบาลเปิด (Open Government)	หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้สาธารณะได้รับรู้มีส่วนร่วม แสดงถึงความโปร่งใสและความเป็นประชาธิปไตย เพิ่มประสิทธิภาพของบริการภาครัฐ การวัดผลกระทบเชิงนโยบาย การเพิ่มขีดความสามารถของตัวเอง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ส่วนตัวแบบใหม่ที่ดีขึ้น การสร้างนวัตกรรม สร้างองค์ความรู้ใหม่จากการรวบรวมข้อมูลจำนวนมากจากหลากหลายรูปแบบและแหล่งข้อมูล Reference http://opengovdata.org/
ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ (Chief Information Officer: CIO)	หมายถึง ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง ที่ได้รับมอบหมายและมีอำนาจหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในองค์กร โดย CIO เป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนทั้งในระดับแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ รวมถึงงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาและปฏิบัติงานเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศรวมถึงระบบสื่อสารโทรคมนาคม
สถาปัตยกรรมองค์กร Enterprise Architecture : EA	หมายถึง พิมพ์เขียวของระบบสารสนเทศขององค์กรที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนให้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่องคุ้มค่ากับการลงทุนและประโยชน์ที่ได้ โดยให้ความสำคัญกับสถาปัตยกรรมพื้นฐานที่สำคัญ 4 ด้าน คือ 1. สถาปัตยกรรมกลยุทธ์และกระบวนการทางธุรกิจ (Business Architecture) แสดงถึงกระบวนการขององค์กรและความเกี่ยว

เนื่องระหว่างกัน รวมทั้งแสดงพันธกิจขององค์กร (Vision, Mission)
การดำเนินกลยุทธ์ขององค์กร

2. สถาปัตยกรรมสารสนเทศ (Information Architecture) แสดงถึงโครงสร้างข้อมูลและคำอธิบายข้อมูล การส่งผ่านระหว่างข้อมูล รวมถึงการจัดเก็บข้อมูล

3. สถาปัตยกรรมโปรแกรมประยุกต์ (Application Architecture) แสดงถึงระบบโปรแกรมหรือระบบบริการในการตอบสนองต่อผู้ใช้

4. สถาปัตยกรรมระบบไอซีที (Technical Architecture) แสดงโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย ระบบโปรแกรม ฯ

วงจรเดมมิ่ง

(Plan Do

Check Act: PDCA)

หมายถึง วงจรการบริหารงานคุณภาพ หรือวงจร PDCA เป็นวงจรการปฏิบัติงานที่นำมาใช้ในการพัฒนางานให้มีความต่อเนื่องเพื่อให้ได้ระบบงานที่ดีหรือเป็นมาตรฐานในที่สุด โดยประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) คือการวางแผนงานจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น

2. การนำไปปฏิบัติ (Do) คือการปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ

3. การตรวจสอบผล (Check) คือการตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด

4. การแก้ไขปรับปรุง (Action) คือการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหาและนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ในหน่วยงานภาครัฐ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย จากหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการวิจัย โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ (Information System Management)
2. แนวคิดเรื่องสถาปัตยกรรมองค์กรและธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. กรอบการบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
4. แนวคิดเรื่องข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดของการวิจัย
7. สรุป

การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ (Information System Management)

ก่อนที่จะศึกษาเรื่องระบบสารสนเทศองค์กร และเรื่องการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจกับคำนิยาม ความหมายของคำศัพท์ และที่มาของความหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกัน ดังนี้

ข้อมูล (Data) หมายถึงข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการสังเกต การรวบรวม การวัด หรือวิธีอื่นใดก็ได้ ซึ่งข้อมูลเป็นไปได้ทั้งตัวเลข ข้อความ รูปภาพ หรือ สัญลักษณ์ใดๆ แต่ในทางปฏิบัติงานด้านสถิติแล้ว ข้อมูลส่วนมากอยู่ในรูปของตัวเลข ซึ่งอาจเป็นค่าข้อมูล หรือ รหัสที่นำมาแทนข้อเท็จจริงนั้นก็ได้ วิธีการได้มาซึ่งข้อมูลนั้น สามารถได้มาจากการสังเกต การเก็บรวบรวมโดยเครื่องมือใดเครื่องมือหนึ่ง เช่น การใช้แบบสอบถามหรือ ได้มาโดยวิธีการวัด หรือ วิธีอื่นใดก็ได้ เพื่อนำไปสู่การประมวลผลต่อไป คุณสมบัติเบื้องต้นของข้อมูลที่ดี คุณลักษณะของข้อมูลที่ดีนั้นต้องประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐาน 4 ประการ เป็นอย่างน้อย ได้แก่ 1. เป็นจริง 2. ครบถ้วน 3. ไม่มี ความขัดแย้ง และ 4) เป็นปัจจุบัน

สารสนเทศ (Information) หมายถึงข้อมูลที่ได้ผ่านกระบวนการประมวลผลแล้ว อาจใช้วิธีง่ายๆ เช่น หาค่าเฉลี่ยหรือใช้เทคนิคขั้นสูง เช่น การวิจัยดำเนินงาน เป็นต้น เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพข้อมูลทั่วไปให้อยู่ในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์หรือมีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์

ในการตัดสินใจให้คำตอบปัญหาต่างๆ ได้ สารสนเทศประกอบด้วยข้อมูลเอกสาร เสียง หรือรูปภาพต่างๆ แต่จัดเนื้อเรื่องให้อยู่ในรูปที่มีความหมาย สารสนเทศไม่ใช่จำกัดเฉพาะเพียงตัวเลขเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ในการนำเสนอสารสนเทศ ปัจจุบันเป็นแบบ Multi-Channel และ Virtualization คุณลักษณะของสารสนเทศที่ดีนั้น ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐานอย่างน้อย 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ความถูกต้องแม่นยำ (accuracy)
2. ทันต่อเวลา (timeliness)
3. มีความสมบูรณ์ครบถ้วน (complete)
4. สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ (relevancy) และ
5. สามารถพิสูจน์ได้ (verifiable)

สถิติ (Statistics) ตามมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ให้ความหมายไว้ว่า “คือข้อความหรือตัวเลขที่แสดงผลที่ประมวลจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้” โดยคุณลักษณะของสถิติที่ดีนั้น ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐานอย่างน้อย 8 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ตรงตามความต้องการ (Relevance)
2. ความถูกต้อง (Accuracy)
3. ทันกาล (Timeliness)
4. การเข้าถึงง่าย (Accessibility)
5. การเข้าใจได้ง่าย (Interpretability)
6. ความสอดคล้องเชื่อมโยง (Coherence)
7. ความถูกต้องของวิธีการ (Methodology Soundness) และ
8. ความสมบูรณ์เที่ยงตรง (Integrity)

จากการศึกษาและค้นคว้าหลักทฤษฎีและหลักการปฏิบัติที่ดี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูล/สารสนเทศ/สถิติที่มีความหลากหลายและมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ตามช่วงเวลาของการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะกล่าวถึงหลักทฤษฎีทั่วไปและแนวปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับเป็นสากล ดังต่อไปนี้

1. ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information

System)

การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ (Information System Management) เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนกระบวนการในการจัดเก็บข้อมูล การจัดการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสถิติ/สารสนเทศ การบันทึกไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ การนำเสนอสารสนเทศหรือการเผยแพร่ใช้ประโยชน์ จากข้อมูลซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร ซึ่งการจัดการระบบสารสนเทศมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ควบคู่กับวิวัฒนาการของระบบคอมพิวเตอร์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างที่เรียกกันอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับการใช้ระบบสารสนเทศในองค์กรเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการองค์กร (Management Information System : MIS) นั้นหมายถึงการนำระบบสารสนเทศขององค์กรมาใช้สนับสนุนการดำเนินการตามภารกิจขององค์กร ซึ่งจะต้องมีการหลอมรวมระบบสารสนเทศและการจัดการทางธุรกิจเข้าด้วยกัน ซึ่งในองค์กรธุรกิจภาคเอกชน โดยทั่วไปก็จะต้องมีระบบการผลิต ระบบการขาย ระบบการตลาด เป็นต้น สำหรับองค์กรของภาครัฐ ก็จะเป็นระบบงานบริการต่างๆ ระบบงานรับจดทะเบียน เป็นต้น ทั้งนี้การใช้ระบบสารสนเทศก็เพื่อช่วยให้การดำเนินธุรกิจหรือกิจการขององค์กรนั้น บรรลุตามเป้าหมายและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ตามหลักการของระบบสารสนเทศ ซึ่งได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปและเป็นอ้างอิงในตำราการเรียนการสอน เกี่ยวกับระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ในองค์กรหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยระบบสารสนเทศพื้นฐานที่จำเป็นซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม โดยเป็นไปตามระดับของการใช้งานและการบริหารในองค์กร ดังนี้คือ

1. ระบบสารสนเทศประมวลผล (TPS: Transaction Processing Systems) เป็นระบบสารสนเทศ ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้สำหรับการประมวลผลข้อมูลที่รองรับการดำเนินกิจกรรมพื้นฐานของงานในองค์กรซึ่งถือเป็นระดับธุรกรรมหรือ Transaction โดยมีความแตกต่างกันตามลักษณะหรือโครงสร้างของธุรกิจ/ภารกิจในองค์กร เช่นระบบการขายสินค้า ระบบบุคลากร ระบบการจัดซื้อ หรือในองค์กรของภาครัฐอาจจะเป็นระบบงานสารบรรณ ระบบการจองห้องประชุม ระบบงานทะเบียน เป็นต้น ทั้งนี้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ที่สำคัญคือต้องมีระบบการจัดการฐานข้อมูลและโปรแกรมประยุกต์ที่รองรับการทำงานในแต่ละฟังก์ชันของงาน โดยเน้นที่ความถูกต้องและรวดเร็วในการประมวลผล

2. ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและจัดการ (MIS : Management Information System) เป็นระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นเพื่อการประมวลผลข้อมูลสรุปและการจัดทำรายงาน เพื่อใช้สำหรับผู้บริหารระดับต้นในการติดตามและควบคุมการปฏิบัติงานประจำตามภารกิจในแต่ละส่วนขององค์กร ซึ่งระบบ MIS จะเน้นไปที่การจัดทำรายงานข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลในองค์กร และเป็นรายงานพร้อมนำเสนอสำหรับการใช้งานที่เป็นประจำ รวมทั้งมีการนำเสนอรายงานที่จำเป็นใช้ในการติดตามและรายงานความก้าวหน้าของหัวหน้างาน โดยเน้นที่ความถูกต้อง ความเข้าใจง่ายของรายงาน และความทันเวลาที่ต้องการใช้

3. ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ (DSS : Decision Support System) เป็นระบบสารสนเทศที่มีความซับซ้อนขึ้นกว่าระบบ TPS และระบบ MIS โดยระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ จะเน้นที่การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากฐานข้อมูลที่หลากหลายในองค์กร รวมทั้งการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากภายนอกองค์กรด้วย โดยเฉพาะข้อมูลเชิงสถิติ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาเฉพาะอย่างหรือเฉพาะเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำหรือที่เกิดจากการปฏิบัติงานประจำภายในองค์กร แต่เป็นปัญหาใหม่ๆ ที่ต้องใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ต้องใช้รูปแบบของการแบบจำลอง (Model) ทางคณิตศาสตร์/สถิติ/เศรษฐศาสตร์/เศรษฐมิติ เข้ามาช่วยในการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบให้กับองค์กร ระบบ DSS โดยทั่วไปจะประกอบด้วยระบบฐานข้อมูลและระบบคลังข้อมูลที่สามารถรองรับการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ได้ รวมทั้งมีโปรแกรมประยุกต์หรือซอฟต์แวร์ที่รองรับการสร้างแบบจำลอง และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติได้ หรือการใช้เครื่องมือ Business Intelligence หรือ Data Mining พร้อมทั้งส่วนการนำเสนอข้อมูลที่ใช้สำหรับสนับสนุนการ

ตัดสินใจสำหรับการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้ ผู้ใช้ระบบ DSS จะต้องมีความรู้และองค์ความรู้ทางด้านวิเคราะห์เป็นสำคัญ .

4. ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร (EIS : Executive Information System) เป็นระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหารระดับสูง โดยเน้นที่การนำเสนอสารสนเทศที่สำคัญในองค์กร ในลักษณะที่ตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงถึงผลการดำเนินงานตามภารกิจ หรือรายงานที่เป็นลักษณะการเตือนล่วงหน้า หรือการพยากรณ์ล่วงหน้า ซึ่งสารสนเทศที่นำเสนอสำหรับผู้บริหารนั้นได้มาจากสารสนเทศที่เกิดขึ้นจากระบบสารสนเทศในองค์กรเอง และสารสนเทศที่มาจากภายนอก ซึ่งข้อมูลที่ได้มาอาจจะมีโครงสร้างที่ไม่แน่นอนก็ได้ โดยเทคโนโลยีที่เน้นสำหรับระบบ EIS จะเป็นเรื่องของการนำเสนอให้ผู้บริหารระดับในแบบที่เข้าใจง่ายในรูปแบบลักษณะของภาพ กราฟ หรือ แผนภูมิต่างๆ Dashboard : โดยใช้ซอฟต์แวร์สำหรับการทำ Visualization เพื่อให้การนำเสนอสารสนเทศเป็นประโยชน์

2. วิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Science) และอภิมหาข้อมูล (Big Data)

ในขณะที่ปัจจุบันการศึกษาเรื่องศาสตร์ในการจัดการข้อมูลหรือเรียกกันในเชิงวิชาการว่า Data Science จะได้มีการกล่าวถึงกันเป็นอย่างมาก ตามความหมายที่พบในสารานุกรมเสรี วิกิพีเดียให้ความหมายไว้ว่า “Data Science หมายถึงศาสตร์ของกระบวนการ สกัดความรู้ จากปริมาณข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทั้งที่มีโครงสร้าง (Structure) แน่นนอน หรือเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (Un-structure)” เช่น อีเมล วิดีโอ ภาพถ่าย สื่อสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นพัฒนาการที่มีความต่อเนื่องมาจากการทำเหมืองข้อมูล Data Mining ซึ่งสามารถทำการวิเคราะห์หรือการทำนายที่นำไปสู่การค้นพบความรู้ จากแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยบุคลากรที่จะดำเนินการสร้างความรู้ได้นั้น จะต้องมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องข้อมูล/สารสนเทศ/สถิติ/วิทยาการคอมพิวเตอร์/คณิตศาสตร์/และศาสตร์ขั้นสูงหลายแขนง ซึ่งบุคลากรนี้จะเรียกว่า นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล หรือ Data Scientist จากพัฒนาของเทคโนโลยีที่มีการสร้างข้อมูลขึ้นในโลกของไซเบอร์ ทำให้มีความต้องการนักวิทยาศาสตร์ข้อมูลเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันจำนวนนักวิทยาศาสตร์ข้อมูลยังมีเป็นจำนวนน้อยมาก (สารานุกรมเสรีออนไลน์วิกิพีเดีย, 2558)

ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ข้อมูลจะเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญสำหรับทุกองค์กรในอนาคต ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ และแนวโน้มเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต ที่จะทำให้มีแหล่งข้อมูลใหม่ๆ ที่จะผลิตข้อมูลออกมาเป็นจำนวนมากมหาศาลอย่างไม่เคยมีมาก่อนในอดีต ซึ่งเรียกข้อมูลประเภทนี้ว่า อภิมหาข้อมูล หรือ Big Data ซึ่งจะเป็นแนวโน้มของเทคโนโลยีไอทีที่สำคัญที่ทุกองค์กรต้องให้ความสำคัญเพื่อนำข้อมูลมาสร้างศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ โดยนิยามความหมายของ Big Data ได้กำหนดไว้ด้วยคำย่อ 3V ได้แก่ 1. Volume คือมีจำนวนข้อมูลมากเกินกว่าระบบฐานข้อมูลแบบเดิมๆจะสามารถที่จะจัดการได้ 2. Velocity คือข้อมูลจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่นข้อมูลจาก Social Media ข้อมูลการซื้อขาย ข้อมูล Transaction

การเงินหรือการใช้โทรศัพท์ หรือข้อมูลจาก Sensor และ 3. Variety คือข้อมูลจะมีหลากหลายรูปแบบทั้ง Structure และ Unstructure ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปทั้ง RDBMS, text, XML, JSON หรือ Image (ธนชาติ นุ่มนนท์, 2557)

นอกจากนี้ได้กล่าวถึงเรื่องทักษะของนักวิทยาศาสตร์ข้อมูลของประเทศไทย ไว้ในเว็บบล็อก thanachart.org ไว้ว่า คนที่จะเป็น Data Scientist จะต้องมีความสามารถอยู่ในสามด้านก็คือ 1. Programming กล่าวคือ จะต้องมีความรู้การโปรแกรมที่ดี 2) มีความรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Math) และสถิติ (Statistics) ก็จะต้องเข้าใจการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล มีความเข้าใจเรื่อง Algorithm โดยเฉพาะด้าน Predictive Analytics สำหรับทำ Machine Learning ได้ และ 3) ต้องมีความเข้าใจเรื่องธุรกิจที่จะมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะได้ทราบว่ารูปแบบของข้อมูลเป็นอย่างไร หรือจะต้องการข้อมูลใดสำหรับการวิเคราะห์และการคาดการณ์ โดยในปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์ข้อมูลยังเป็นที่ตำแหน่งที่ยังขาดแคลนบุคลากรเป็นอย่างมากทั้งทั่วโลกและในประเทศไทย การพัฒนาหรือหา Data Scientist คงไม่ใช่ง่าย และไม่สามารถทำได้โดยระยะเวลาอันสั้น จากข้อมูลการสำรวจส่วนใหญ่ ก็จะต้องเป็นที่มีความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์อย่างดี โลกของ Big Data กำลังมา ตรงนี้จะเป็นโอกาสอันดีของนักคณิตศาสตร์ และจำเป็นอย่างยิ่งที่บ้านเราจะต้องเร่งพัฒนาคนทางด้านนี้ แต่อย่ามองว่าเป็นเรื่องง่าย เพราะการเรียนคณิตศาสตร์ไม่ได้ทำกันได้ง่ายๆ แค่เพียงสัปดาห์เดียว การจะเรียนปริญญาเอกก็ต้องใช้เวลาเป็นปีๆ ดังนั้นการที่จะสร้าง Data Scientist ที่ดีก็ต้องบ่มเพาะเป็นปีๆเช่นกัน (ธนชาติ นุ่มนนท์, 2557)

แนวคิดเรื่องสถาปัตยกรรมองค์กรและธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

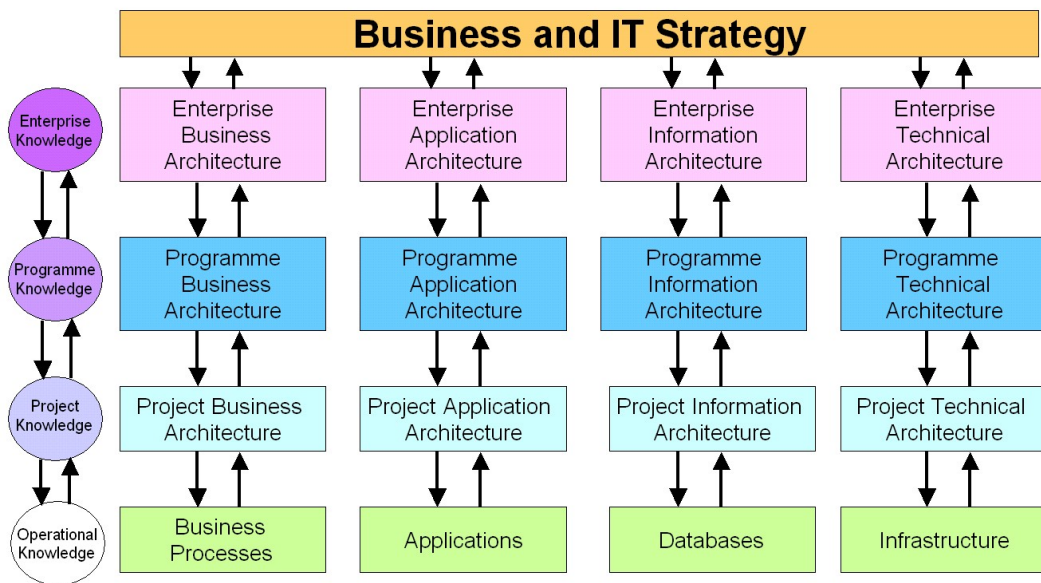
1. สถาปัตยกรรมองค์กรหรือ EA (Enterprise Architecture)

ด้วยความซับซ้อนของระบบงานในองค์กร การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว การแข่งขันในระบบบริการต่างๆ ปริมาณข้อมูลที่เกิดขึ้นเป็นจำนวน และความต้องการใช้สารสนเทศในระดับต่างๆ ที่มีความซับซ้อน ทั้งรูปแบบและระดับการใช้งานในองค์กร อีกทั้งการลงทุนในเรื่องของการพัฒนาระบบสารสนเทศที่ต้องอาศัยระบบเทคโนโลยีที่มีราคาสูงมาก ทำให้การพัฒนาระบบสารสนเทศในองค์กร จึงต้องมีพิมพ์เขียวในการพัฒนา ซึ่งการสร้างพิมพ์เขียวหรือการออกแบบสถาปัตยกรรมองค์กรได้รับความนิยมและมีการปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในองค์กรเอกชนขนาดใหญ่ในระดับสากล ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นแนวปฏิบัติที่ดี สำหรับการนำมาใช้กับหน่วยภาครัฐเริ่มมีการนำมาใช้ในหลายประเทศ เช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย เป็นต้น เนื่องจากในหน่วยงานภาครัฐมักจะมีปัญหาในการพัฒนาระบบสารสนเทศแล้วมิได้ใช้งานได้ตรงตามเป้าหมาย ไม่สามารถต่อยอดพัฒนาระบบได้

กรอบข้อกำหนดการจัดทำ EA มาใช้ในหน่วยงานซึ่งเป็นที่นิยมใช้อ้างอิงได้แก่ Zachman Framework และ TOGAF โดยทั้งสองแนวทางนั้นกำหนดสถาปัตยกรรมออกเป็น 4 ส่วนหลักที่สำคัญ ดังนี้

1. Enterprise Business Architecture กรอบสถาปัตยกรรมภารกิจขององค์กร เพื่อแสดงกลยุทธ์ขององค์กร, Business Process ของแต่ละหน่วยภายในองค์กร
2. Enterprise Information Architecture กรอบสถาปัตยกรรมสารสนเทศ และข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นว่าจะต้องมีข้อมูล สารสนเทศ รวมทั้งคำอธิบายข้อมูล
3. Enterprise Application Architecture กรอบแสดงสถาปัตยกรรมของ โปรแกรมประยุกต์เพื่อแสดงให้เห็นว่าในองค์กรจะต้องมีระบบโปรแกรมหรือระบบไอทีอะไรบ้าง ในการที่จะตอบโจทย์ของธุรกิจต่างๆ
4. Enterprise Technical Architecture กรอบแสดงสถาปัตยกรรมโครงสร้าง Hardware, Software, Network ซึ่งถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญขององค์กร

แผนภาพที่ 2-1 แสดงองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมองค์กร(Enterprise Architecture)

2. ธรรมชาติทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและกระบวนการบริหาร

การบริหารงานไอซีทีเพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนองค์กรในยุคปัจจุบันต้องใช้วิธีการที่ดี รวมทั้งมาตรฐานที่ดีมากำกับ หรือ บางครั้งเรียกว่า IT Governance ซึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการที่ดีทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศควบคู่กันไปกับความสามารถด้านอื่น ๆ ของคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงที่ใช้ เป็นกรอบและองค์ประกอบของกระบวนการ

บริหารงานในการปฏิบัติตามนโยบาย ใช้กลยุทธ์ขับเคลื่อนเพื่อสร้างศักยภาพ สร้างคุณค่าเพิ่ม และให้มีการพัฒนาต่อเนื่อง เติบโตอย่างยั่งยืน

หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่แยกกันไม่ได้ ในกระบวนการบริหารความเสี่ยงตามองค์ประกอบ ของการจัดการตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร การจัดพนักงาน การดำเนินการและการควบคุม IT Governance / ITG หรือ ธรรมาภิบาลทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ รูปแบบโครงสร้างของความสัมพันธ์และกระบวนการจัดการและการปฏิบัติในองค์กร ที่กำกับและ ควบคุมองค์กรให้บรรลุถึงเป้าประสงค์ โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันก็สามารถ สร้างความสมดุลในการจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเทียบกับสิ่งที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ และจากกระบวนการที่เกี่ยวข้อง

วงจรกระบวนการบริหารแบบคุณภาพ หรือ PDCA ย่อมาจาก 4 คำ ได้แก่ Plan (วางแผน), Do (ปฏิบัติ), Check (ตรวจสอบ) และ Act (การดำเนินการให้เหมาะสม) ซึ่งวงจร PDCA สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกๆ เรื่อง

1. Plan (วางแผน) หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน อาจประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน Plan การจัดอันดับความสำคัญของ เป้าหมาย กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการและกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะ การดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

2. Do (ปฏิบัติ) หมายถึง การดำเนินการตามแผน อาจประกอบด้วย การมีโครงสร้างรองรับ การดำเนินการ (เช่น คณะกรรมการหรือหน่วยงานของคณะ) มีวิธีการ ดำเนินการ (เช่น มีการประชุมของคณะกรรมการ และมีผลของการดำเนินการ

3. Check (ตรวจสอบ) หมายถึง การประเมินแผน อาจประกอบด้วย การประเมินโครงสร้างที่รองรับ การดำเนินการ การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน และการประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้ โดยในการประเมินดังกล่าวสามารถ ทำได้เอง โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบแผนการดำเนินงานนั้น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องตั้ง คณะกรรมการอีกชุดมาประเมินแผน หรือไม่จำเป็นต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมิน ที่ยุ่งยาก ซับซ้อน

4. Act (ปรับปรุงแก้ไข) หมายถึง การนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน อาจประกอบด้วย การนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควร

ปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งที่คืออยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีกและสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินการใหม่ที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินการในปีต่อไป

กรอบการบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. กรอบการบริหารราชการแผ่นดิน

ในช่วงระยะเวลาปัจจุบันที่ทำการศึกษานี้ ประเทศไทยอยู่ในระหว่างการปฏิรูปประเทศไทยภายใต้การนำของคณะรัฐบาล ที่มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งเริ่มดำเนินการบริหารประเทศตั้งช่วงปลายปี พ.ศ. 2557 และมีกรอบการบริหารราชการแผ่นดิน 11 ด้าน ตามคำแถลงนโยบายวันที่ 12 กันยายน 2557 ซึ่งในการขับเคลื่อนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ตามกรอบนโยบายของรัฐบาลของรัฐบาลทั้ง 11 ด้าน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้ทราบสภาพการณ์และความเป็นไปของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนได้ใช้ข้อมูลในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ และหน่วยงานภาครัฐต้องใช้เพื่อการติดตามแผนการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวด้วยเช่นกัน

ในขณะเดียวกันประเทศไทยตามแนวทางของ คสช.ก็ได้มีการกำหนดกรอบการปฏิรูปโดยมีสภาพปฏิรูปแห่งชาติ หรือ สปช. ที่ตั้งขึ้นตามมาตรา 27 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ให้มีสภาพปฏิรูปแห่งชาติ ทำหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ 11 ด้านดังนี้คือ การเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การปกครองท้องถิ่น การศึกษา เศรษฐกิจ พลังงาน สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สื่อสารมวลชน สังคม และอื่น ๆ

ซึ่งในการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ ทั้ง 11 ด้านก็เช่นเดียวกัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ เพื่อทราบถึงสถานการณ์ของประเทศในปัจจุบัน โดยต้องมีการรวบรวมข้อมูลทุกด้านประกอบการวิเคราะห์ และขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ให้ไปสู่เป้าหมาย โดยต้องเป็นการปฏิรูปหรือการตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence – Based Policy Making) เพื่อลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน

2. กรอบยุทธศาสตร์กับการบริหารราชการแผ่นดิน

ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นยุทธศาสตร์ที่ต้องการหลายหน่วยงานร่วมกันดำเนินงานบูรณาการ เช่น ยุทธศาสตร์ด้านเด็กปฐมวัย (สกศ.) ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต (ปปช.) ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555 - 2559) ยุทธศาสตร์งานสร้างเสริม

สุขภาพและป้องกันโรคระดับชาติ ยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2556-2560) เป็นต้น

ยุทธศาสตร์การบริหารราชการส่วนกลาง ยุทธศาสตร์กระทรวง : จากการรวบรวมข้อมูลการบริหารราชการส่วนกลาง จากเว็บไซต์ของแต่ละกระทรวงพบว่าในทุกกระทรวงจะมีแผนยุทธศาสตร์ 4 ปี ใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น ยุทธศาสตร์การบริหารราชการส่วนกลาง เช่น กระทรวงการคลัง ปราบปรามแผนยุทธศาสตร์ 4 ปี พ.ศ. 2557 – 2560 ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของกระทรวงการคลัง ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและบริหารจัดการการดำเนินงานของกระทรวงการคลัง ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างศักยภาพบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ และ ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และยุทธศาสตร์กรม ในระดับกรมก็จะพบแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน เช่น ก้น โดยเชื่อมโยงในแผนระดับชาติ และ กระทรวงถ่ายทอดลงมาในระดับกรมเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

ยุทธศาสตร์การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ยุทธศาสตร์จังหวัด ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การบริหารในจังหวัดและมักเป็นแผนระยะ 4 ปี หรือ 6 ปี และยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นการบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดเป็นรูปแบบใหม่ของการบริหารงานแบบบูรณาการให้มีความเหมาะสมมากขึ้นในรูปของการรวมกลุ่มจังหวัดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้การวางกรอบทิศทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีระบบและร่วมกันแก้ไขปัญหาระหว่างจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2546 และวันที่ 17 พฤศจิกายน 2546 เห็นชอบให้จัดตั้งกลุ่มจังหวัดรวม 19 กลุ่มจังหวัด)

ยุทธศาสตร์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นการบริหารราชการท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล จนถึง องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งนับได้ว่ามีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับ การบริหารในลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น และยังปรากฏแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน ตามช่วงระยะเวลา

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการบริหารข้อมูลและสารสนเทศของประเทศไทยนั้น โดยเฉพาะข้อมูลในการบริหารราชการแผ่นดินนั้น ซึ่งเป็นข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ ต้องคำนึงถึงบริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ดังนี้ คือ พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 255 และ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี รวมทั้งกฎหมายเฉพาะหน่วยงานของแต่ละหน่วยงานของภาครัฐที่มีข้อกำหนดในการการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลด้วย

แนวคิดเรื่องข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government)

1. แนวคิดเรื่องข้อมูลเปิด (Open Data)

1.1 นิยามและหลักการที่สำคัญของ Open Data

ข้อมูลเปิด (Open Data) เป็นแนวคิดที่จะให้มีการนำข้อมูลมาเปิดเผย และให้เป็นบริการสาธารณะ เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสใช้ข้อมูลอย่างอิสระและสามารถนำไปเผยแพร่ต่อได้ ถ้าต้องการโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตร หรือกลไกในการควบคุมรูปแบบอื่นๆ โดยในการเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดแนวคิดเรื่องข้อมูลเปิดมาจากแนวคิดในเรื่องการพัฒนาแบบเปิด หรือ Open ในหลายๆ ด้านเช่นการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบ Open source ที่เปิดเผยให้เห็น source code ที่เป็นโปรแกรมซึ่งใครๆ ก็สามารถนำไปพัฒนาต่อได้ หรือการพัฒนาฮาร์ดแวร์แบบ Open (open hardware) เนื้อหาแบบ Open (open content) รวมทั้งการถึงแบบ Open (open access) (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558)

ค่านิยมของข้อมูลเปิด หรือ Open data เป็นนิยามที่เริ่มมีการใช้อย่างแพร่หลายในช่วงที่เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและการใช้ World Wide Web หรือเว็บไซต์ ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใช้อย่างแพร่หลาย จนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของภาครัฐบาลเช่น รัฐบาลของประเทศอังกฤษ หรือสหรัฐอเมริกา ได้มีดำเนินการเรื่องข้อมูลเปิดของภาครัฐอย่างจริงจัง

ในขณะที่ Open Knowledge เว็บไซต์ (<http://opendefinition.org/>) ได้ให้นิยามของคำว่า “เปิด Open” ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องข้อมูล (Open Data) และสารัตถะ (Open Content) ไว้คือ ข้อมูลเปิด หมายถึงข้อมูลหรือสารัตถะ ที่ใครก็ตามมีอิสระในที่จะเข้าถึง นำไปใช้เปลี่ยนแปลง และแบ่งปัน เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ โดยไม่มีข้อจำกัด ทั้งนี้ได้มีการจัดทำเป็นคู่มือข้อมูลเปิด (Open Data Handbook Documentation Release 1.0.0 ซึ่งเผยแพร่โดย Open Knowledge Foundation (ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://opendatahandbook.org/>) ที่ประกอบรายละเอียดในเรื่องของข้อมูลเปิดซึ่งถูกใช้อ้างอิงมาอย่างต่อเนื่องสำหรับการดำเนินงานเรื่องข้อมูลเปิดของหน่วยงานภาครัฐ สำหรับประเทศไทยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ได้มีการจัดทำคู่มือ Open Data Handbook ขึ้นเป็นภาษาไทย เพื่อใช้ในการเผยแพร่ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับ Open Data

แหล่งข้อมูลสำคัญของข้อมูลเปิด เช่นข้อมูลเปิดทางวิทยาศาสตร์ ข้อมูลเปิดของรัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

หลักการสำคัญของ open data ด้วย

1. Availability and Access คือ ข้อมูลที่มีอยู่ต้องใช้ได้ทั้งหมดและค่าใช้จ่ายต้องไม่มากกว่าการทำสำเนา จึงทำการเผยแพร่โดยการดาวน์โหลดฟรีผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งข้อมูลจะต้องอยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการใช้งานและสามารถแก้ไขได้

2. Re-use and Redistribution คือ ข้อมูลที่เผยแพร่ต้องถูกจัดเตรียมภายใต้เงื่อนไข การอนุญาตให้นำมาใช้ใหม่และเผยแพร่ได้ รวมถึงการใช้ชุดข้อมูลร่วมกับชุดข้อมูลอื่น

3. Universal Participation คือ ทุกคนสามารถที่จะใช้ข้อมูลได้ ไม่ว่าจะเป็นการนำไปใช้ การใช้ซ้ำ การเผยแพร่ โดยไม่ติดเรื่องข้อจำกัดใดๆ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเจ้าข้อมูลนั้นๆ เช่น หากเป็นข้อมูลที่ไม่อนุญาตให้ใช้งานเชิงพาณิชย์ (non-commercial) จะไม่สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ หรือข้อมูลนั้นอาจมีข้อจำกัดในการใช้งานเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างเช่น ใช้ในการศึกษาเท่านั้น ก็จะไม่สามารถนำไปใช้ได้

1.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากข้อมูลเปิด (Open Data)

1.2.1 Transparency หรือ ความโปร่งใส เป็นการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐให้ประชาชนและภาคประชาสังคมเข้าถึงข้อมูลและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐตามนโยบายที่ประกาศให้ไว้กับประชาชน

1.2.2 Releasing social and commercial value ในยุคดิจิทัลข้อมูลเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับสร้างนวัตกรรม การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐช่วยผลักดันการสร้างนวัตกรรมและบริการใหม่ๆ เผยแพร่สู่สังคมและเชิงพาณิชย์

1.2.3 Participation and engagement ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานภาครัฐ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของภาครัฐเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ กับประชาชนมากขึ้น

2. แนวคิดเรื่องรัฐบาลเปิด (Open Government)

แนวคิดเรื่องรัฐบาลเปิดเป็นความคิดในความพยายามที่จะบริหารงานในตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของ บารักโอบา เพื่อ "สร้างประวัติการณ์ของระดับการเปิดกว้างของรัฐบาล" .. โดยมีการเริ่มต้นโครงการนี้ออกมาเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2009 เมื่อประธานาธิบดีโอบามาเริ่มเข้าทำงานเป็นวันแรก ในสำนักงาน ปรัชญาของความคิดนี้ เริ่มมาจากการที่รัฐบาลควรจะมี ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และหลักการทำงานร่วมกัน หน่วยงานของรัฐในทุกส่วนของรัฐบาลมีการจัดทำหน้าเว็บไซต์สำหรับรัฐบาลเปิด และเปิดขอให้ประชาชนให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้วย

2.1 แนวคิดและนิยาม

การศึกษาในครั้งนี้ จะใช้คำนิยามที่ OECD กำหนดไว้ในโครงการศึกษาเรื่อง รัฐบาลเปิดของ OECD เอง โดยความหมายของ OECD มุ่งเน้นเกี่ยวกับการปฏิบัติและผลกระทบ มากกว่าขั้นตอนและกฎระเบียบที่นำเสนอ โดยให้ความหมายดังนี้ รัฐบาลเปิดหมายความว่ารัฐบาลที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนและสังคมมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์และคุณค่าสาธารณะ รวมทั้งการ เคารพในหลักการสำคัญสามประการ คือ 1. ให้หลักประกันในเรื่องความโปร่งใสในการปฏิบัติ กระบวนการ และข้อมูลของภาครัฐ 2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและการจัด กระบวนการ และ 3. ยอมรับความร่วมมือและการทำงานร่วมกันของประชาชน ในการจัดทำบริการ ภาครัฐ

ตัวอย่างของสหรัฐอเมริกา Web site ที่ให้บริการข้อมูลแบบของรัฐบาล สหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูล ซอฟต์แวร์ที่เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการข้อมูล และ บริการทรัพยากรที่ช่วยในการทำงานวิจัย การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บ และอุปกรณ์เคลื่อนที่ หรือโมบาย รวมทั้งการออกแบบการนำเสนอข้อมูลแบบ Visualization เว็บไซต์นี้มีข้อมูลให้บริการ มากถึง 124,911 ชุดข้อมูล ณ วันที่ตรวจสอบอ้างอิง ซึ่งถือว่าให้บริการข้อมูลเป็นจำนวนที่มหาศาล เลยทีเดียว รวมทั้งมีบริการค้นหา ที่ใช้จากคำค้น คำสำคัญ การเลือกดูจากหัวเรื่องใหญ่ที่ให้บริการ การเลือกจากเรื่องเด่นๆ ที่มีการคัดเลือกให้ การแจ้งเรื่องที่มีการปรับปรุงล่าสุด และมีเมนูสำคัญที่ ให้บริการ เช่น ชุดข้อมูล หัวเรื่อง ผลจากการใช้ข้อมูลและข้อมูลสำหรับผู้พัฒนาระบบ เป็นต้น

2.2 หลักการพื้นฐานของข้อมูลเปิดภาครัฐ

จากการรวมตัวกันในการขับเคลื่อนการดำเนินงานรัฐบาลเปิดของผู้เกี่ยวข้อง จากภาครัฐในหลายประเทศ ในปี 2007 ได้มีการร่วมกันกำหนดเป็นหลักการพื้นฐาน 8 ประการ สำหรับการจัดทำข้อมูลเปิดของภาครัฐ ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าข้อมูลของรัฐบาลหรือของ ภาครัฐนั้นเป็นแบบข้อมูลเปิดหรือไม่ โดยมีหลักการสำคัญ ดังต่อไปนี้

2.2.1 ความสมบูรณ์ (Complete) ข้อมูลเปิดทั้งหมดจะต้องอยู่ในรูปของ อิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ และมีความถูกต้องในเรื่องของ ความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย หรือข้อจำกัดด้าน สิทธิพิเศษ

2.2.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary) การจัดเก็บข้อมูลนั้นควรอยู่ในรูปข้อมูล ปฐมภูมิและไม่มีการปรับแต่ง แต่หากมีการปรับแต่งข้อมูลบางส่วนเพื่อการใช้งานบนเว็บไซต์ หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลจะต้องจัดทำข้อมูลฉบับเต็มไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิงในอนาคต

2.2.3 ระยะเวลา (Timely) การจัดทำข้อมูลควรมีความรวดเร็วที่สุดเท่าที่ เป็นไปได้ เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพของข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเสมอ

2.2.4 การเข้าถึง (Accessible) ข้อมูลควรสามารถเข้าถึงได้ทุกคนเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การใช้งานที่หลากหลาย ซึ่งการเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางสำคัญที่สามารถทำให้ทุกคนเข้าถึงได้ง่ายที่สุด แต่ทั้งนี้ข้อมูลที่เผยแพร่ต้องพิจารณาถึงมาตรฐานกลางที่เป็นปัจจุบันเพื่อนำไปใช้ รวมถึงมาตรฐานที่เป็นทางเลือกเพื่อนำไปใช้งาน

2.2.5 เครื่องต้องอ่านได้ (Machine processable) ข้อมูลที่จัดทำต้องอยู่ในรูปแบบโครงสร้างที่เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถนำไปประมวลผลได้ เพื่อประโยชน์ของการทำงานในวงกว้าง และควรหลีกเลี่ยงข้อมูลในรูปแบบ text file หรือ image file ที่เครื่องไม่สามารถนำไปประมวลผลต่อได้

2.2.6 ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discriminatory) ทุกคนต้องสามารถเข้าใช้งานข้อมูลได้โดยไม่ต้องมีการลงทะเบียน เนื่องจากเป็นข้อมูลเปิดแม้ผู้ใช้งานจะไม่เปิดเผยตัวตนว่าเป็นใครก็สามารถนำข้อมูลชุดนั้นๆ ไปใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของชุดข้อมูลนั้น

2.2.7 ไม่มีผู้ใดครอบครองข้อมูล (Non-proprietary) ข้อมูลควรอยู่ในรูปแบบที่ไม่มีผู้ใดถือครองกรรมสิทธิ์ ทุกคนสามารถนำไปใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ของข้อมูลนั้นๆ แต่หากข้อมูลนั้นมีกรรมสิทธิ์ก็อาจจำเป็นต้องมีการจัดทำเพิ่มเติมในรูปแบบอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในวงกว้าง

2.2.8 การอนุญาตใช้งาน (License-free) ข้อมูลที่ไม่ได้รับการระบุว่ามิลิสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ข้อมูลความลับ ข้อมูลส่วนตัว หรือข้อมูลด้านความปลอดภัยไม่สามารถนำไปใช้ได้เนื่องจาก ต้องมีการแบ่งแยกข้อมูลให้ชัดเจนว่าชุดข้อมูลนั้นๆ มีวัตถุประสงค์ในการอนุญาตให้ใช้งานได้ในเรื่องใดบ้าง เพื่อป้องกันความปลอดภัยในการนำไปใช้งาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ระบบศูนย์ปฏิบัติการ PMOC-MOC-DOC

รัฐบาลหลายชุดได้มีแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติแห่งชาติ (National Operation Center: NOC) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 และปี พ.ศ. 2531 แต่ไม่มีการพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้เปลี่ยนเป็นศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี (Prime Minister Operation Center : PMOC) เพื่อเป็นศูนย์กลางของข้อมูลที่ใช้สำหรับ การบริหารราชการแผ่นดินของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และคณะผู้บริหารระดับสูงของรัฐบาล โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างเป็นระบบ เช่น ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System - MIS) ระบบภูมิสารสนเทศ (Geographical Information System - GIS)

และระบบการประชุมทางไกลผ่านวีดิทัศน์ (Video Teleconference System - VTS) โดยศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรองรับการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีความจำเป็นและสำคัญ จากศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง (Ministry's Operation Centre - MOC) ศูนย์ปฏิบัติการกรม (Department's Operation Centre - DOC) ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัด (Province's Operation Centre - POC) และศูนย์ปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง (MOC) จะถือว่าเป็นกลไกสำคัญของศูนย์ปฏิบัติการ นายกรัฐมนตรี (PMOC) กล่าวคือ ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงจะเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดข้อมูลที่จะใช้ในการ บริหารราชการตามภารกิจและยุทธศาสตร์ของกระทรวง ข้อมูลดังกล่าวนี้จะต้องเป็นข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับภารกิจหลักที่กรมต่างๆ ในสังกัดเป็นผู้ดำเนินงาน โดยศูนย์ปฏิบัติการกรม (DOC) ต่างๆ จะต้องเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่กำหนดนี้ จัดส่งให้ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงทำการประมวลผล วิเคราะห์และกลั่นกรอง เพื่อใช้ในราชการของกระทรวง และคัดเลือกข้อมูลที่มีความสำคัญสามารถสะท้อนภาพรวมของประเทศ จัดส่งให้ศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี (PMOC)

ซึ่งในช่วงการพัฒนาระบบสารสนเทศศูนย์ปฏิบัติการภาครัฐ (Operation Center) ทั้งในระดับ PMOC, MOC, DOC และ POC นั้นเป็นช่วงที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะเทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและบริการต่างๆ เช่น อีเมล บริการเว็บไซต์ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการติดตั้งใช้งานกันอย่างแพร่หลายในหน่วยงานภาครัฐ จึงทำให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการติดตั้งใช้งานกันอย่างแพร่หลายในหน่วยงานภาครัฐ จึงทำให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการติดตั้งใช้งานกันอย่างแพร่หลายในหน่วยงานภาครัฐ จึงทำให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการติดตั้งใช้งานกันอย่างแพร่หลายในหน่วยงานภาครัฐ จึงทำให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการติดตั้งใช้งานกันอย่างแพร่หลายในหน่วยงานภาครัฐ จึงทำให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการติดตั้งใช้งานกันอย่างแพร่หลายในหน่วยงานภาครัฐ

แนวทางปฏิบัติตามกรอบศูนย์ปฏิบัติการ (Operation Center) ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการบริหารของรัฐบาล มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ที่ทำให้การจัดการฐานข้อมูล/คลังข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังซอฟต์แวร์ที่มีขีดความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูล เพื่อให้สามารถใช้งานได้ง่ายขึ้น รวมทั้งการติดต่อเชื่อมโยงระบบข้อมูลจากระดับ DOC - POC หรือ MOC เป็นไปอย่าง

รวดเร็ว จากการศึกษากรอบแนวทางการดำเนินงานของระบบปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี หรือ PMOC พบว่ามีแนวทางการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานภาครัฐดังนี้

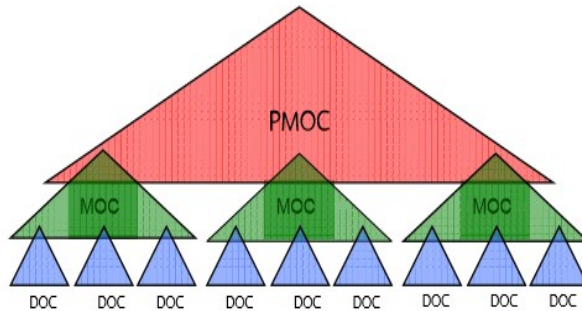
1. เป็นศูนย์กลางของข้อมูลภาพรวมของประเทศในทุกด้าน เพื่อการบริหารราชการแผ่นดินของ นายกรัฐมนตรี และรองนายกรัฐมนตรี
2. เป็นศูนย์กลางที่มีข้อมูลในการวางแผนยุทธศาสตร์และการบริหารของประเทศ
3. เป็นศูนย์ปฏิบัติการที่มีข้อมูล ถูกต้อง เพียงพอ ทันสมัย เพื่อใช้ในการตัดสินใจที่รวดเร็วและ ฉับพลัน โดยมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่รัดกุมและเชื่อถือได้
4. เป็นศูนย์บัญชาการ ในการสื่อสารและสั่งการหน่วยงานต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ สามารถติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ แบบปัจจุบัน (Real-time) ได้

ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง (MOC) จะต้องทำหน้าที่บริหารจัดการข้อมูล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของ รัฐมนตรีและผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง ในการบริหารราชการของกระทรวง นั้นๆ โดย

1. ทำการรวบรวม และคัดเลือกข้อมูลที่สามารถนำมาประมวลผลและแสดงรายงานความคืบหน้า ของตัวชี้วัด (Key Performance Indicator - KPI) ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ และเป้าหมายของกระทรวงจากการ จัดส่งข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการกรม (DOC) ในระบบเครือข่าย และเป้าหมายของกระทรวงจากการ จัดส่งข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการกรม (DOC) ในระบบเครือข่าย
2. ทำหน้าที่วิเคราะห์ กลั่นกรองข้อมูลที่จำเป็นและสำคัญให้เป็นระบบ มีมาตรฐาน มีความถูกต้อง เพียงพอ และทันสมัย โดยดำเนินการประสานเพื่อใช้ภายในกระทรวงและกรมในสังกัด และเชื่อมโยงเข้าสู่ศูนย์ ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี
3. ระบบสารสนเทศของศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง (MOC) และศูนย์ปฏิบัติการกรม (DOC) จะต้อง มี ข้อมูลที่เพียงพอและทันสมัย มีความพร้อมที่จะให้นายกรัฐมนตรีเข้าถึงระบบเครือข่ายภายใน (Intranet) ของ กระทรวงและกรมได้ เพื่อการแก้ไขปัญหาของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ศูนย์ปฏิบัติการกรม (DOC) จะต้องจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนภารกิจ การจัดส่งข้อมูลที่ เกี่ยวข้องแก่ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง (MOC)
5. ศูนย์ปฏิบัติการกรม (DOC) จะต้องจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร เพื่อให้ผู้บริหาร ระดับสูงของกรม ใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารงานระดับกรม โดยมีข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ทำกรจัดส่งให้แก่ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง (MOC)

ซึ่งการเชื่อมโยงส่งข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติแต่ละระดับเป็นไปตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2-2 แสดงความเชื่อมโยงของการส่งข้อมูล (ระบบศูนย์ปฏิบัติการ, 2552)

2. แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย พ.ศ. 2553-2558

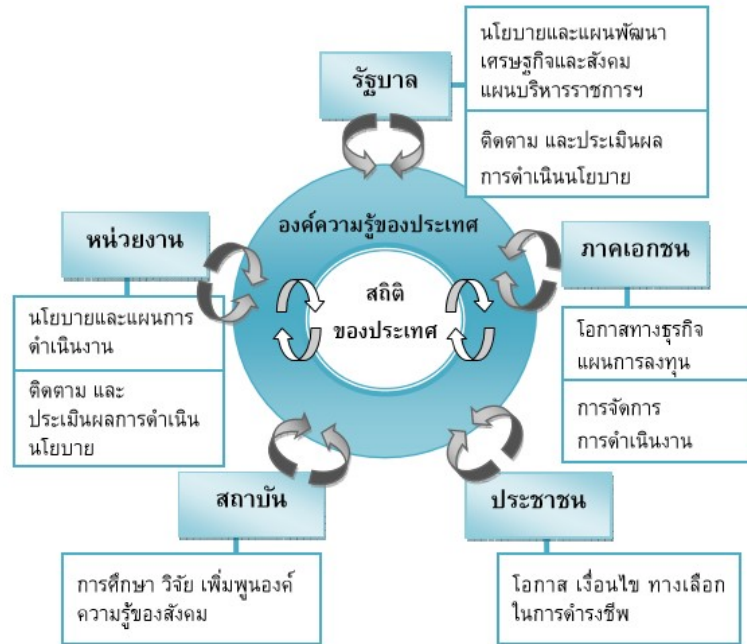
ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐในประเทศไทย ได้ถูกกำหนดไว้โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกฎหมายหลักที่สำคัญได้แก่ พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ที่ได้กำหนดให้สำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับสถิติตามหลักวิชาการ การดำเนินงานหลักของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้แก่ การสำรวจ สำมะโน เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายของประเทศ และเผยแพร่ข้อมูลสถิติสำคัญ ที่แสดงถึงโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเผยแพร่ต่อสาธารณชน และให้บริการต่อผู้ใช้ทุกภาคส่วน รวมทั้งเป็นหน่วยงานกลางทางด้านสถิติในการประสานงานทั้งในและต่างประเทศด้วย โดยมีกลไกหลักที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับกับดำเนินงานสถิติของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ได้แก่ การจัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการดำเนินงานทางสถิติของหน่วยงานภาครัฐ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการพัฒนาประเทศ โดยให้ร่วมมือกับหน่วยงานกระทรวงทุกแห่ง

แนวทางปฏิบัติตามกรอบระบบสถิติของประเทศไทย (Thailand National Statistical System : TNSS) ภายใต้กรอบกฎหมาย พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดกลไกไว้เป็นระบบกระจายงานสถิติ โดยมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำสถิติทางการที่สำคัญของประเทศ เช่น บัญชีประชาชาติ (National Account) จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถิติด้านราคา (Price Statistics) จัดทำโดยกระทรวงพาณิชย์ สถิติด้านการเงินการธนาคาร (Financial Statistics) จัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น ทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดให้สำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นผู้ประสานงานและรับผิดชอบในการจัดแผนแม่บทเกี่ยวกับการดำเนินงานทางสถิติของหน่วยงานภาครัฐ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการพัฒนาประเทศ รวมทั้งมีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการพัฒนามาตรฐานสถิติ การพัฒนางานวิชาการสถิติ การพัฒนาบุคลากรด้านสถิติ การจัดทำฐานข้อมูลที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานด้านสถิติกับต่างประเทศด้วย

ปัจจุบันสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ดำเนินการตามแผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2558 ซึ่งมีการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐจากกระทรวงต่างๆ ทั้ง 20 กระทรวง

เพื่อจัดการข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นสำหรับประเทศ 3 ด้าน ได้แก่ ด้าน สังคม เศรษฐกิจ ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนภาพที่ 2-3 ความสำคัญของสถิติ (แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย, 2553)

3. การพัฒนาระบบสถิติในระดับสากล

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสถิติของประเทศ รวมทั้ง องค์การระหว่างประเทศต่างๆ ก็ได้พยายามในการที่จะปรับปรุงและให้การสนับสนุนระบบสถิติของ ประเทศต่างๆ เพื่อให้ภาครัฐมีกรอบการดำเนินงาน มีกฎระเบียบและกฎหมายที่เอื้ออำนวย รวมทั้งมี บุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงานด้านข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ ในขณะที่สำนักงาน สถิติขององค์การสหประชาชาติ โดยความร่วมมือและเห็นชอบกับประเทศสมาชิกต่างๆ ได้มีการบรรลุ ข้อตกลงร่วมกันในปี พ.ศ. 2553 ว่าควรจะดำเนินการหลักการพื้นฐานของสถิติภาครัฐ 10 ประการ (Fundamental Principles of Official Statistics) ที่ร่วมกันจัดทำขึ้น และได้รับการยอมรับร่วมกัน ซึ่งหลักการพื้นฐานทั้ง 10 ประการ ประกอบด้วย 1) มีความสอดคล้อง เป็นธรรมและเท่าเทียม 2) มีความเป็นมืออาชีพ 3) มีความรับผิดชอบและโปร่งใส 4) มีการเปิดเผยและป้องกันการใช้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง 5) ใช้แหล่งข้อมูลอย่างคุ้มค่า 6) มีการรักษาความลับข้อมูล 7) มีกรอบกฎหมายและ ข้อบังคับ 8) มีการประสานงานในประเทศ 9) มีการใช้มาตรฐานสากล และ 10) มีความร่วมมือ ระหว่างประเทศ (ข้อมติของคณะกรรมการด้านเศรษฐกิจและสังคม องค์การสหประชาชาติ, 2556) [United Nation, Economic and Social Council, Resolution adopted by the Economic and Social Council on 24 July 2013, E/RES/2013/21]

สำนักงานสถิติขององค์การสหประชาชาติ (The United Nations Statistics Division) ถือเป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาระบบสถิติของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทำการรวบรวม ประมวลผล และเผยแพร่ ข้อมูลสถิติที่สำคัญๆ ในระดับสากล นอกจากนี้ยังส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดการใช้มาตรฐานต่างๆ ร่วมกัน เพื่อให้การจัดทำสถิติภาครัฐของประเทศต่างๆ นั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของสถิติภาครัฐทั้ง 10 ประการ นอกจากสำนักงานสถิติขององค์การสหประชาชาติแล้ว ยังมีองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ที่มีความร่วมมือในการพัฒนาระบบสถิติภาครัฐของประเทศต่างๆ ทั่วโลกด้วย เช่น ธนาคารโลก (World Bank) IMF , OECD เป็นต้น ซึ่งการพัฒนางานด้านสถิติเพื่อให้มีข้อมูล/สารสนเทศ/สถิติ ของภาครัฐ ที่ใช้ในการตัดสินใจที่สามารถรับมือได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น ความต้องการใช้ข้อมูลที่มีความหลากหลายมากขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปัญหาเรื่องของภัยพิบัติและธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง เป็นต้น (กองสถิติ องค์การสหประชาชาติ, 2558)

กรอบความคิดของการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลในหน่วยงานของรัฐ ควบคู่กับการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้ มีเป็นแนวคิดจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศขององค์กร หลักการเรื่องสถาปัตยกรรมองค์กร หลักการเรื่องธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และหลักการวงจรการบริหารงานแบบคุณภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจตามหลักการทฤษฎี ทางด้านการจัดการสารสนเทศขององค์กรโดยทั่วไป รวมทั้งการใช้หลักแนวคิดและการปฏิบัติที่ดี ที่ได้รับการยอมรับทางด้านการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2. กรอบการบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในบริบทของประเทศไทย ซึ่งถือเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีเป้าหมายและภารกิจ ที่จะดำเนินให้บรรลุตามเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศ และนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน รวมทั้งกรอบการดำเนินงานตามบริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทของภารกิจหรือ Business องค์กร ซึ่งจะเป็นปัจจัยในการกำหนดความต้องการข้อมูลหรือสารสนเทศ ของการวิจัยในครั้งนี้

3. แนวคิดเรื่องข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) เป็นการศึกษาแนวคิดที่สำคัญที่มีจุดเริ่มต้นมาจากหลายประเทศและได้รับการยอมรับเป็นสากลว่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ โดยเน้นในเรื่องที่พลเมืองมีสิทธิที่จะได้รับรู้ข้อมูลสารสนเทศของภาครัฐ เพื่อสามารถที่จะติดตามการดำเนินงานของภาครัฐและ

สามารถที่จะสะท้อนความคิดเห็นย้อนกลับ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในพัฒนาประเทศร่วมกัน ในขณะที่เดียวกันก็ถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่เป็นหลักประกันถึงความโปร่งใสและพร้อมเปิดเผยของภาครัฐ

4. การศึกษาจากงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยเป็นการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ หรือบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในครั้งนี้ได้ศึกษางานที่เกี่ยวข้องได้แก่ การจัดการข้อมูลสถิติของประเทศไทย ตามแผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย 2553 - 2558 การดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการหน่วยงานภาครัฐ (PMOC-MOC-DOC) และการดำเนินงานด้านสถิติในระดับสากล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของความต้องการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ จากมุมมองต่างๆ รวมทั้งประเด็นความต้องการ หรือจุดอ่อน ช่องว่างที่จะนำไปสู่การหาแนวทางที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

สรุป

จากการศึกษาบริบทการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐในประเทศไทย โดยพิจารณาจากโครงสร้างระบบข้อมูลหน่วยงานภาครัฐ กรอบการบริหารราชการแผ่นดินหรือ ความต้องการใช้ข้อมูล/สถิติ/และสารสนเทศ กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศของภาครัฐ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และแนวโน้มของโลก การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีเรื่องสถาปัตยกรรมองค์กรและธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สรุปสาระสำคัญจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐยังเป็นแบบต่างคนต่างทำ เช่นพบว่ามี การดำเนินงานเรื่องข้อมูลของภาครัฐเป็น 2 รูปแบบ คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารงานและการตัดสินใจของรัฐบาล ใช้การพัฒนาาระบบสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศนำ แต่การกำหนดสาระของข้อมูลให้เป็นของหน่วยงานในแต่ละระดับดำเนินการ แต่ในระบบข้อมูล/สถิติของประเทศ ใช้สาระจัดการข้อมูลสถิติพื้นฐานหลักที่สำคัญ จำเป็น และเป็นทางการเป็นปัจจัยนำ ในการดำเนินงาน จึงทำให้เกิดการทำงานที่เป็นสองแนวทางในหน่วยงานของรัฐ

2. การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานภาครัฐ ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างพัฒนา จึงทำให้การใช้ข้อมูล/สารสนเทศ/สถิติ ร่วมกันในเชิงบูรณาการของประเทศไทย ยังไม่เกิดขึ้นจริง ยังไม่สามารถสนองต่อความต้องการใช้งานของรัฐบาลในปัจจุบันได้

3. การพัฒนาข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ เป็นงานที่ยากมีความซับซ้อน ทั้งในด้านองค์ความรู้เรื่องข้อมูล เรื่องของการวิเคราะห์ การนำเสนอ และทักษะความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งบุคลากรในภาครัฐที่มีองค์ความรู้และทักษะดังกล่าว ยังมีจำนวนที่ไม่เพียงพอกับการสร้างระบบข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศที่เข้มแข็ง จึงยังมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาและสร้างบุคคลด้านข้อมูล หรือ Data Scientist

4. การพัฒนาระบบข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ จะต้องตอบสนองต่อความต้องการใช้งานของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะในช่วงปัจจุบันที่ประเทศอยู่ในการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่รัฐบาลตั้งไว้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาแบบ Demand Driven หรือตามที่รัฐบาลจำเป็นต้องใช้ในการบริหารประเทศ

5. หลักการพื้นฐานที่ดีสำหรับการจัดการระบบข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ เช่น มาตรฐานระเบียบวิธี การประสานงาน จำเป็นต้องนำมาปฏิบัติใช้งาน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งประเด็นต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น จะได้นำไปทำการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐต่อไป

บทที่ 3

การบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐในปัจจุบัน

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ในหน่วยงานภาครัฐ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยไว้ตามที่กล่าวมาในเรื่องของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักทฤษฎีและแนวคิดในเรื่องของระบบการบริหารจัดการสารสนเทศขององค์กร เรื่องสถาปัตยกรรมองค์กรและธรรมาภิบาล กรอบการบริหารราชการแผ่นดิน นโยบายการบริหารของรัฐบาล และกรอบการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของแนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในบริบทประเทศไทยและสากล ซึ่งประกอบด้วย ระบบสถิติประเทศไทยและ ระบบข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการของหน่วยงานภาครัฐ ในบทนี้จะกล่าวถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการข้อมูลภาครัฐในประเทศไทย และสภาวะแวดล้อมปัจจุบันของการจัดการข้อมูลภาครัฐ และการปฏิบัติที่เป็นสากล โดยจะกล่าวถึงส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผลการดำเนินงานของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามนโยบายของรัฐบาล เหตุผลและที่มาของการปฏิวัติหรือการปฏิรูปข้อมูลในระดับสากล รวมทั้งศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่มีผลต่อการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ และจากอินเทอร์เน็ต และในบทที่ 4 จะได้ทำการศึกษาจากทัศนะและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูลของภาครัฐในประเทศไทย ซึ่งจะได้้นำผลลัพธ์ที่ได้จากประมวลผลทัศนะของผู้เกี่ยวข้อง ไปวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิวัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เนื้อหาในบทนี้ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ผลการดำเนินงานเรื่องการจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน
2. นโยบายและการปฏิบัติตามแนวคิดข้อมูลเปิด (Open Data)
3. นโยบายและการปฏิบัติตามแนวคิดรัฐบาลเปิด (Open Government)
4. การปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ในบริบทสากลและผลกระทบต่อประเทศไทย
5. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีผลกระทบต่อจัดการข้อมูลภาครัฐ
6. สรุป

ผลการดำเนินงานเรื่องการจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน

การดำเนินการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ เป็นการดำเนินงานตามภารกิจหลักของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการจัดการก็จะเน้น ที่การใช้งานสนับสนุนในการ

ดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ เป็นหลัก ในปัจจุบันที่หน่วยงานภาครัฐมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้สนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจมากขึ้น ซึ่งทำให้ความต้องการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชน คร่าวเรือน สภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาวะแวดล้อมต่างๆ ของแต่ละหน่วยงานมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของความต้องการใช้ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสนับสนุนในการตัดสินใจ และเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชน และสนับสนุนการจัดทำระบบงานบริการของภาครัฐหรือบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ที่จะให้การให้บริการของภาครัฐจากหน่วยงานต่างๆ มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว ลดการใช้กระดาษ และเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ซึ่งรัฐบาลในปัจจุบันให้ความสำคัญในการที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศชาติและพี่น้องประชาชน โดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ซึ่งทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องพิจารณาการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องร่วมกันโดยอยู่บนพื้นฐานของฐานข้อมูลของประเทศ ที่เป็นฐานเดียวกัน มีนิยามความหมาย ที่เป็นเอกภาพ เชื่อถือได้ และไม่เกิดความซ้ำซ้อน เพื่อให้การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของรัฐบาลมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ไม่มีความเสี่ยง รวมทั้งการจัดทำระบบงานประยุกต์ เพื่อให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ มีระบบงานประยุกต์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลจากฐานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐได้ ดังนั้นการบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของภาครัฐถือได้ว่าเป็นภารกิจร่วมที่สำคัญของหน่วยงานในภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะแวดล้อมปัจจุบันที่ข้อมูลข่าวสารนั้น ถือเป็นกำลังอำนาจที่สำคัญยิ่งของประเทศ

1. ผลการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

รัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรีได้มีนโยบายในเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลของภาครัฐให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยเฉพาะการจัดทำฐานข้อมูลทางกายภาพเรื่องน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ และความมั่นคง เพราะที่ผ่านมาฐานข้อมูลแต่ละกระทรวงไม่ตรงกัน การเชื่อมโยงเพื่อนำข้อมูลมาใช้ล่าช้า จึงมอบหมายให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) และศูนย์ปฏิบัติของนายฯ เป็นเจ้าภาพร่วมกันในการจัดทำฐานข้อมูลให้ทันสมัย เชื่อมโยงและดึงข้อมูลจากทุกส่วนราชการมาใช้งานได้ เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน (แถลงโดย รองโฆษกสำนักนายฯ คณะรัฐมนตรี วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2558)

จากรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล เดือนเมษายน 2558 ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการพิจารณาหน่วยงานหลักที่จะร่วมนำร่องผลักดันการบูรณาการข้อมูลกลาง เช่น สำนักงานประกันสังคม กรมการปกครอง สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพื่อบูรณาการรูปแบบการบริการของหน่วยงานภาครัฐ และ เชื่อมโยงข้อมูลประชาชนจากแต่ละหน่วยงาน ให้สามารถเข้าถึงได้ และ สามารถทำธุรกรรม หรือ ปฏิบัติตามขั้นตอนทางราชการต่างๆ ร่วมกัน ได้ และมีความต่อเนื่องกัน

แบบ One Stop Service การเชื่อมโยงข้อมูล เข้าถึงกันได้นี้ เน้นการยืนยันตัวตนบุคคล ผ่านเลขหมาย บัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก จากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง และการใช้บัตร ประจำตัวประชาชนแบบ Smart Card ทำให้เกิดความ สะดวกรวดเร็วและความปลอดภัยในการทำ ธุรกิจ ทั้งด้านผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ โดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับ หน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) กรุงเทพมหานคร (กทม.) กรมการขนส่ง ทางบก กรมการจัดหางาน และสำนักงานประกันสังคม (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร, 2558)

การบูรณาการข้อมูลด้านเกษตรกร และ คนจน กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร มีแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการบูรณาการข้อมูลเกษตรกรและคนจน และรวบรวม ข้อมูลจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย - กรมการปกครอง (เชื่อมโยงข้อมูล แล้ว) - กรมการพัฒนาชุมชน (ได้รับข้อมูลแล้ว) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ได้รับข้อมูลแล้ว) - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - กรมหม่อนไหม - ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ได้รับ ข้อมูลแล้ว) รวมทั้งยังมีการประชุมร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ (สศช.) เพื่อกำหนดเส้นความยากจนสำหรับใช้เป็นเกณฑ์คำนวณจำนวนคนยากจน โดย ปัจจุบัน กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยสำนักงานรัฐบาล อิเล็กทรอนิกส์ (องค์การ มหาชน) ได้ดำเนินการบูรณาการข้อมูลที่ได้รับ ทั้งหมด เพื่อให้แสดงผลได้ในรูปแบบหลายๆ มิติ เช่น ภาพรวมคนจนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร คนจนที่ขึ้นทะเบียน เลี้ยงสัตว์ และ คนจนที่ทำประมง การแสดงข้อมูลเชิงลึกของคนจนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกตามอาชีพ และระดับการศึกษา การเปรียบเทียบ อัตราการถือครองที่ดินกับจำนวนคนจน และอัตราการถือครองที่ดินกับรายได้ของ เกษตรกรที่จน - การแสดงพื้นที่และสัดส่วนของการเพาะปลูกของพืชแต่ละชนิด

2. การจัดทำเว็บไซต์บริการข้อมูลเปิด data.go.th

เว็บไซต์ data.go.th ถือกำเนิดขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปีพ.ศ. 2556 ในเรื่อง แนวทางการยกระดับการให้บริการประชาชน ผ่านบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ เพื่อให้เกิดการบูรณา การ การเชื่อมโยงที่สมบูรณ์ครอบคลุมการให้บริการแก่ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และหน่วยงานของรัฐ ด้วยกันเอง ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและรองรับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ในปี พ.ศ. 2558

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการยกระดับดัชนีการให้บริการออนไลน์ (Online Service Index) ซึ่งเป็นหนึ่งในดัชนีการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ โดยในระยะแรก ได้มีการส่งเสริม และผลักดันให้หน่วยงานราชการทุกหน่วยงานทำมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ (Government Website Standard) ไปประยุกต์ใช้และปรับปรุงเว็บไซต์ของหน่วยงาน รวมถึงการจำเป็นต้องจดทะเบียนชื่อ

และเป็นผู้ถือครองโดเมนเนมภายใต้ชื่อ data.go.th และ apps.go.th ในการให้บริการศูนย์กลางข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data) และเป็นศูนย์กลางของแอปพลิเคชันภาครัฐ (Government Application Center) ตามลำดับ

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหลักในการรับสนองนโยบาย และดำเนินการบริหารจัดการเว็บไซต์ data.go.th หรือศูนย์กลางข้อมูลภาครัฐ เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

Data.go.th หรือศูนย์กลางข้อมูลภาครัฐนั้น ได้ดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ผู้ใช้บริการทั้งภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน รวมถึงหน่วยงานของรัฐ สามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพของภาครัฐได้ง่าย โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาล เกิดความร่วมมือของภาครัฐ และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยการดำเนินการของศูนย์กลางข้อมูลภาครัฐนั้นสร้างมูลค่า ทั้งในด้านของความโปร่งใส การมีส่วนร่วม การปรับปรุง หรือพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการให้บริการของภาครัฐ และการเพิ่มมูลค่าให้กับหน่วยงานราชการเอง โดย “ข้อมูลเปิด” นั้นนอกจากจะ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการแล้วยังช่วยลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานราชการได้

3. การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของภาครัฐ (PMOC) ศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี

การพัฒนาระบบศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันทิศทางการพัฒนาเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งตามคำสั่ง สลน. ที่ 173/2557 ลงวันที่ 7 พ.ย. 2557 เรื่องการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี (Prime Minister Operations Center) โดยให้มีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามสถานการณ์และกำกับดูแลการดำเนินการตามบัญชาของนายกรัฐมนตรีและนโยบายของรัฐบาล
2. ให้ศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรีดำเนินการโดยมีการปรึกษาร่วมกับที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ทีมโฆษกรัฐบาล

โครงสร้างประกอบด้วยส่วนงานข่าว ส่วนงานยุทธศาสตร์และส่วนเลขานุการประชาสัมพันธ์ และการปฏิบัติการข่าวสาร โดยส่วนงานยุทธศาสตร์มีหน้าที่สำคัญ ในการติดตามความคืบหน้าและผลการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล พร้อมข้อพิจารณา

ความต้องการด้านข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี อย่างน้อยประกอบด้วย รายงานผู้บริหารระดับสูง (MOC/DOC) และผู้ประสานงาน/ภารกิจ สถานการณ์และความเคลื่อนไหว สำคัญ การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล ความคืบหน้าการสั่งการของนายกรัฐมนตรีในวาระต่างๆ การบูรณาการฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งมีโครงสร้างการเชื่อมโยงจาก DOC ของหน่วยงานแต่ละกระทรวงขึ้นสู่ MOC กระทรวงและเชื่อมโยงเข้าสู่ PMOC เพื่อใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหารประเทศ และเพื่อการสร้างบริการแบบจุดเดียว ทั้งนี้ให้มีการใช้งานบนโครงข่ายภาครัฐ GIN (Government Information Network)

ความคาดหวังของของศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี PMOC ต้องการให้ศูนย์ปฏิบัติการระดับกรม DOC ควรมีความรู้ฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็น ตามอำนาจหน้าที่ ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง MOC บูรณาการฐานข้อมูลจากกรมต่างๆ สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารกระทรวงและเชื่อมโยงกับ PMOC ข้อมูลใน MOC/DOC ควรมีความสมบูรณ์ และปรับปรุงให้พร้อมใ้ใช้อยู่เสมอ

การพัฒนาาระบบข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการต้องมีความร่วมมือในการสร้างระบบสารสนเทศของรัฐบาล โดยต้องมีความร่วมมือจัดทำฐานข้อมูลกลางของประเทศ ความร่วมมือในการบูรณาการด้านความมั่นคงของประเทศ ความร่วมมือในการบูรณาการข้อมูลภูมิสารสนเทศ (GIS) การจัดทำมาตรฐานข้อมูลและการแลกเปลี่ยนข้อมูล ผู้บริหารระดับกระทรวง/กรมใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ

ความต้องการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ จำเป็นต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลเฉพาะเรื่อง (Issue Base) ในระยะเร่งด่วน ได้แก่ การบูรณาการข้อมูลความยากจน การบูรณาการข้อมูลการบริหารจัดการน้ำ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง การบูรณาการข้อมูลด้านเศรษฐกิจและบริการภาครัฐ การบูรณาการด้านสาธารณสุขและโครงสร้างพื้นฐาน และสำหรับระยะต่อไป ได้แก่ ระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียน ระบบการบริหารจัดการแรงงานและการค้ามนุษย์ การเข้าถึงบริการภาครัฐทุกช่วงอายุ การบูรณาการให้บริการสาธารณสุข ระบบบริหารจัดการด้านภัยพิบัติแห่งชาติ

4. การพัฒนาระบบสถิติประเทศไทย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งมีภารกิจและอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ในการเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการระบบสถิติประเทศไทย ได้รายงานผลการดำเนินงานตามภารกิจการพัฒนาาระบบสถิติประเทศไทย ตามแผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2557 ในการประชุมคณะกรรมการจัดระบบสถิติประเทศไทย 3 ด้าน (สังคม เศรษฐกิจ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ครั้งที่ 1/2558 วันที่ 26 มีนาคม 2558 สรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการดำเนินงานการพัฒนาข้อมูลระดับภารกิจ 21 สาขา

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ถึงปัจจุบัน มีการประชุมคณะอนุกรรมการสถิติ รายนสาขา 10 ครั้ง ต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ.2556 และจัดทำแผนพัฒนาสถิติรายนสาขา ฉบับที่ 1 แล้วเสร็จ 21 เรื่องสถิติ จากการพิจารณาสถานการณ์การดำเนินงานด้านสถิติทางการรายนสาขา ในภาพรวม 21 ด้านหรือสาขา จำแนกตามรายการสถิติทางการ พบว่า มีรายการสถิติทางการจำแนกตามมิติต่าง ๆ จำนวน 3,617 รายการ จำแนกตามสถานะได้เป็น รายการสถิติทางการที่มีข้อมูลอยู่แล้ว จำนวน 2,680 รายการ รายการสถิติที่ต้องมีการพัฒนา (โดยเป็นสถิติที่มีการจัดเก็บแต่ต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติม ไม่มีข้อมูล/ไม่มีการจัดเก็บ หน่วยงานเจ้าของข้อมูลอยู่ในสาขาอื่น และหน่วยงานเจ้าของข้อมูลไม่อยู่ในคณะอนุกรรมการรายนสาขา ทั้ง 21 สาขา) จำนวน 937 รายการ

ทั้งนี้สำนักงานสถิติแห่งชาติได้มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถิติรายนสาขา โดยให้จัดประชุมชี้แจงการบันทึกแบบติดตามฯ ให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 151หน่วยงาน และได้รับการตอบกลับจำนวน 69 หน่วยงาน จำนวนรายการสถิติทางการทั้งสิ้น 3,327 รายการ ได้รับการตอบกลับ จำนวน 1,415 รายการ คิดเป็นร้อยละ 46.81

4.2 การพัฒนาข้อมูลระดับพื้นที่

การพัฒนาข้อมูลในระดับพื้นที่จังหวัด ได้มีการดำเนินการศึกษาวิเคราะห์จัดทำห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain: VC) ตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด โดยมีการประชุมหารือ พร้อมการจัดทำแผนผังสถิติทางการ ที่แปลงรายการข้อมูลสำคัญ จำเป็น จากการวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปตามประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และคัดเลือกรายการที่เป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จ (Critical Success Factor: CSF) จึงนำมาจัดทำตารางแผนผังสถิติทางการระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด สามารถสรุปชุดข้อมูล (ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพ/ประเด็นสำคัญ) ได้ดังนี้

ตารางที่ 3-1 แสดงรายการชื่อชุดข้อมูลสถิติทางการระดับจังหวัด

ชื่อชุดข้อมูล (ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพ/ประเด็นสำคัญ)	จำนวนรายการ สถิติทางการ	จำนวนรายการสถิติทางการ พื้นฐาน (Common)
ด้านเศรษฐกิจ		
ข้าว	1,658	262
มันสำปะหลัง	153	35
อ้อย/อ้อยโรงงาน	257	23
การบริการและการท่องเที่ยว	1,772	460
การบริหารจัดการน้ำ	519	105
ยางพารา	455	101

ชื่อชุดข้อมูล (ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพ/ประเด็นสำคัญ)	จำนวนรายการ สถิติทางการ	จำนวนรายการสถิติทางการ พื้นฐาน (Common)
การเลี้ยงสัตว์น้ำ (กุ้ง ประมง)	109	2
ด้านสังคม		
การสร้างความมั่นคงชายแดน	192	38
การพัฒนาสุขภาพ	154	28
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
การกีดเขาชายฝั่ง	40	31
การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน)	48	-
การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)	351	165

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558

4.3 การพัฒนามาตรฐานและคุณภาพ

สำหรับการดำเนินงานด้านการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพ ได้มีการจัดทำ (ร่าง) แผนพัฒนามาตรฐานสถิติประเทศไทย พ.ศ. 2557-2561 (ร่าง) แผนพัฒนาการจัดการคุณภาพสถิติทางการประเทศไทย พ.ศ. 2557-2561 และจัดทำ (ร่าง) หลักปฏิบัติ (Code of Practice) และกรอบการดำเนินงาน (Quality Framework) เพื่อการจัดการคุณภาพสถิติทางการประเทศไทย

4.4 ความต้องการให้คณะรัฐมนตรีสนับสนุน

จากการรายงานผลการดำเนินงาน ได้มีความต้องการให้คณะรัฐมนตรีสนับสนุนการดำเนินการ โดยให้มอบหมายหน่วยงานทุกระดับ (ระดับภารกิจและพื้นที่) จัดทำข้อมูลจากการบริหารงาน (Administrative Record) เพื่อนำมาจัดทำเป็นข้อมูลสถิติเพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบาย (Evidence-based policy) และตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น SDGs มอบหมายให้สำนักงาน ก.พ. จัดตั้งคณะทำงาน เพื่อพิจารณาการเพิ่มอัตรากำลังด้านสถิติ ในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสนับสนุนการผลิตข้อมูลสถิติที่ใช้ในการพัฒนาประเทศและให้มีการจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานทุกระดับในการจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญ จำเป็น เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบาย (Evidence-based policy)

นโยบายและการปฏิบัติตามหลักแนวคิดข้อมูลเปิด (Open Data)

ธนาคารโลกซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศ ได้มีการประมวลเรื่องข้อมูลเปิดและจัดทำระบบเพื่อให้บริการหรือสนับสนุนแนวคิดการจัดทำข้อมูลในภาครัฐ ได้อธิบายแนวคิดของข้อมูลเปิดของภาครัฐไว้ดังนี้ แนวคิดของข้อมูลเปิดเกิดจากการที่มีความเชื่อว่ามีข้อมูลของภาครัฐจำนวน

มหาศาลที่ถูกจัดเก็บหรือเกิดจากการดำเนินการต่างๆของรัฐบาล ควรจะต้องมีการเปิดเผยให้กับประชาชนทราบด้วย ในช่วงปลายของทศวรรษที่ 2000 รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ ได้เริ่มมีการเปิดเผยข้อมูลสาธารณชนมากขึ้น โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับ Open data เริ่มขึ้นในปี 2009 ในปัจจุบันมีรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ประเทศต่างๆ มากกว่า 250 แห่ง มีการริเริ่มจัดทำข้อมูลเปิดขึ้น และมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การพัฒนาระบบข้อมูลเปิดนั้นมาจากการพัฒนาของเทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและการให้บริการเว็บไซต์ (World Bank, 2558)

ด้วยหลักการและความหมายของข้อมูลเปิดดังกล่าว การเปิดของข้อมูลนั้นสามารถพิจารณาตามมุมมองสองด้านคือ ด้านกฎหมาย (Legally Open) หมายถึง การเปิดข้อมูลในหลายๆ สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้และมีสิทธิในการใช้งานอย่างไม่มีข้อจำกัด เป็นบริการสาธารณะ และด้านเทคนิค (Technically Open) หมายถึงข้อมูลเปิดนั้นอยู่ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถอ่านได้ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่เป็นแบบระบบปิด ซึ่งหมายถึงใครก็ตามสามารถเข้าถึงและใช้ได้โดยโปรแกรมต่างๆ ไป ข้อมูลอยู่ในระบบบริการที่เป็นสาธารณะ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องของการรหัสผ่าน หรือการป้องกันการเข้าถึงแบบอื่นๆ ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ไป มักจะใช้การสร้างเป็น รายการข้อมูลที่เปิดเผยได้ไว้บริการเพื่อสะดวกในการเข้าถึงได้ง่าย

ลิขสิทธิ์ของข้อมูลเปิด เพื่อให้การใช้งานข้อมูลเปิดมีความชัดเจนและอยู่บนความถูกต้องตามกฎหมาย จึงได้มีการจัดทำเป็น ลิขสิทธิ์มาตรฐานกลางๆ สำหรับข้อมูลเปิด เช่น Creative Commons, CC-By, CC0, Open Database License เป็นต้น รวมทั้งมีหลายหน่วยงานของภาครัฐ ที่ได้มีการดำเนินงานข้อมูลเปิดจัดทำลิขสิทธิ์ข้อมูลเปิด เช่น UK Open Government License , World bank Term of Use , French Government License Ouverte เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในเรื่องของแนวคิดและการใช้ข้อมูลเปิดร่วมกันระหว่างผู้ใช้งาน

ตัวอย่างของข้อมูลเปิดระดับสากล ธนาคารโลกได้มีการรวบรวมเว็บไซต์ประเทศต่างๆ ที่มีการดำเนินการตามแนวคิดและหลักการของข้อมูลเปิด โดยการดำเนินการในแต่ละประเทศมีทั้งระดับประเทศ หรือระดับเขตการปกครองที่ย่อยลงมาอีก เช่นระดับมลรัฐ ระดับเมือง หรือระดับหน่วยงานของรัฐ ที่มีข้อมูลเฉพาะเรื่อง นอกจากแหล่งข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เองแล้ว ข้อมูลเฉพาะที่สำคัญเช่น ตัวชี้วัดทางสถิติ ข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ หรือข้อมูลระดับย่อยจากการสำรวจหรือสำมะโนตัวอย่างประเทศ/รัฐ/หน่วยงาน ที่มีการดำเนินการเรื่องข้อมูลเปิด เช่น ออสเตรเลีย บราซิล ชิลี อินเดีย อิตาลี เคนยา ฟิลิปปินส์ สหราชอาณาจักร เป็นต้น นอกจากนี้ประเภทข้อมูลที่จัดไว้เป็นข้อมูลเปิดพร้อมให้บริการจากเว็บไซต์ เช่น

- ข้อมูลการเกษตร (Agriculture) จากเว็บไซต์ The USDA National Farmers Market หรือ Directory U.K. Department of Agriculture and Rural Development
- งบประมาณและการเงินภาครัฐ จากเว็บไซต์ (Budgets & Public Finance) จาก WB Open Budgets, Open Spending, International Budget Partnership, The International Aid Transparency Initiative (IATI), U.S. IRS Tax Statistics
- ขนส่ง (Transport) จากเว็บไซต์ Open Plans, European Public Sector Information Platform: Transport เป็นต้น

จากหลักแนวคิดจากการพัฒนาตามแนวคิดของข้อมูลเปิดในประเทศต่างๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดทำตัวชี้วัดขึ้น เพื่อเป็นดัชนีชี้วัดผลการปฏิบัติของประเทศที่มีจัดทำ Open data โดยจากการศึกษาพบว่าการวัดผลการดำเนินงานของประเทศต่างๆ ทั้งในเรื่องของข้อมูลเปิด โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่

1. ดัชนีข้อมูลเปิด Global Open Data Index 2014

ดัชนีข้อมูลเปิด (The Open Data Index) จัดทำโดยกลุ่ม Open Knowledge (เริ่มก่อตั้งตั้งแต่ปี 2004) โดยเป็นความร่วมมือกับเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลทั่วโลก ทั้งผู้ให้ข้อมูลมาจากส่วนของประชาชน กลุ่มประชาสังคม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลเปิด เป็นผู้ประเมินความพร้อมใช้ของข้อมูล และความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลของแต่ละที่ (อ้างอิงด้วยขอบเขตภูมิศาสตร์หรือ Place แทนประเทศหรือ Country) ตัวชี้วัดนี้ทำขึ้นเพื่อเป็นการติดตามสถานการณ์ของการดำเนินการข้อมูลเปิดของภาครัฐ โดยประเมินจากการเปิดเผยข้อมูลในเรื่องของ ตารางเวลาของยานพาหนะขนส่งสาธารณะ งบประมาณของรัฐบาล การใช้จ่ายของรัฐบาล ผลการเลือกตั้ง การจดทะเบียนการค้า แผนที่ ข้อมูลสถิติ กฎหมาย รหัสไปรษณีย์ การปล่อยมลพิษ โดยมีประเทศหรือพื้นที่ที่เข้าร่วมในปี 2014 ในการประเมินจำนวน 97 พื้นที่/ประเทศ

ดัชนีชี้วัดข้อมูลแบบเปิด ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการเทียบเคียงเท่านั้น แต่มีบทบาทที่มีประสิทธิภาพในการสร้างชุมชนข้อมูลรัฐบาลเปิดทั่วโลก เช่น รัฐบาลของประเทศประกาศการชุดข้อมูล แต่ชุดข้อมูลนี้มีความไม่ชัดเจนต่อสาธารณชน และไม่สามารถค้นหาได้โดยง่ายแล้ว อาจทำให้ข้อมูลถูกมองข้ามไปได้ รัฐบาลและผู้เปิดเผยข้อมูลสามารถตรวจสอบผลลัพธ์จากดัชนีชี้วัดนี้ได้เพื่อดูว่าวิธีเข้าถึงข้อมูลเปิดที่ได้ทำการเผยแพร่ นั้น ปรากฏจริงสำหรับการเข้าถึงได้ของประชาชน และจำเป็นต้องปรับปรุงที่ใด เพื่อให้การเปิดเผยข้อมูลนั้นเป็นจริงและมีประโยชน์

ดัชนีชี้วัดข้อมูลแบบเปิดนี้ทำการเทียบเคียง การเปิดเผยข้อมูล โดยพิจารณาจากชุดข้อมูลสำคัญ 10 ชุดของแต่ละประเทศ ชุดข้อมูลเหล่านี้ถูกเลือกมาจากตามข้อกำหนด datasets ของ G8 และจากการหารือร่วมกับชุมชนรัฐบาลเปิด ซึ่งในปี 2557 GOI ได้ตรวจสอบชุดข้อมูล 10 ชุดดังนี้

1. ผลการเลือกตั้งระดับชาติ - ผลการเลือกตั้งจากองค์กรที่เกี่ยวข้องสำหรับการเลือกตั้งสำคัญระดับชาติ
2. ทะเบียนจัดตั้งบริษัท - รายชื่อบริษัทจดทะเบียน (จำกัด) รวมทั้งชื่อ หมายเลขสำหรับการระบุที่ไม่ซ้ำกัน และข้อมูลเพิ่มเติมเช่นที่อยู่ กิจกรรมที่ลงทะเบียน การส่งข้อมูลประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องรวมรายละเอียดข้อมูลทางการเงิน เช่น งบดุลเป็น
3. แผนที่ประเทศ (ความละเอียดต่ำ: 1:250,000 หรือดีกว่า) - แผนที่ในระดับที่สูงกว่า ที่ระดับ 1:250,000 หรือดีกว่า (1 ซม. = 2.5 กิโลเมตร) ไม่มี
4. ค่าใช้จ่ายของภาครัฐ (ในระดับสูงจำแนกตามประเภทการใช้จ่าย) - การบันทึกรายละเอียดของรายจ่ายจริงในอดีต ของรัฐบาล ในระดับธุรกรรมละเอียด ระดับของรายจ่ายรัฐบาล ในแต่ละเดือนของแต่ละรายการโดยละเอียด การแสดงฐานข้อมูลเป็นรายสัญญา ถือว่ายังไม่เพียงพอ ข้อมูลในรายการนี้หมายถึงข้อมูลรายละเอียดของรายจ่ายจริงอย่างต่อเนื่อง
5. งบประมาณของรัฐบาล (มีรายละเอียดข้อมูลระดับรายการ) - งบประมาณของรัฐบาลแห่งชาติในระดับสูง เช่น การใช้จ่าย โดยจำแนกตามประเภท หรือระดับหน่วยงาน เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้จะเกี่ยวกับงบประมาณซึ่งเป็นแผนการใช้จ่ายของรัฐบาล
6. กฎหมาย (กฎหมายและสถานภาพ) - ข้อมูลประเภทนี้ ต้องการให้มีการนำเสนอกฎหมายและสถานภาพ ให้สามารถเข้าถึงได้แบบออนไลน์ได้ทั้งหมด แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ว่ารายละเอียดของการจัดทำกฎหมายไว้
7. ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและประชากร) - ข้อมูลสถิติสำคัญระดับชาติ เช่นตัวชี้วัด ทางเศรษฐกิจ และทางประชากร (GDP อัตราการว่างงาน จำนวนประชากร ฯลฯ) ข้อมูลสถิติภาพรวม เช่น GDP ในประเทศทั้งในระดับรายไตรมาส หรือประชากรรายประจำปี ถือว่าเป็นข้อมูลประเภทนี้ด้วย โดยทั่วไปการให้คำตอบ 'ใช่' ในข้อนี้ หมายถึงรายการข้อมูลทั้งทางเศรษฐกิจ และประชากร มีจำนวนที่มีความเหมาะสมเพียงพอต่อการใช้ด้วย
8. ฐานข้อมูลรหัสไปรษณีย์ - ฐานข้อมูล postcodes/zipcodes และความสอดคล้องกับตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (geospatial) ที่เป็นค่าละติจูด และลองจิจูดเป็น (หรือคล้ายกันกับค่าพิกัดในระบบพิกัดของประเทศที่เผยแพร่อย่างเปิดเผย) ฐานข้อมูลที่ให้ตั้งในชื่อของเมืองหรือถนน ที่ไม่ระบุค่าพิกัดตำแหน่ง จะไม่ถือว่ายอมรับยกเว้นแต่ชื่อเมืองหรือถนนสามารถจะแปลงเป็นค่าละติจูดและลองจิจูดได้โดยใช้ข้อมูลที่เปิดเผยอื่น ๆ
9. ตารางเวลาของการขนส่งสาธารณะ - ตารางเวลาของการบริการขนส่งสาธารณะ สายหลักที่ดำเนินการโดยภาครัฐ (โดยเฉพาะรถโดยสารและรถไฟ) หรือบริการระดับชาติอื่นๆ ที่ดำเนินการเฉพาะในระดับเทศบาลหรือเมือง และ ซึ่งอาจจะไม่ได้ควบคุมโดยภาครัฐหรือรัฐบาล การให้คำตอบว่า 'ใช่' ในข้อนี้จะหมายรวมทั้งสองอย่าง

ประเภท/อันดับ (จาก 97 แห่ง)	เกณฑ์การประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูล									
	มี/ไม่มี	รูปแบบ ดิจิทัล	เปิดเผย	ใช้ฟรี	ออนไลน์	อ่านด้วย เครื่อง	ให้เป็น ชุด	ลิขสิทธิ์ เปิด	ทันสมัย	รวม %
9. แผนที่ประเทศ / 78										5
10. ผลการเลือกตั้ง ระดับชาติ / 82										35

ที่มา : Global Open Data Index 2014

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินตามหลักการมาตรฐานสากลที่มีการปฏิบัติกัน 9 ประเด็นแล้ว สรุปสาระสำคัญที่พบได้ดังนี้

1. การมีอยู่ของข้อมูลทั้ง 10 ชุด นั้น จากการรับรู้ของสาธารณชนนั้นประเทศไทยมีข้อมูลทั้ง 10 ชุดอยู่แล้ว
2. การมีอยู่ในรูปแบบของดิจิทัลหรืออิเล็กทรอนิกส์ ยกเว้นข้อมูลแผนที่ประเทศตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ ยังไม่ชัดเจน
3. ข้อมูลเกือบทุกเรื่องที่มีอยู่ในรูปแบบดิจิทัลมีการเปิดเผยเป็นสาธารณะ ยกเว้นข้อมูลเรื่องค่าใช้จ่ายของภาครัฐ ทะเบียนจัดตั้งบริษัทและแผนที่ประเทศ
4. ข้อมูลเกือบทุกเรื่องให้ใช้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ยกเว้นข้อมูลเรื่องค่าใช้จ่ายของภาครัฐ ทะเบียนจัดตั้งบริษัทและแผนที่ประเทศ
5. สำหรับการให้บริการแบบออนไลน์มีข้อมูลเกือบทุกชุดยกเว้นข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐและแผนที่
6. รูปแบบหรือฟอร์แมตของไฟล์ข้อมูลที่เปิดเผยนั้น สามารถนำไปประมวลผลต่อด้วยโปรแกรมอื่นเครื่องคอมพิวเตอร์หรือไม่ ชุดข้อมูลเกือบทั้งหมดที่ให้บริการนั้น ไม่สามารถอ่านด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลต่อได้ ยกเว้นข้อมูลสถิติที่ให้บริการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในฟอร์แมตเอ็กเซล
7. ส่วนการให้บริการข้อมูลแบบเป็นชุดในคราวเดียวกันนั้น ข้อมูลทุกชุดไม่สามารถให้บริการได้เลย
8. สำหรับเรื่องลิขสิทธิ์ของข้อมูลที่เป็นแบบเปิดนั้น มีเพียงข้อมูลเรื่องตารางเวลาการขนส่งสาธารณะเท่านั้นที่เปิดให้
9. สำหรับการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยนั้น มีชุดข้อมูลตารางเวลาการขนส่งสาธารณะ งบประมาณรัฐบาล การปล่อยมลภาวะและเรื่องกฎหมาย ที่มีข้อมูลทันสมัย ส่วนชุดข้อมูลค่าใช้จ่ายภาครัฐไม่มีการปรับปรุงให้ทันสมัย ส่วนชุดข้อมูลอื่นๆ นั้นไม่มีความชัดเจนเรื่องการปรับปรุงให้ทันสมัย

วิธีการประเมินข้อมูลเปิดของข้อมูลภาครัฐแต่ละชุด ด้วยเกณฑ์การพิจารณาทั้งในด้านที่เกี่ยวกับกฎหมายและที่เกี่ยวกับด้านเทคนิคทั้ง 9 ประเด็นนั้น ยังเป็นแบบสมัครใจ โดยผู้ประเมินเอง พร้อมทั้งการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่มีเว็บไซต์ที่บริการข้อมูลแต่ละชุดดังนี้

1. ผลการเลือกตั้งระดับชาติ จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
http://www.ect.go.th/th/?page_id=494
2. ทะเบียนจัดตั้งบริษัท กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์
<http://datawarehouse.dbd.go.th/bdw/home/login.html>
3. แผนที่ประเทศ ไม่มีแหล่งอ้างอิงข้อมูล
4. ค่าใช้จ่ายของภาครัฐ ไม่มีแหล่งอ้างอิงข้อมูล
5. งบประมาณของรัฐบาล สำนักงานงบประมาณ <http://www.bb.go.th/bbhome/page.asp?option=content&dsc=X%A%E0%A2%BB&folddsc=29001>
6. เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/RKJ/special/search.jsp>
7. ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm
8. ฐานข้อมูลรหัสไปรษณีย์ บริษัทไปรษณีย์ไทย <http://www.thailandpost.com/zipcode.php>
9. ตารางเวลาของการขนส่งสาธารณะจาก <http://home.transport.co.th/en/tcl-services/bus-schedule.html>
10. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
<http://aqmthai.com/>

ในการพิจารณาผลโดยรวมนั้นยังไม่สามารถสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูล หรือผู้ประเมินถือว่าเป็นตัวแทนที่ดีของประเทศในภาพรวม เนื่องจากเป็นการประเมินโดยสมัครใจ ทั้งนี้ระยะเวลาที่ประเมินเป็นการดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2557 แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสนใจว่าการจัดทำดัชนีข้อมูลเปิด ใช้เกณฑ์ตัวชี้วัดที่ได้รับการยอมรับเป็นหลักการพื้นฐานของข้อมูลเปิดภาครัฐ รวมทั้งชุดข้อมูลที่นำมาประเมินทั้ง 10 ชุดข้อมูลก็เป็นข้อมูลทั่วไป ที่เป็นประโยชน์ต่อพลเมืองของประเทศ ซึ่งหากดูผลจากตารางข้างต้นจะพบว่าการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐยังมีประเด็นที่หน่วยงานภาครัฐยังต้องมีการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ในทุกมิติ ถึงแม้ว่าดัชนีชี้วัดข้อมูลเปิดภาครัฐนั้น ยังไม่ได้มีการพิจารณาเป็นดัชนีที่ใช้ในการวัดระดับข้อมูลเปิดภาครัฐก็ตาม แต่หลักเกณฑ์และวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในเว็บไซต์ก็ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการด้านนโยบายและวิธีปฏิบัติเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐในอนาคตได้

นโยบายและการปฏิบัติตามหลักแนวคิดรัฐบาลเปิด (Open Government)

แนวคิดเรื่องรัฐบาลเปิดเป็นความคิดในความพยายามที่จะบริหารงานในตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของประธานาธิบดีบารัค โอบามา เพื่อที่"สร้างประวัติการณ์ของระดับการเปิดกว้างของรัฐบาล".. โดยมีการเริ่มต้นโครงการนี้ออกมาเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2009 เมื่อประธานาธิบดีโอบามาเริ่มเข้าทำงานเป็นวันแรก ในสำนักงาน ปรัชญาของความคิดนี้ เริ่มมาจากการที่รัฐบาลควรจะมีโปร่งใส การมีส่วนร่วม และหลักการทำงานร่วมกัน หน่วยงานของรัฐในทุกส่วนของรัฐบาลมีการจัดทำหน้าเว็บไซต์สำหรับรัฐบาลเปิด และเปิดขอให้ประชาชนให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้วย (สารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย, 2558)

1. นโยบาย Open Government ของต่างประเทศ

ในทางปฏิบัติจากการศึกษาพบว่าแนวคิดเรื่องข้อมูลเปิด และรัฐบาลเปิด (Open Government) ได้ถูกนำมาปฏิบัติอย่างผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกัน โดยแนวคิดที่เป็นหัวใจสำคัญของรัฐบาลเปิดในเรื่องของความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชน และการดำเนินการร่วมกัน โดยมีกลไกของการสื่อสารแบบสองทางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ซึ่งข้อมูล ข่าวสาร หรือความรู้เป็นสาระสำคัญ ที่จะต้องถูกนำเสนอหรือปล่อยให้มีการไหลเวียนไปตามกระบวนการ กลไกที่มีตามระบบหรือกระบวนการ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นในการปฏิบัติที่ศึกษาได้อย่างชัดเจนจึงเป็นการดำเนินการเรื่องของการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารของภาครัฐ เพื่อเป็นหลักประกันของการปฏิบัติตามแนวคิดของรัฐบาลเปิด

นอกจากนี้แนวปฏิบัติเรื่องรัฐบาลเปิดและข้อมูลเปิดนั้นของรัฐบาลประเทศต่างๆ ในสังคมประชาธิปไตยนั้น เป็นการดำเนินงานที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามืองค์กรการทำงานที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเรื่องรัฐบาลเปิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ตัวอย่างเช่น

OGP : Open Government Partnership ก่อตั้งขึ้นและเริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. 2011 เพื่อเป็นศูนย์กลางระดับนานาชาติ สำหรับประเทศที่ต้องการดำเนินการตามแนวคิดรัฐบาลเปิด โดยกลุ่ม OGP เริ่มต้นจากการรวมตัวกันของประเทศ ๘ ประเทศ ปัจจุบันมีประเทศเข้าร่วมถึง 65 ประเทศ ซึ่งประเทศเหล่านี้เป็นการทำงานร่วมกันของภาครัฐและภาคประชาสังคม เพื่อการปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นรัฐบาลเปิด (Open Government Partnership, 2558) ในปัจจุบัน OGP มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยภูมิภาคอาเซียน มีประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ เข้าร่วมในภาคีเครือข่ายรัฐบาลเปิดนี้ด้วย

อินโดนีเซียเป็นประเทศหนึ่งที่มีส่วนก่อตั้ง OGP และเข้าร่วมดำเนินการตั้งแต่ปี 2011 และในปี 2012 ได้มีการประกาศไว้ในระดับนโยบายของประธานาธิบดี โดยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากรากฐานของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ความต้องการของประชาชน เรื่องของความโปร่งใส การมีส่วนร่วมและการรับผิดชอบร่วมกัน ตามหลักแนวคิดของรัฐบาลเปิด รวมทั้งความเชื่อที่ว่ารัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศไปโดยลำพังได้ นอกจากนี้พัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินงานเรื่องนี้อีกด้วย ซึ่งทำให้พัฒนาการของรัฐบาลเปิดของอินโดนีเซียมีความชัดเจนมา จากการศึกษาจากเว็บไซต์ของ OGP อินโดนีเซียมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานอย่างละเอียด เช่น แผนปฏิบัติการ การรายงานผลการดำเนินงาน การรายงานความก้าวหน้า กรณีศึกษา เป็นต้น ทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษ และภาษาหลักของประเทศ ประเทศฟิลิปปินส์ก็เช่นเดียวกัน เริ่มเข้าร่วมในกลุ่ม OGP ตั้งแต่ปี 2011 และปัจจุบันอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฉบับที่ 2 โดยมีรายละเอียดเผยแพร่ในเว็บไซต์

OGP ดำเนินการอยู่บนหลักการ 4 ประการ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ (Accountability) การปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ หรือ กลไกที่มีอยู่แล้วของรัฐบาล จะเป็นตัววัดผลการดำเนินงานของรัฐบาลเอง และการปฏิบัติสนองตอบต่อการวิพากษ์ วิจารณ์ หรือความต้องการจากประชาชน และรัฐบาลเองต้องยอมรับต่อความผิดพลาด หรือความล้มเหลวด้วย หากไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้

2. เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology & Innovation) รัฐบาลจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีแบบเปิดกว้าง ซึ่งเทคโนโลยีจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างนวัตกรรมต่างๆ และยังคงให้ความสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีด้วย

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Citizen Participation) รัฐบาลจะต้องพยายามสร้างให้เกิดบรรยากาศที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเวทีต่างๆ เช่น เวทีการประชาพิจารณ์ การสัมมนา การรับฟังความเห็นจากประชาชน และรับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่การสนองตอบของภาครัฐ หรือการสร้างสรรคใหม่ รวมทั้งการบรรลุประสิทธิผลของรัฐบาล

5. ความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการบริหารของรัฐบาล รวมทั้งการตัดสินใจต่างๆ จะต้องมีการเปิดเผยอย่างละเอียด ครบถ้วน ทันเวลา ต่อสาธารณะโดยไม่มีเงื่อนไข และเป็นไปตามหลักการของมาตรฐานข้อมูลเปิด

2. การสร้างดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงาน Open Government Index

ดัชนีรัฐบาลเปิด (Open Government Index) จัดทำโดยโครงการยุติธรรมโลก (World Justice Project: WJP) ดัชนีรัฐบาลเปิด™ 2015 (World Justice Project: WJP, 2558) ซึ่งจัดทำโดยโครงการโลกยุติธรรม (WJP) นั้นเป็นความพยายามครั้งแรกที่จะทำการวัดความโปร่งใส

หรือความใจกว้างของรัฐบาล โดยวัดจากประสบการณ์ของประชาชนทั่วไปและการรับรู้ทั่วโลก ดัชนีนี้จะนำเสนอผลเป็นคะแนนรวม และการจัดอันดับ รวมทั้งการนำเสนอค่าคะแนนของแต่ละมิติของการเปิดเผยของรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วย

1. การเผยแพร่หรือการเปิดเผยกฎหมายและข้อมูลของราชการ เป็นการวัดว่ามีการเปิดเผย/เผยแพร่กฎหมายและข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมาย เป็นการสาธารณะทั่วไปหรือไม่ โดยต้องเป็นการนำเสนอด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายสำหรับประชาชน มีการแปลเป็นภาษาอื่น ๆ สำหรับกลุ่มคนที่ไม่ได้ภาษาหลักด้วย โดยมีดัชนีจะวัดจากคุณภาพและการเข้าถึงข้อมูลที่เผยแพร่โดยภาครัฐทั้งในรูปแบบของเอกสารสิ่งพิมพ์และแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ทั้งนี้ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกฎ ระเบียบ การบริหารราชการ การร่างกฎหมาย การตัดสินใจของภาคราชการที่สำคัญ และผลการตัดสินใจของศาล จะต้องมีการเปิดเผยและเผยแพร่อย่างทันเวลาด้วย

2. สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล เป็นการวัดว่าภาครัฐจะต้องดำเนินการเปิดเผยข้อมูลหรือเผยแพร่ข้อมูล เมื่อมีการร้องขอ โดยอยู่บนพื้นฐานที่ว่าทะเบียนข้อมูลเป็นสาธารณะ รวมทั้งการวัด นอกจากนี้ยังวัดระยะเวลาดำเนินการที่เหมาะสมตามคำขอ หากข้อมูลที่มีเกี่ยวข้องและมีความสมบูรณ์ และในราคาที่เหมาะสมและโดยไม่ต้องจ่ายสินบน การวัดในมิตินี้ ยังคำนึงถึงคนที่แม้ว่าจะไม่ได้มีความตระหนักในสิทธิที่มี หากต้องมีการขอข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น – เช่น ตัวเลขงบประมาณของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการในชุมชน – ประชาชนก็ต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ให้กับเมื่อมีการร้องขอ

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน มิติที่สามวัดประสิทธิภาพของกลไกการมีส่วนร่วมของพลเมือง รวมทั้งการคุ้มครองเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก การชุมนุม การสมาคม และสิทธิในการยื่นคำร้องต่อรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีวัดในเรื่องของการรับฟังปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่าง ๆ และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจากประชาชน และการเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้ข้อมูลที่เพียงพอและแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการตัดสินใจที่มีผลต่อชุมชน รวมถึงโอกาสที่ประชาชนจะแสดงความคิดเห็นได้

4. กลไกการร้องเรียน เป็นการวัดว่าประชาชนสามารถร้องเรียนเกี่ยวกับบริการสาธารณะ หรือประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และวิธีการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ตอบสนองต่อข้อร้องเรียนดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีวัดว่าประชาชนสามารถแสดงออกถึงความท้าทายต่อการตัดสินใจของรัฐบาลก่อนที่จะมีการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐอื่นหรือจากศาล

การคิดคะแนนของดัชนีนี้คำนวณมาจากแหล่งข้อมูลสองแหล่ง ซึ่งข้อมูลจากสองแหล่งนี้จะเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถสะท้อนความเห็นเกี่ยวกับความเปิดเผยและการเผยแพร่ข้อมูลของรัฐได้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำดัชนีกฎหมาย (Rule of Law ของ WJP) จากแต่ละประเทศดังนี้

1. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยหน่วยงาน/บริษัทที่ทำสำรวจในพื้นที่ ใช้ขนาดตัวอย่าง 1,000 คน จากเมืองหลัก 3 แห่ง
2. การตอบแบบสำรวจของผู้ตอบที่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไข ซึ่งมีคำถามปิดดำเนินการสำรวจโดยหน่วยงานปฏิบัติที่หรือสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในด้าน กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญา กฎหมายแรงงาน และด้านสาธารณสุข

3. ผลการประเมินดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงาน Open Government Index

จากรายงาน WJC ในปี 2558 ผลการประเมินประเทศไทยมีคะแนนดัชนีรัฐบาลเปิดที่ 0.49 จากคะแนนรวม 1.0 จัดเป็นเป็นอันดับที่ 68 จากจำนวน 102 ประเทศ โดยหาเปรียบเทียบกับในระดับภูมิภาคเป็นอันดับที่ 9 จาก 15 ประเทศ และในกลุ่มของระดับรายได้เดียวกันเป็นอันดับที่ 22 จาก 31 ประเทศ ซึ่งถือยังอยู่ในระดับคะแนนที่ไม่ถึงครึ่ง รวมทั้งอันดับก็ถือว่ายังอยู่ในกลุ่มอันดับครึ่งหลัง ในขณะที่ประเทศที่มีอันดับสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ สวีเดน อันดับ 1, นิวซีแลนด์ อันดับ 2 และนอร์เวย์ อันดับ 3 สำหรับประเทศที่มีอันดับต่ำสุดสามอันดับได้แก่ เมียนมา อันดับที่ 100 อุซเบกิสถาน อันดับที่ 101 และซิมบับเว อันดับที่ 102

ในขณะที่จำแนกตามมิติแล้ว มิติที่ 1 เรื่องการเปิดเผยข้อมูลและกฎหมายประเทศไทยได้คะแนนที่ 0.47 เป็นอันดับที่ 48 มิติที่ 2 เรื่องสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้คะแนนที่ 0.43 เป็นอันดับที่ 83 มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมของพลเมือง ได้คะแนนที่ 0.52 เป็นอันดับที่ 76 และมิติที่ 4 การรับเรื่องร้องเรียน ได้คะแนนที่ 0.52 เป็นอันดับที่ 60 การนำเสนอเป็นตามภาพที่ 3-1

แผนภาพที่ 3-1 ผลดัชนีรัฐบาลเปิดของประเทศไทย (WJP Open Government Index 2015)

Thailand

East Asia & Pacific, Upper middle income group

0.49

OVERALL
SCORE

Dimension	Score	Global rank	Region rank	Income rank
 Publicized laws and government data	0.47	48	12	10
 Right to information	0.43	83	13	29
 Civic participation	0.52	76	10	21
 Complaint mechanisms	0.52	60	8	18

68/102

OVERALL
RANK

9/15

REGION RANK

22/31

INCOME
RANK

ในขณะที่หากเปรียบเทียบผลคะแนนในระดับกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 4 จากจำนวน 8 ประเทศที่มีการประเมิน โดยมีสิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เป็นอันดับ 1 2 3 ตามลำดับ ซึ่งมีผลคะแนนแต่ละมิติที่ประเมินตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3-3 ดัชนีรัฐบาลเปิดของกลุ่มอาเซียนและการจัดอันดับ

ประเทศในกลุ่มอาเซียน	ผลคะแนนตัวชี้วัดตามมิติ					อันดับจากทั้งหมด	อันดับในกลุ่มอาเซียน
	กม.และข้อมูล	สิทธิข้อมูล	การมีส่วนร่วม	กลไกร้องเรียน	รวม		
Singapore	0.68	0.58	0.55	0.70	0.63	25	1
Indonesia	0.49	0.56	0.68	0.57	0.58	32	2
Philippines	0.49	0.57	0.62	0.48	0.54	50	3
Thailand	0.47	0.43	0.52	0.52	0.49	68	4
Vietnam	0.53	0.43	0.37	0.39	0.43	86	5
Malaysia	0.51	0.46	0.37	0.37	0.43	88	6
Cambodia	0.37	0.46	0.42	0.18	0.36	98	7
Myanmar	0.36	0.39	0.28	0.26	0.32	100	8

ที่มา : WJP Open Government Index 2015

เมื่อพิจารณารายละเอียดของการประเมินระดับของความเป็นรัฐบาลเปิดในแต่ละมิติ พบว่าผลการประเมินของประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

1. การเผยแพร่หรือการเปิดเผยกฎหมายและข้อมูลของราชการ เป็นการวัดว่า มีการเปิดเผย/เผยแพร่กฎหมายและข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมาย เป็นการสาธารณะทั่วไป หรือไม่ โดยต้องเป็นการนำเสนอด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายสำหรับประชาชน มีการแปลเป็นภาษาอื่นๆ สำหรับกลุ่มคนที่ไม่ได้ใช้ภาษาหลักด้วย โดยมีดัชนีจะวัดจากคุณภาพและการเข้าถึงข้อมูลที่เผยแพร่โดยภาครัฐทั้งในรูปแบบของเอกสารสิ่งพิมพ์และแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ทั้งนี้ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกฎ ระเบียบ การบริหารราชการ การร่างกฎหมาย การตัดสินใจของภาคราชการที่สำคัญ และผลการตัดสินใจของศาล จะต้องมีการเปิดเผยและเผยแพร่อย่างทันเวลาด้วย มีผลคะแนนที่ร้อยละ 47 เป็นลำดับที่ 6 ในกลุ่มอาเซียน (สูงกว่ากัมพูชาและเมียนมาร์) โดยมีรายละเอียดของประเด็นย่อยที่วัดดังนี้

- การแจ้งเรื่องสิทธิของพลเมือง มีคะแนนร้อยละ 55
- การแจ้งเรื่องการใช้จ่ายของภาครัฐ มีคะแนนร้อยละ 39
- คุณภาพของข้อมูลสารสนเทศภาครัฐที่เผยแพร่ มีคะแนนร้อยละ 57
- ปริมาณของข้อมูลสารสนเทศภาครัฐที่เผยแพร่ มีคะแนนร้อยละ 58
- การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศภาครัฐที่เผยแพร่ มีคะแนนร้อยละ 47
- การความน่าเชื่อถือของข้อมูลสารสนเทศภาครัฐที่เผยแพร่ ร้อยละ 61

แผนภาพที่ 3-2 ผลการประเมินด้านการเผยแพร่หรือการเปิดเผยกฎหมายและข้อมูลของราชการ (WJP Open Government Index 2015)

Publicized laws and government data

Legal rights
How well does the government inform people about their rights? (% very well or well)

Thailand	55%
East Asia & Pacific	62%
Upper middle income group	47%

Expenditures
How well does the government inform people about expenditures? (% very well or well)

Thailand	39%
East Asia & Pacific	50%
Upper middle income group	42%

Quality
How would you rate the quality of information published by the government? (% very good or good)

Thailand	57%
East Asia & Pacific	70%
Upper middle income group	59%

Quantity
How would you rate the quantity of information published by the government? (% very good or good)

Thailand	58%
East Asia & Pacific	66%
Upper middle income group	54%

Accessibility
How would you rate the accessibility of information published by the government? (% very good or good)

Thailand	47%
East Asia & Pacific	62%
Upper middle income group	52%

Reliability
How would you rate the reliability of information published by the government? (% very good or good)

Thailand	61%
East Asia & Pacific	67%
Upper middle income group	55%

2. สิทธิในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูล เป็นการวัดว่าภาครัฐจะต้องดำเนินการเปิดเผยข้อมูลหรือเผยแพร่ข้อมูล เมื่อมีการร้องขอ โดยอยู่บนพื้นฐานที่ว่าทะเบียนข้อมูลเป็นสาธารณะรวมทั้งการวัด นอกจากนี้ยังวัดระยะเวลาดำเนินการที่เหมาะสมตามคำขอ หากข้อมูลที่มีเกี่ยวข้องและมีความสมบูรณ์ และในราคาที่เหมาะสมและโดยไม่ต้องจ่ายสินบน การวัดในมิตินี้ ยังคำนึงถึงคนที่แม้ว่าจะไม่ได้มีความตระหนักในสิทธิที่มี หากต้องมีการขอข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเช่นตัวเลขงบประมาณของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการในชุมชน ประชาชนก็ต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ให้กับเมื่อมีการร้องขอ มีผลคะแนนที่ร้อยละ

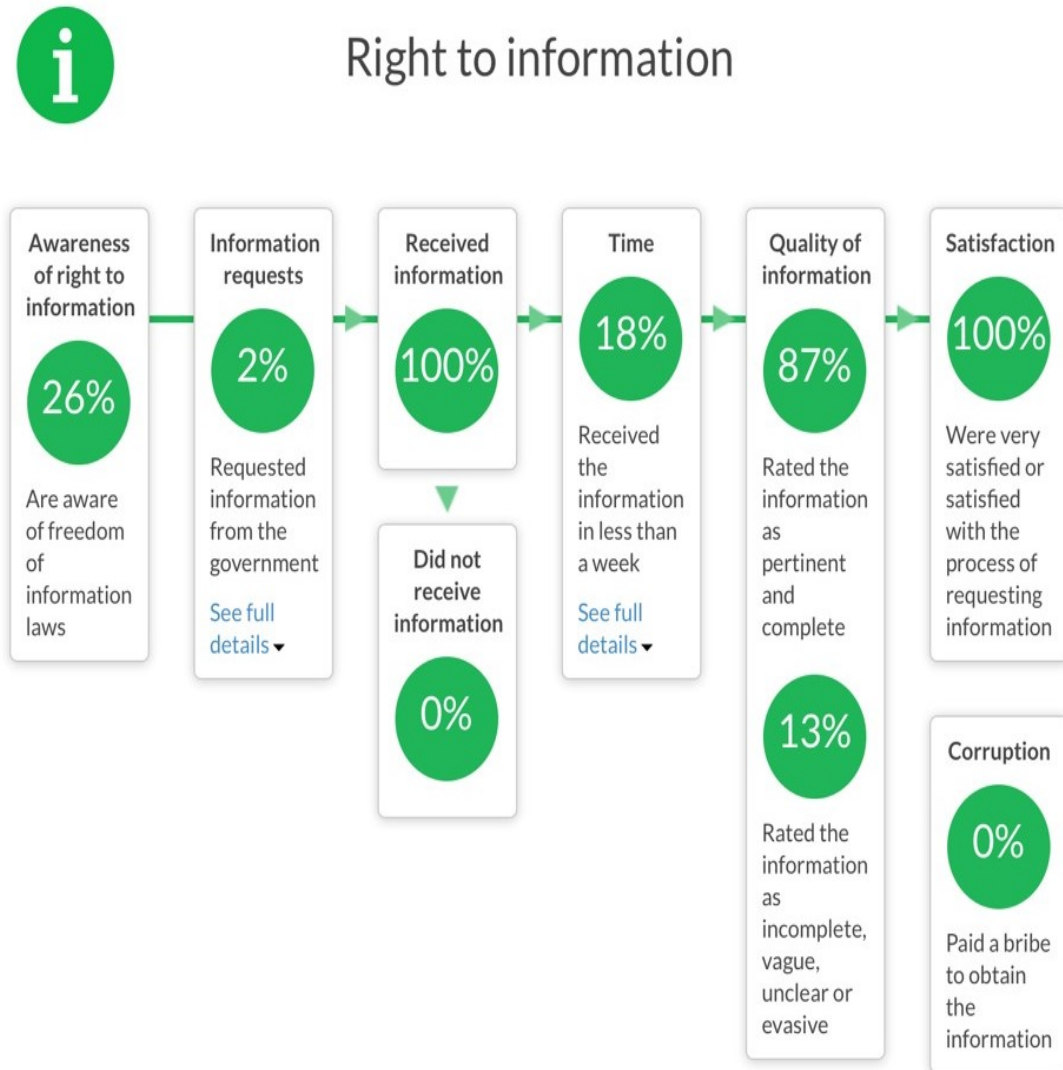
43 เป็นลำดับที่ 6 ในกลุ่มอาเซียน (เท่ากับเวียดนาม และสูงกว่าเมียนมาร์) โดยมีรายละเอียดของประเด็นย่อยที่วัดตามแผนภาพที่ 3-3 ดังนี้

- ระดับการตระหนักรู้เรื่องสิทธิในการรับรู้ข้อมูล/สารสนเทศภาครัฐ ร้อยละ 26
- ระดับการร้องขอข้อมูล/สารสนเทศภาครัฐ ร้อยละ 2
- ระดับการได้รับข้อมูล/สารสนเทศภาครัฐที่ร้องขอ ร้อยละ 100
- ระดับระยะเวลาการได้รับข้อมูล/สารสนเทศภาครัฐที่ร้องขอภายใน 1

สัปดาห์ มีค่าคะแนนที่ ร้อยละ 18

- ระดับคุณภาพของข้อมูล/สารสนเทศภาครัฐที่ได้รับ ร้อยละ 87
- ระดับคุณภาพของข้อมูล/สารสนเทศภาครัฐที่ได้รับไม่ชัดเจน ร้อยละ 13
- ระดับความพึงพอใจในขั้นตอนการขอข้อมูล มีค่าคะแนนที่ ร้อยละ 100
- ระดับการตัดสินใจเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล/สารสนเทศภาครัฐ ร้อยละ 0

แผนภาพที่ 3-3 ผลการประเมินมิติที่ 2 สิทธิในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูล (WJP Open Government Index 2015)

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน มิติที่สามวัดประสิทธิผลของกลไกการมีส่วนร่วมของพลเมือง รวมทั้งการคุ้มครองเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก การชุมนุม การสมาคม และสิทธิในการยื่นคำร้องต่อรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีวัดในเรื่องของการรับฟังปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่าง ๆ และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจากประชาชน และการเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้ข้อมูลที่เพียงพอและแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการตัดสินใจที่มีผลต่อชุมชน รวมถึงโอกาสที่ประชาชนจะแสดงความคิดเห็นได้ มีผลคะแนนที่ร้อยละ 52 เป็นลำดับที่ 4 ในกลุ่มอาเซียน (สูงกว่า มาเลเซีย เวียดนาม กัมพูชา และ เมียนมา) โดยมีรายละเอียดของประเด็นย่อยที่วัดดังนี้

- ระดับการเสนอเรื่องให้ผู้แทนเพื่อเข้าสู่ระบบรัฐสภา ร้อยละ 73

- ระดับการเสนอเรื่องให้องค์กรส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 74
- ระดับสิทธิในการเข้าร่วมเพื่อเรียกร้อง ร้อยละ 74
- ระดับการหารือกับผู้นำท้องถิ่นก่อนมีการตัดสินใจ ร้อยละ 26
- ระดับความเป็นอิสระของกลุ่มประชาสังคมในการแสดงออกในเรื่องที่เห็นต่างจากรัฐบาล ร้อยละ 76
- ระดับความเป็นอิสระของพรรคการเมืองในการแสดงออกในเรื่องที่เห็นต่างจากรัฐบาล ร้อยละ 78
- ระดับความเป็นอิสระของสื่อในการแสดงออกในเรื่องที่เห็นต่างจากรัฐบาล ร้อยละ 70
- ระดับความเป็นอิสระของพลเมืองในการเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองที่ต้องการ ร้อยละ 72

จากผลคะแนนทุกประเด็นย่อย จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมของพลเมืองอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงมาก มีค่าคะแนนมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นในประเด็นการที่ผู้นำท้องถิ่นมีการหารือกับชุมชนก่อนมีการตัดสินใจขององค์กรส่วนท้องถิ่น ที่มีค่าคะแนนในระดับที่ต่ำ เพียงร้อยละ 26 ตามแผนภาพที่ 3-4

4. กลไกการร้องเรียน เป็นการวัดว่าประชาชนสามารถร้องเรียนเกี่ยวกับบริการสาธารณะ หรือประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และวิธีการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ตอบสนองต่อข้อร้องเรียนดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการวัดว่าประชาชนสามารถแสดงออกถึงความท้าทายต่อการตัดสินใจของรัฐบาลก่อนที่จะมีการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐอื่นหรือจากศาล มีผลคะแนนที่ร้อยละ 53 เป็นลำดับที่ 3 ในกลุ่มอาเซียน (รองจากสิงคโปร์และอินโดนีเซีย) โดยมีรายละเอียดของประเด็นย่อยที่วัดตามภาพที่ 3-5 ดังนี้

- ระดับการอำนวยความสะดวกในการรับเรื่องร้องเรียน ร้อยละ 24
- ระดับการดำเนินการเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรภาครัฐ ร้อยละ 16

แผนภาพที่ 3-4 ผลการประเมินมิติที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชน (WJP Open Government Index 2015)

Civic participation

Congress

In practice, people in this neighborhood can present their concerns to members of Congress (% strongly agree or agree)

Thailand	73%
East Asia & Pacific	61%
Upper middle income group	65%

Local government

In practice, people in this neighborhood can present their concerns to local government officials (% strongly agree or agree)

Thailand	74%
East Asia & Pacific	67%
Upper middle income group	68%

Petition

In practice, people can freely join together with others to draw attention to an issue or sign a petition (% strongly agree or agree)

Thailand	74%
East Asia & Pacific	69%
Upper middle income group	77%

Consultation

How well does the local government consult community leaders before making decisions? (% very well or well)

Thailand	26%
East Asia & Pacific	45%
Upper middle income group	41%

Civil Society

Civil society organizations can freely express opinions against government policies and actions (% strongly agree or agree)

Thailand	76%
East Asia & Pacific	59%
Upper middle income group	55%

Political Parties

Political parties can freely express opinions against government policies and actions (% strongly agree or agree)

Thailand	78%
East Asia & Pacific	60%
Upper middle income group	63%

Media

TV, radio and newspapers can freely express opinions against government policies and actions (% strongly agree or agree)

Thailand	70%
East Asia & Pacific	58%
Upper middle income group	54%

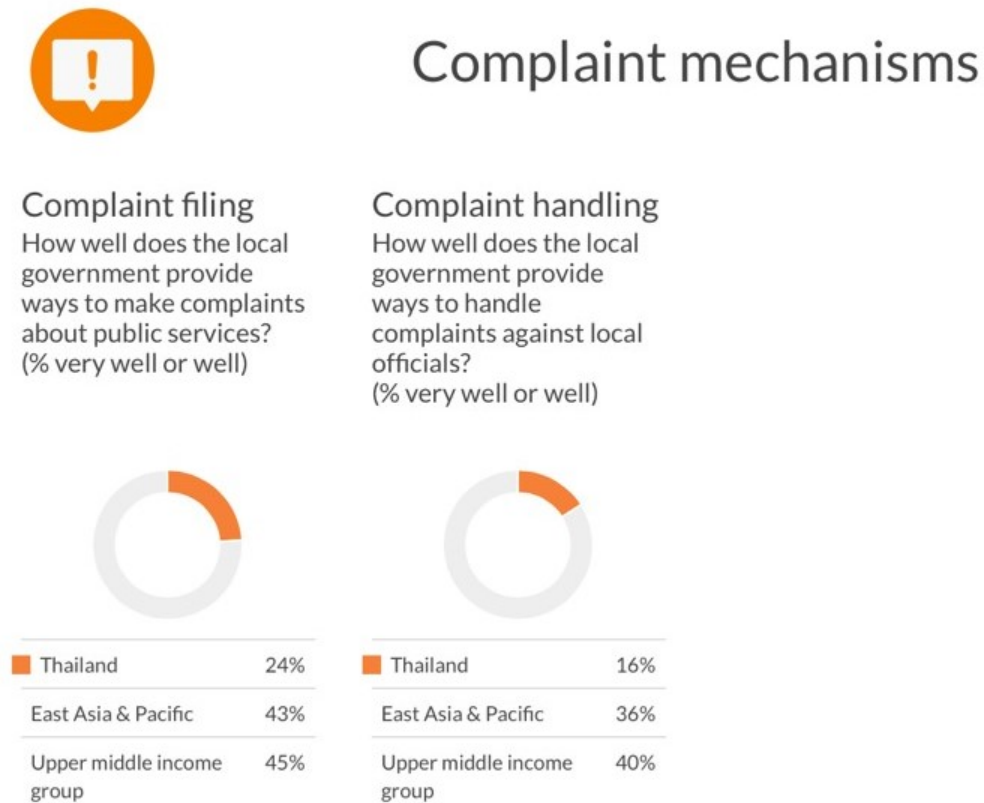
Membership

People can freely join any (unforbidden) political organization they want (% strongly agree or agree)

Thailand	72%
East Asia & Pacific	66%
Upper middle income group	73%

แผนภาพที่ 3-5 ผลการประเมินมิติที่ 4 เรื่องร้องเรียน (WJP Open Government Index 2015)

ด้วยการประเมินของ WJP ซึ่งเผยแพร่ผลการประเมินในปี พ.ศ. 2558 แต่จากการตรวจสอบรายงานดัชนีรัฐบาลเปิดของ WJP 2015 นั้น เรื่องของระเบียบวิธีดำเนินงาน ซึ่งเก็บข้อมูลจาก 2 กลุ่ม พบว่าช่วงเวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนของคุณความคิดเห็นบุคคลทั่วไปนั้น เป็นการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2556 จากจำนวนประชากรตัวอย่าง 1,008 ตัวอย่าง ในเขตพื้นที่ กรุงเทพฯ นนทบุรี ปากเกร็ด ซึ่งดำเนินการโดยบริษัท IBI Partners และสำหรับความคิดเห็นเฉพาะบุคคลที่มีประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับด้านนิติธรรม/กฎหมายจากภาคส่วนต่างๆ เช่น สำนักกฎหมาย สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย องค์กรไม่แสวงหากำไร เฉลี่ยประเทศละ 23 คนเป็นผู้ตอบคำถามเชิงลึก ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนตุลาคม 2557 ถึง มกราคม 2558 ซึ่งหากพิจารณาจากช่วงเวลาที่จัดเก็บข้อมูลนั้นสถานการณ์ของประเทศ ยังอยู่ในช่วงที่ถือว่ามีความไม่ปกติ โดยเฉพาะในประเด็นความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อความคิดเห็นของพลเมืองและภาคประชาสังคมด้วย นอกจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมนั้น ยังไม่อาจจะถือได้ว่าเป็นตัวแทนความคิดเห็นของคนไทยทั้งประเทศได้ เนื่องจากเก็บข้อมูลเฉพาะพื้นที่กรุงเทพฯและนนทบุรี เท่านั้น

แต่อย่างไรก็ดีจากหลักเกณฑ์และผลการประเมินดัชนีชี้วัดรัฐบาลเปิดของ WJP นั้น ถือได้ว่าเป็นการวัดเรื่องเดียวกันจากหลายๆ ประเทศทั่วโลก ที่สามารถเปรียบเทียบกันได้ ซึ่งหากเราสามารถนำมาวิเคราะห์โดยละเอียด เพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็งของแต่ละประเด็นตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องตามที่ได้นำเสนอไปแล้ว เสมือนกับเป็นการตรวจสอบสุขภาพตนเอง เพื่อความพร้อมเป็นรัฐบาลเปิดของไทย และเพื่อนำไปสู่การพิจารณามอบหมายให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ทำการปรับปรุง พัฒนา ให้มีความยั่งยืนต่อไป

การปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ในบริบทสากลและผลกระทบต่อประเทศไทย

1. ที่มาและความหมาย

ความต้องการปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรกในการทำงานของคณะทำงานระดับสูง (High Level Panel: HLP) ที่ตั้งขึ้นโดยนายบันคีมุน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ในปี 2013 เพื่อเป็นที่ปรึกษาในเรื่องวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายหลังจากปี 2015 โดยในรายงานของ HLP ได้กล่าวไว้อย่างสั้นๆ ว่า “การปฏิวัติข้อมูลอย่างแท้จริง จะทำให้การสรรหาข้อมูลจากแหล่งที่มีอยู่เดิมๆ และแหล่งข้อมูลใหม่ๆ เพื่อสร้างเป็นสถิติที่สามารถใช้ในการตัดสินใจได้จริง ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลแบบเปิด ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ข้อมูล และเป็นที่เชื่อได้ว่าจะช่วยสนับสนุนระบบสถิติได้” (HLP Report, 2013, 23)

หลังจากที่มีกล่าวถึงการปฏิวัติข้อมูลแล้ว ต่อมาได้มีการแปลความหมายไปหลายอย่าง ในขณะที่คณะทำงานในเรื่องนี้ขององค์การสหประชาชาติได้กำหนดความหมายของการปฏิวัติข้อมูลไว้ดังนี้

1) การปะทุขึ้นที่ปริมาณข้อมูลอันมหาศาล ความรวดเร็วที่ข้อมูลนั้นเกิดขึ้น จำนวนจุดกำเนิดหรือผู้ผลิตข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล และยังมีจำนวนอุปกรณ์เทคโนโลยี อีกมากมาย หลากหลายที่ก่อให้เกิดข้อมูลได้เช่นกัน เช่น โทรศัพท์มือถือ การเชื่อมต่ออุปกรณ์กับอินเทอร์เน็ต (Internet of Things) รวมทั้งยังมีข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากที่ประชาชนสร้างขึ้น และข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่มีการรับรู้กันอีก

2) ความต้องการใช้ข้อมูลที่เพิ่มขึ้นจากทุกภาคส่วนของสังคม

2. วาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายหลังปี 2015 (Sustainable Development Agenda)

เมื่อเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals – MDGs) จะสิ้นสุดลงในปี 2015 นี้ องค์การสหประชาชาติได้เริ่มกระบวนการหารือ เพื่อกำหนดวาระ

แห่งการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 โดยการกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายไว้ 17 เรื่อง และอยู่ในระหว่างการหารือเพื่อพัฒนารายละเอียดของชีวิต เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย การติดตามประเมินผล การแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ซึ่งเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นเป็นเป้าหมายใหญ่การจัดการข้อมูลเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนมาก การดำเนินการเรื่องข้อมูลในปัจจุบันนั้น ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการติดตามประเมินผลได้ ซึ่งจากการที่มีการประเมินจากผลของการใช้ข้อมูลในการวัดเป้าหมายของ MDGs เองด้วย จึงเป็นที่มาของการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานด้านการจัดทำข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการใหม่ๆ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี แหล่งข้อมูลที่เกิดขึ้นใหม่ ปริมาณข้อมูลที่เกิดปะทุขึ้นอย่างมหาศาล รวดเร็ว กระแสแนวคิดเรื่องข้อมูลปิด รัฐบาลเปิด จึงเป็นที่มาของการทำปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ขึ้น

วาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้มีการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา (Sustainable Development Goals – SDGs) ซึ่งปัจจุบันกำหนดไว้ 17 เป้าหมาย ดังต่อไปนี้

1. จัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่
2. จัดความหิวโหยเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการที่ดีขึ้น
3. สร้างเสริมสุขภาพและส่งเสริมสุขภาวะในประชากรทุกกลุ่มอายุ
4. สนับสนุนให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและเสมอภาค และส่งเสริมให้โอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน
5. สร้างเสริมความเสมอภาคทางเพศและเสริมพลังอำนาจของผู้หญิงและเด็กผู้หญิงทุกคน
6. พัฒนาการบริหารจัดการน้ำและสุขาภิบาลให้ทุกคนเข้าถึงได้อย่างเพียงพอและยั่งยืน
7. ส่งเสริมให้ทุกคนเข้าถึงแหล่งพลังงานสมัยใหม่ที่ราคาถูกลง มั่นคง และยั่งยืน
8. ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่ยั่งยืน และนำไปสู่การจ้างงานที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน
9. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มั่นคง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม และนวัตกรรมที่ยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อทุกคน
10. ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศต่างๆ
11. ยกระดับความปลอดภัยมั่นคง การมีส่วนร่วม และความมั่นคงของเมืองและถิ่นฐานของชุมชน
12. ส่งเสริมรูปแบบการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

13. ใช้มาตรการเร่งด่วนในการต่อสู้และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ
14. อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน
15. พืชพันธุ์ พืชพันธุ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ระบบนิเวศ การบริหารจัดการป่าไม้ และการต่อสู้กับปัญหาพื้นที่แห้งแล้งเป็นทะเลทราย ชะลอและลดปัญหาที่ดินเสื่อมโทรมและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ
16. ส่งเสริมสังคมที่สันติสุขและเปิดกว้าง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างกลไกและสถาบันทางสังคม แบบมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบในทุกระดับ
17. เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกและมาตรการการดำเนินการที่เกี่ยวข้องและเสริมพลังหุ้นส่วนการพัฒนาอย่างยั่งยืนระดับโลก

จากการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา เรื่องการจัดการข้อมูลจะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่ติดตามการพัฒนา ตามที่กำหนดเป้าหมายดังกล่าวไว้ คณะทำงานจากผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูง (High Level Panel) ตามที่องค์การสหประชาชาติแต่งตั้ง จึงถือเป็นเรื่องสำคัญลำดับต้นๆ ที่จะต้องมีการปฏิวัติข้อมูล เพื่อให้การพัฒนาอย่างยั่งยืน บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากการจัดการข้อมูลจะเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนมาก

ในขณะที่ประเด็นของการคิดเรื่องข้อมูล เพื่อเป็นตอบสนองความต้องการใช้ในเรื่องวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนหลังจากปี 2015 ซึ่งข้อมูลมีบทบาทอย่างมากในการติดตามผลการพัฒนาตามวาระดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดนิยามความหมายการปฏิวัติข้อมูล สำหรับวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนดังนี้

1. การบูรณาการข้อมูลที่เกิดจากปะทุขึ้นจากแหล่งข้อมูลใหม่ๆ (เช่น จากอุปกรณ์เทคโนโลยี เป็นต้น) กับข้อมูลที่อยู่เดิมๆ (เช่น ข้อมูลจากทะเบียน ข้อมูลจากการสำรวจ เป็นต้น) ในการจะประมวลเป็นสารสนเทศที่มีคุณภาพ มีรายละเอียดเพียงพอ ทันเวลา และสอดคล้องกับความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำกับ ติดตามวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. การเพิ่มการใช้ประโยชน์ของข้อมูลให้มากขึ้น โดยส่งเสริมให้การเปิดเผยและแบ่งบอกถึงความโปร่งใส มีการหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการใช้ข้อมูลในทางที่ผิด เป็นละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องการผลิต การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์ข้อมูล

3. สุดท้ายเป็นเรื่องการกระจายให้ประชาชนให้มากขึ้น มีนโยบายที่ดีขึ้น การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การรับผิดชอบ เพื่อส่งผลสุดท้ายที่ประชาชนและโลกได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น

เป็นที่เชื่อกันว่า การปฏิวัติข้อมูล หมายถึงการเปลี่ยนโฉมการดำเนินงานเรื่องข้อมูล เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ สำหรับวาระการพัฒนาที่มีความซับซ้อนขึ้น การปรับปรุงกระบวนการในการจัดทำสถิติและการนำมาใช้ประโยชน์ การปิดช่องว่างของการขาดข้อมูล การสร้างศักยภาพและความรู้เรื่องข้อมูลแบบ small data และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Big Data การแปลงโฉมระบบการจัดเก็บข้อมูลให้ทันสมัย การเปิดเผยข้อมูลเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อร่วมกัน และการพัฒนาเป้าหมายและตัวชี้วัด (รายงาน A world that counts: Mobilising the Data Revolution for Sustainable Development)

ในขณะที่แนวคิดเรื่องการปฏิวัติข้อมูลเกิดขึ้นจากกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านสถิติ สืบเนื่องจากพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั่วโลก การสื่อสารของคนในสังคมโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีข้อมูลเกิดขึ้นเป็นจำนวนมหาศาลอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับแนวคิดเรื่องข้อมูลเปิดและรัฐบาลเปิดทำให้เกิดเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของภาครัฐ ต้องมีการคิดใหม่ทำใหม่ ตามสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง กอรปกับองค์การสหประชาชาติอยู่ในช่วงการเตรียมการวาระการพัฒนาหลังจาก 2015 ซึ่งมีความต้องการและจำเป็นที่จะต้องการวัด การติดตามความก้าวหน้าของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น HLP จึงแนวคิดที่จำเป็นมีการปฏิวัติเรื่องข้อมูล เพื่อให้สามารถสนองต่อความต้องการใช้ประโยชน์ และการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์ของโลก

การปฏิวัติข้อมูลจะต้องมีการดำเนินการที่เข้มข้นและครอบคลุมเพื่อวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมาตรการเชิงรุกและแนวทาง ตามหลักการสำคัญดังต่อไปนี้:

1. คุณภาพและความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูล (Data Quality and Integrity) ข้อมูลที่ไม่มีคุณภาพสามารถชี้นำไปในทางที่เข้าใจผิดได้ ดังนั้นกระบวนการทั้งหมด ในการออกแบบข้อมูล การเก็บรวบรวม การวิเคราะห์ และการเผยแพร่ จะต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นกระบวนการที่มีคุณภาพสูง และมีความถูกต้อง ต้องมีการพัฒนามาตรฐานที่ชัดเจน เพื่อเป็นการประกันคุณภาพการยึดหลักการพื้นฐานสถิติทางการของสหประชาชาติ (UN Fundamental Principles of Official Statistics) และ การทำงานที่เป็นอิสระ กรอบงานสำหรับการประกันคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับข้อมูลทางการ ซึ่งรวมถึงระบบภายใน รวมทั้งการตรวจสอบเป็นระยะโดยบุคคลที่สามที่เป็นมืออาชีพและเป็นอิสระ เครื่องมือและกลไกที่มีอยู่สำหรับการปรับปรุงคุณภาพของข้อมูลสถิติจะนำมาใช้และส่งเสริมให้เข้มข้นขึ้น ควรมีการหาข้อตกลงร่วมกันในเรื่องของเกณฑ์การวัดคุณภาพ และการจำแนกข้อมูล

2. การแตกรายละเอียดหรือย่อยข้อมูล (Data Disaggregation) ไม่ควรมีใครที่ไม่ถูกนับรวมไว้ แต่เรื่องความเป็นส่วนตัวและคุณภาพจะต้องมีพอดีและมีการปกป้อง ข้อมูลควรที่จะจำแนกได้หลายมิติ เช่นมิติพื้นที่ภูมิศาสตร์, ความมั่งคั่ง ความพิการ เพศ และอายุ ข้อมูลรายละเอียดย่อยเรื่องอื่น ๆ เช่น เชื้อชาติ สถานะของแรงงานข้ามชาติ สถานภาพสมรส สถานะเอชไอวี รสนิยมทางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศ ควรถูกจัดเป็นการเฉพาะเรื่องเท่านั้น ภายใต้การคุ้มครองเนื่องจากเพื่อความ เป็นส่วนตัวและเรื่องสิทธิมนุษยชน ข้อมูลแบบรายละเอียดย่อยจะทำให้การมองภาพสถานการณ์ ได้ดีขึ้น และสามารถกำหนดนโยบายเชิงประจักษ์ ได้ในทุกระดับ

3. ความทันเวลา (Data Timeliness) ข้อมูลที่ล่าช้าจะไม่มีใครใช้ ควรมีการกำหนดมาตรฐานและการใช้เทคโนโลยี เพื่อลดระยะเวลาในการจัดทำข้อมูล คุณค่าของข้อมูลอยู่การ ประกันว่าข้อมูลนั้นมีคุณภาพ และจัดทำได้ทันเวลาที่ต้องการใช้ในกระบวนการตัดสินใจ การส่งต่อ ข้อมูลในระดับประเทศ ระหว่างประเทศ หรือข้อมูลจากแหล่งข้อมูลใหม่แบบดิจิทัล จะต้องสอดคล้อง กับวงจรระยะเวลาที่ต้องใช้ประกอบการตัดสินใจ

4. ความโปร่งใสและเป็นข้อมูลเปิด (Data Transparency and Openness) ข้อมูลที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสาธารณะหรือข้อมูลที่จัดทำขึ้นโดยใช้ภาษีประชาชนมักจะไม่มีการเปิดเผย ซึ่งอันที่จริงแล้วข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสาธารณะแล้วควรจะเป็นข้อมูลที่เปิดเผยเป็นหลัก อาจจะมีเรื่อง ที่ปกปิดที่เกี่ยวกับความมั่นคงหรือเรื่องสิทธิส่วนบุคคล การเปิดเผยต้องทำให้ถูกต้องทั้งด้านกฎหมาย และด้านเทคนิค ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการออกแบบจัดเก็บข้อมูล การสุ่มตัวอย่าง วิธีการและ เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ รวมทั้งชุดข้อมูล ควรจะต้องมีการอธิบายและตีพิมพ์ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้เข้าใจ มากขึ้นในการตรวจสอบทำความเข้าใจและการวิเคราะห์อย่างอิสระ

5. การใช้ได้จริงและการรับฟัง (Data Usability and Curation) คนออกแบบ ข้อมูลควรจะต้องคำนึงผู้ใช้ข้อมูลให้มาก เพราะมีบ่อยครั้งที่ข้อมูลนำเสนอและคนไม่เข้าใจ ไม่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งคนกลางที่จะเป็นคนสื่อสารข้อมูลออกไปให้คนทั่วไป เข้าใจได้ก็มีความรู้ มีเครื่องมือที่จะต้องแปลความหมายจากข้อมูลดิบให้สารสนเทศ เพื่อให้คนทั่วไปได้มีความเข้าใจและ สามารถนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งการขอความคิดเห็นข้อเสนอแนะย้อนกลับด้วย

6. การคุ้มครองและความเป็นส่วนตัว (Data Protection and Privacy) การ จัดเก็บข้อมูลสามารถจัดเก็บรายละเอียดได้มากขึ้น ข้อมูลจากแต่ละระบบมีการเชื่อมโยงกันได้มากขึ้น และง่ายขึ้น ทำให้เป็นประเด็นในเรื่องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีความกังวลในเรื่องของข้อมูล รั่วไหล หรือถูกแฮก ดังนั้นหลักการซึ่งเป็นบรรทัดฐานระหว่างประเทศที่ชัดเจนและการมีนโยบาย ระดับชาติที่แข็งแกร่ง รวมทั้งกรอบกฎหมายที่จำเป็น ต้องได้รับการพัฒนาขึ้น เพื่อควบคุมกำกับการใช้ ข้อมูล การถ่ายโอน การเผยแพร่ข้อมูล การช่วยให้ประชาชนทำความเข้าใจ เรื่องการควบคุมข้อมูลของ ตัวเอง และป้องกันการใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่ถูกต้อง สำหรับประชาชนที่ให้ข้อมูลที่ดี ภายในข้อจำกัด ของความ

เป็นส่วนตัว ควรได้รับการคุ้มครอง และการวิเคราะห์ข้อมูลต้องมีอิสระในการทำงาน และมีการป้องกันจากการกล่าวหา

7. การกำกับดูแลที่ดีและความเป็นอิสระ (Data Governance and Independent) หน่วยงานสถิติแห่งชาติหลายแห่ง ยังขาดศักยภาพและงบประมาณ และมีความอ่อนไหว หรือยังคงความเสี่ยงต่ออิทธิพลทางการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ (รวมถึงผู้บริจาค) คุณภาพของข้อมูลควรมีการป้องกันและมีการปรับปรุง โดยการเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถให้หน่วยงานสถิติ เพื่อให้มั่นใจว่ามีอิสระในการทำงาน มีอิสระจากหน่วยงานอื่นๆ และจากอิทธิพลทางการเมืองมีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ รวมทั้งการสื่อสารโดยตรงกับประชาชน ดังนั้นควรจะมีการตรวจสอบที่เป็นอิสระ หรือการประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการด้วย

8. ทรัพยากรและขีดความสามารถ (Data Resource and Capacity) เป็นความรับผิดชอบร่วมกันในระดับโลก ที่จะต้องทำให้แน่ใจว่าทุกประเทศมีระบบสถิติที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการผลิตสถิติที่มีคุณภาพสูง สอดคล้องกับมาตรฐานระดับโลก ซึ่งความคาดหวังนี้ต้องใช้เงินลงทุน ทั้งเรื่องทุนมนุษย์ เทคโนโลยีใหม่ โครงสร้างข้อมูลพื้นฐานเชิงพื้นที่ และระบบการจัดการทั้งในระบบราชการ และหน่วยงานอิสระ รวมทั้งสื่อสารมวลชนที่เป็นสื่อกลางข้อมูล ในขณะที่เดียวกันขีดความสามารถของแต่ละประเทศในเรื่องวิทยาการด้านข้อมูล ที่จำต้องพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพสูง การสนับสนุนทรัพยากรให้กับประเทศกำลังพัฒนานั้นเป็นความจำเป็น เพื่อที่การปฏิวัติข้อมูล จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ การประยุกต์ใช้แหล่งข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการจัดทำเป็นข้อมูลได้นั้น ต้องมีการพัฒนาให้มากขึ้น มีความโปร่งใส และการปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้บังคับด้วย

9. สิทธิในข้อมูล (Data Right) สิทธิมนุษยชนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันกับการปฏิวัติข้อมูล สิทธิเหล่านี้หมายถึง สิทธิในการถูกนับรวม สิทธิในการถูกระบุรวม สิทธิความเป็นส่วนตัว และความเป็นเจ้าของของข้อมูลส่วนบุคคล ที่มีสิทธิในการระบุขั้นตอนที่ใช้ข้อมูล (ตัวอย่างเช่น เมื่อข้อมูลถูกนำมาใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินการตามกฎหมายหรือใน การตัดสินใจในการบริหาร) เสรีภาพในการแสดงออก สิทธิในการมีส่วนร่วม สิทธิในการไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ความเท่าเทียมกัน และหลักการของการได้รับความยินยอมใดๆ กลไกทางกฎหมายหรือกฎระเบียบ ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้มีการปฏิวัติข้อมูลสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนควรมีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้วย ควรมีการระบุว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมสิทธิเหล่านั้นและควรสนับสนุนการป้องกัน เคารพและปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชน

3. ผลกระทบจากการปฏิบัติข้อมูลที่มีต่อประเทศไทย

จากการทำงานของคณะทำงาน HLP ได้มีการหารือกันฟากของผู้จัดทำข้อมูลในองค์การสหประชาชาติ รวมทั้งหน่วยงานสถิติขององค์การระหว่างและประเทศต่างๆ ทั่วโลก มีการตื่นตัวและเตรียมการมาพร้อมกับ การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด ซึ่งจากการประชุมคณะกรรมการสถิติระหว่างประเทศ และในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เกี่ยวกับการพัฒนาสถิติในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้มีการบรรจวาระเรื่องการจัดทำข้อมูลเพื่อติดตามตัวชี้วัด SDGs มาอย่างต่อเนื่อง และมีการเรียกร้องและส่งเสริมให้ประเทศสมาชิก พัฒนาระบบสถิติของประเทศให้รองรับการปฏิบัติข้อมูลที่เป็นต้องเกิดขึ้น เพื่อรองรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม สภาพสังคมโลกและเทคโนโลยี และประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ก็ต้องพิจารณาเตรียมความพร้อมในเรื่องการจัดการข้อมูลของภาครัฐ เช่นเดียวกันกับระบบสถิติของประเทศอื่นๆ ด้วย

กระทรวงการต่างประเทศได้อธิบายเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติไว้ดังนี้ (กระทรวงการต่างประเทศ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติ, 2558) และได้สรุปเรื่องที่เกี่ยวข้องที่ไทยต้องให้ความสำคัญดังนี้

หลักการ ควรรีดยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และมีการจัดความยากจนเป็นเป้าหมายหลัก ครอบคลุมประชาชนจากทุกภาคส่วน ทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ SDGs และการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมในวาระการพัฒนา เรียนรู้จากประสบการณ์ของ MDGs และตอบสนองต่อสิ่งท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โรคภัยใหม่ ๆ รวมถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติ

วาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 ครอบคลุม 4 ประเด็น ดังนี้

1. Ensuring sustainability

- วิกฤตเศรษฐกิจทำให้ประชาชนที่พ้นจากสภาวะยากจนแล้วต้องกลับไปเผชิญสถานะเดิม เนื่องจากไม่มีงานทำ ดังนั้น การเจริญเติบโตที่ยั่งยืน ผ่านการสร้างงาน โดยเฉพาะการสร้างงานที่มีคุณค่าจึงมีความสำคัญ รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาที่เน้นคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน

- ความยั่งยืนในเชิงสิ่งแวดล้อม โดยหัวใจหลักคือการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่จะต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่จะเหลือไปถึงคนรุ่นหลัง นอกจากนั้น ยังมีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ ความมั่นคงทางด้านน้ำ อาหาร และพลังงาน

2. Building resilience

- เป้าหมายด้านสุขภาพ เป็น MDGs ที่ยังคงไม่บรรลุและสำคัญต่อศักยภาพของมนุษย์ในการตอบสนองต่อสิ่งท้าทายใหม่ ๆ ดังนั้น Post-2015 Development Agenda

ควรมีประเด็นเรื่อง Universal Health Coverage ที่ไทยมีบทบาทนำและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อประเทศอื่น

- ประเด็นด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงและบรรเทาภัยจากเหตุภัยพิบัติ เนื่องจากได้เกิดขึ้นถี่และรุนแรงขึ้น ทำให้การบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องชะงักหรือถดถอยลง ทั้งนี้ ไทยสามารถก้าวผ่านวิกฤตมหาอุทกภัยและสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์การบริหารจัดการน้ำกับประเทศต่าง ๆ

3. Reducing inequality and promoting human rights

- การเข้าถึงคนจากทุกภาคส่วนในสังคมสำคัญต่อนโยบายที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการลดความไม่เท่าเทียมกัน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

- รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่ vulnerable groups โดยเฉพาะ เด็ก สตรี ผู้พิการ และผู้สูงอายุ ซึ่งยังคงถูกละเลยอยู่มากและเพื่อบรรลุการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกภาคส่วนและลดความไม่เสมอภาค

4. Means of implementation

- การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาล (good governance) และหลักนิติธรรม (rule of law) เป็นวิธีการนำไปสู่การพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืน นอกจากนี้ จะไม่สามารถบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนได้หากประเทศไม่มีความสงบสุขและสันติภาพ

- การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้ง ภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และ นักวิชาการ

ในขณะที่ร่างแผนแม่บทระบบสถิติประเทศได้มีการตระหนักความสำคัญของการพัฒนาชุดข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาและติดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามที่ปรากฏในเอกสาร “ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2556 โดยมีเลขาธิการนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ และกระทรวงการต่างประเทศได้นำเสนอไว้ว่า ประเด็นที่ไทยควรมีบทบาทนำและผลักดันในเวทีสหประชาชาติ ได้แก่ หลักเศรษฐกิจพอเพียง การขจัดความยากจน การส่งเสริมหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การส่งเสริมการลดความเสี่ยงและบรรเทาภัยพิบัติ รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำและการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในเวทีระหว่างประเทศ

เป้าหมายและตัวชี้วัด SDGs จึงจะเป็นชุดข้อมูลที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญ ในระยะเวลาข้างหน้า การติดตามและพัฒนาชุดข้อมูล เพื่อตอบโจทย์เป้าหมายและตัวชี้วัด SDGs ควรเป็นหนึ่งในภารกิจที่สำคัญของระบบสถิติ” (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553)

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลกระทบต่อการจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ

1. แหล่งข้อมูลใหม่ Big Data

กระแส Big Data เป็นแหล่งข้อมูลใหม่ที่สามารถผลิตข้อมูลปริมาณมหาศาลได้ในเวลาที่รวดเร็ว ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลต้องหันมาหาวิธีการที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเหล่านี้ ประเทศที่พัฒนาแล้วหลายๆประเทศ สำนักงานสถิติหรือหน่วยสถิติของทางภาครัฐได้มีการเริ่มต้นศึกษาและทดลองใช้แหล่งข้อมูลใหม่หรือ Big Data นี้แล้ว เพื่อจัดทำเป็นสถิติหรือสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ ตัวอย่างโครงการที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. สำนักงานสถิติของประชาคมยุโรป มีโครงการ [Eurostat CROS-Portal page on Big Data Initiatives](#) ภายใต้โครงการความร่วมมือทำวิจัยและวิชาการด้านสถิติภาครัฐ ซึ่งให้ข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ Big data และการจัดเป็นสถิติของภาครัฐจากแหล่งข้อมูลใหม่นี้ และยังให้บริการเชื่อมโยงไปข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วย

2. การรวมกลุ่มของสำนักงานสถิติของประเทศชั้นนำด้านวิชาการของยุโรป ซึ่งเรียกว่า High-Level Group for the Modernisation of Statistical Production and Services ได้รวมตัวกันเพื่อพัฒนาระบบการผลิตและการให้บริการข้อมูลสถิติให้มีความทันสมัย โดยเน้นการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้งการพัฒนากรอบการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์ ที่จะสนับสนุนให้สำนักงานสถิติของแต่ละประเทศได้มีการพัฒนาให้ทันสมัยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตข้อมูลและการให้บริการ ในช่วงปี ค.ศ. 2014 ได้มีจัดทำโครงการ Big Data เพื่อศึกษาการใช้แหล่งข้อมูลใหม่ในการจัดทำสถิติ และจัดทำเป็นคู่มือแนวทางด้านวิชาการให้กับองค์กรหรือสำนักงานสถิติอื่นๆ ได้ใช้ประโยชน์ด้วย เพื่อนำเสนองานด้านการใช้แหล่งข้อมูล Big Data และรวมทั้งการจัดสร้างเป็นรวมองค์ความรู้ด้านนี้ด้วย

3. โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้ข้อมูลตำแหน่งจากอุปกรณ์เคลื่อนที่ในการจัดทำเป็นข้อมูลสถิติท่องเที่ยว ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติของประชาคมยุโรป ในช่วงปี 2012-2014 เป็นโครงการที่ทดลองการใช้ข้อมูลแบบ Big Data เพื่อศึกษารายละเอียดด้านเทคนิคด้านกฎหมาย ด้านคุณภาพของข้อมูล เนื่องจากการใช้ข้อมูลจากผู้ให้บริการเครือข่าย

4. โครงการจัดทำสถิติภาครัฐจากแหล่งข้อมูล Big Data ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติของประเทศอิตาลี ร่วมมือบริษัท กูเกิล เพื่อเป็นการฉลองวันสถิติแห่งชาติของประเทศ

อิตาลี ครั้งที่สาม เพื่อเป็นการประกวดโครงการที่มีการริเริ่มใหม่ๆ จากการใช้แหล่งข้อมูล Big data การประกาศผู้ชนะโครงการในเดือนมกราคม 2105

5. การจัดประชุมนานาชาติเรื่อง International Conference on Big Data for Official Statistics ซึ่งจัดขึ้นโดยคณะกรรมการสถิติขององค์การสหประชาชาติ จัดขึ้นในเดือนตุลาคม ที่กรุงปักกิ่ง 2014 เพื่อการสร้างแนวทางที่ชัดเจนในการทำงานด้าน big data และเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งข้อมูลใหม่ และเพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ ผลงานด้านนี้

6. โครงการ Big Data ของสำนักงานสถิติแห่งชาติออสเตรเลีย เน้นเป็นโครงการศึกษาด้านวิชาการและระเบียบวิธีสถิติ เพื่อการใช้ข้อมูล Big data อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการสถิติ เพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องแนวคิดของ Big Data โอกาสการปฏิบัติ และความท้าทายใหม่ๆ กระตุ้นให้คำนึงถึงเรื่องระเบียบวิธีที่ใช้ในการจัดทำเป็นสถิติทางการ เสริมสร้างขีดความสามารถในการทดลองใช้ และการวิเคราะห์ กับชุดข้อมูลขนาดใหญ่ สร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้าน Big data ในภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการศึกษา และองค์การระหว่างประเทศ และเสริมสร้างบทบาทของสำนักงานสถิติของประเทศออสเตรเลียในเรื่องของการใช้ Big Data

2. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัล

นโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาล จากการประกาศนโยบายการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจด้วย เศรษฐกิจดิจิทัล โดยมุ่งพัฒนาในกรอบยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (Hard Infrastructure) ประเทศไทยจะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลต่อไปจนถึงเป้าหมายการครอบคลุมทุกพื้นที่ การมีขนาดที่พอเพียงกับการใช้งาน มีเสถียรภาพที่มั่นคง ในราคาที่เหมาะสม เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การต่อยอดกิจกรรมการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยรัฐจะเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้โครงข่ายการสื่อสารครอบคลุมทั่วประเทศในระดับหมู่บ้าน มีขนาดเพียงพอต่อการใช้งานมีเสถียรภาพในราคาที่เหมาะสม ทำให้ประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานการสื่อสารหรือบรอดแบนด์ความเร็วสูงมากที่มีเสถียรภาพและมีราคาถูก(ร่วมกับจุดแข็งอื่นๆของประเทศเช่น ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศที่มีเสถียรภาพระบบตลาดที่ค่อนข้างเสรีสำหรับนักลงทุนต่างชาติ ที่ตั้งของประเทศไทยที่อยู่ใจกลางภูมิภาค และแรงงานทักษะสูงของประเทศที่มีคุณภาพ) พร้อมให้บริการสำหรับธุรกิจต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทยทั้งในธุรกิจ ICT เอง (เช่นการมาตั้ง data center การให้บริการ Cloud Computing การมาร่วมทุนในธุรกิจโทรคมนาคม และซอฟต์แวร์แอปพลิเคชัน ฯลฯ) หรือธุรกิจอื่นๆ ที่ใช้ประโยชน์จากการสื่อสารที่มีคุณภาพในการเชื่อมต่อกับโลก

2. การสร้างความมั่นคงปลอดภัย และความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Soft Infrastructure) รัฐจะเร่งทบทวน ปรับปรุง ยกเว้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ

พัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลทุกฉบับ โดยมีกฎหมาย กฎระเบียบด้านการลงทุนและกำกับดูแลด้านโทรคมนาคม (และอินเทอร์เน็ต) ที่ทันสมัย เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย รวมถึงมีกฎหมาย กฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของระบบดิจิทัล และการคุ้มครองข้อมูลประเภทต่างๆ เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่น และสร้างบรรยากาศที่ดี เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ

3. โครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการให้บริการ (Service Infrastructure) นอกจากการพัฒนาประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานการให้บริการที่ครอบคลุม และมีมาตรฐาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมบริการผ่านระบบดิจิทัลต่างๆ ของทั้งภาครัฐ และเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงมาก โดยมีต้นทุนต่ำกว่าเดิมมาก สิ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไปคือ การส่งเสริมการให้บริการ รัฐจะเร่งยกระดับการให้บริการ e-Government โดยการเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐผ่าน Platform ของรัฐ เน้นบริการพื้นฐานและบริการข้ามหน่วยงาน (รวมถึงการสร้างฐานข้อมูลกลาง ID แห่งชาติ และการจัดตั้งศูนย์กลางข้อมูลภาครัฐ) รวมถึงจัดเก็บเปิดเผย และแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ ตามมาตรฐาน Open Data (และผลักดันให้มีกฎหมายการพัฒนา Open Government Data) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเชื่อมโยงข้อมูลผ่าน API และนำมาซึ่งการพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ เชิงนวัตกรรมจากภาครัฐและเอกชน

4. การส่งเสริมและสนับสนุนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ (Digital Economy Promotion) รัฐบาลจะกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลอย่างครบวงจร ที่มีผู้ประกอบการดิจิทัล (Digital Entrepreneur) เกิดใหม่จำนวนมาก และปรับเปลี่ยนวิธีการทำธุรกิจของผู้ประกอบการไทยในด้านต่างๆ (เน้น SME) จากการแข่งขันเชิงราคา (ถูก) ไปสู่การแข่งขันเชิงการสร้างคุณค่าของสินค้าและบริการ (Service Innovation) ที่ผู้บริโภคพอใจสูงสุด รัฐจะเพิ่มขีดความสามารถของภาคธุรกิจ ให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์/บริการด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการต่อยอดนวัตกรรม เช่น การตั้งศูนย์บริการ Digital Business Analytic ให้ผู้ประกอบการ SMEs, การตั้งกองทุนสนับสนุนธุรกิจดิจิทัล SMEs, การสร้าง National APIs' Platform สำหรับ SMEs, การขยายฐานการพัฒนา Service Platform ที่มีอยู่ให้รองรับบริการรูปแบบใหม่ รวมทั้งสร้าง Agile e-Marketplace บนระบบ Cloud Computing ที่มีความทันสมัย และสะดวกในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางธุรกิจ (Business Process) เพื่อส่งเสริมธุรกิจไทย โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กตลอดจนการสร้างให้เกิดธุรกิจใหม่ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

5. ดิจิทัลเพื่อสังคมและทรัพยากรความรู้ (Digital Society) คือ การพัฒนาสังคมดิจิทัลที่มีคุณภาพ ด้วยการพัฒนาข้อมูลข่าวสาร และบริการของรัฐต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อคนทุกระดับ คำนึงถึงผู้ด้อยโอกาสให้สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา อย่างทั่วถึง เท่าเทียมกันผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้ง ประเทศไทยมีคลังทรัพยากรสารสนเทศเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และองค์

ความรู้ของประเทศในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและสามารถเรียกข้อมูลมาใช้หรือนำไปวิเคราะห์ต่อยอดได้อย่างสะดวกง่ายดาย ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

3. ความพร้อมประเทศไทยเรื่องข้อมูลเปิด

ด้วยหลักคิดเรื่องรัฐบาลเปิดและข้อมูลเปิดภาครัฐ ถือเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ในประเทศไทย ถึงแม้ว่าหลักคิดและแนวปฏิบัติของประเทศแรกที่ริเริ่มในเรื่องนี้ จะเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันประเทศไทยโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ริเริ่มแนะนำแนวคิดเรื่องข้อมูลเปิดของภาครัฐ โดยสถานนะภาพปัจจุบันมีการดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดเป็นนโยบาย โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ นำข้อมูลซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของระบบเศรษฐกิจดิจิทัล มาสร้างมูลค่าเพิ่ม หน่วยงานภาครัฐมีการจัดทำข้อมูลต่าง ๆ เป็นจำนวนมหาศาล เพื่อใช้ในการดำเนินการ ตั้งแต่ระดับนโยบาย และการบริการสาธารณะ กระบวนการทำงานกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบ Open Data

2. การดำเนินงานพัฒนาเรื่องข้อมูลเปิด โดยมีสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ EGA ได้ริเริ่มเป็นเจ้าภาพจัดทำเว็บไซต์ data.go.th เพื่อเผยแพร่ข้อมูลภาครัฐ โดยคาดหวังว่าจะเป็นการบูรณาการข้อมูลภาครัฐ และสร้างเครือข่ายเพื่อบูรณาการการสร้างบริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐร่วมกัน

จากการตรวจสอบจากเว็บไซต์ ณ วันที่ 24 พ.ค. 2558 พบว่ามีข้อมูลภาครัฐที่เปิดเผยน้อยมาก เพียง 20 รายการ ได้แก่ ข้อมูลสถิติ 13 รายการ สภากฎมีอากาศ 4 รายการ กฎหมายและอาชญากรรม 1 รายการ เทคโนโลยีสารสนเทศ 1 รายการ และภูมิสารสนเทศ 1 รายการ ในขณะที่ข้อมูลภาครัฐที่เปิดเผยนั้นส่วนใหญ่ยังอยู่ที่เว็บไซต์ของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำข้อมูลนั้น สำหรับข้อมูลสถิติหลักของประเทศยังเป็นการให้บริการจากเว็บไซต์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินการเรื่องข้อมูลเปิดของไทยนั้น ยังเป็นการนำร่อง และเป็นจุดเริ่มต้นเท่านั้น

สรุป

จากการศึกษาผลการดำเนินงานเรื่องการจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ในปัจจุบัน พบว่าการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ มีการดำเนินการเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ 1) ระบบสถิติประเทศไทย โดยมีสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่จัดการงานด้านสถิติของภาครัฐ และร่วมกับกระทรวงอื่น/กรมอื่นๆ จัดทำสถิติสำคัญที่แสดงถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อผู้ใช้ข้อมูลจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ปัจเจกบุคคล รวมถึงองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งการดำเนินการในส่วนนี้เน้นการที่การจัดทำข้อมูลสถิติ เพื่อให้ประเทศมีข้อมูล/สถิติที่ใช้ร่วมกันได้

ในลักษณะของฟากของอุปทาน (Supply) ข้อมูล 2) ข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ PMOC/MOC/DOC นั้นเป็นการเน้นการใช้ข้อมูล/สถิติ ในลักษณะของสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจหรือสนับสนุนกิจกรรมตามวงจรการบริหารอย่างมีคุณภาพ Plan-Do-Check-Act ซึ่งเป็นฟากของอุปสงค์ (Demand) ข้อมูลในภาครัฐ

ในขณะที่ปัจจุบันในระดับสากล หลักแนวคิดข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ได้รับการยอมรับกันในประเทศสังคมประชาธิปไตย ซึ่งมีแนวนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ได้รับยอมรับกันว่าข้อมูลเปิดของภาครัฐ จะนำไปสู่การบริหารงานภาครัฐที่มีความโปร่งใส พลเมืองมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลการบริหารของภาครัฐ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของพลเมืองด้วย ทั้งนี้พบว่ามีความพยายามที่จะติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ และความเป็นรัฐบาลเปิดของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ด้วยการสร้างดัชนีชี้วัดข้อมูลเปิดและรัฐบาลเปิด ซึ่งจากการศึกษาค่าดัชนีดังกล่าว ระดับค่าคะแนนดัชนีของประเทศไทยนั้น ยังอยู่ในกลุ่มครึ่งหลัง ซึ่งส่วนหนึ่งคงปฏิเสธไม่ได้ว่ามาจากผลการบริหารจัดการภาครัฐของไทยที่ผ่านมา

กอปรกับในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างมาก การเกิดขึ้นของแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ เช่น Big Data ทำให้มีผลกระทบต่อจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในอนาคตอย่าหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำนักงานสถิติในประเทศที่มีการพัฒนาอย่างมากหลายประเทศ ได้มีความตระหนัก และเตรียมความพร้อมในการที่จะมีการปรับตัวเพื่อรองรับความต้องการใช้ข้อมูล/สถิติ เพื่อติดตามและประเมินผล วาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายหลังปี 2015 ซึ่งกำหนดโดยองค์การสหประชาชาติร่วมกับประเทศสมาชิกทั่วโลก ซึ่งการปรับตัวเรื่องการจัดการข้อมูลในครั้งนี้ นับได้ว่าเป็นการปฏิวัติข้อมูลก็ได้ ซึ่งในบริบทของหน่วยงานภาครัฐของไทยก็เช่นเดียวกัน ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ในช่วงของการปฏิรูปทุกๆ ด้าน การเปลี่ยนแปลงประเทศในครั้งนี้จำเป็นต้องมีการปฏิรูป/ปฏิวัติเรื่องการจัดการข้อมูลภาครัฐด้วยเช่นเดียวกัน

บทที่ 4

การปฏิบัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติข้อมูลหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้การบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ตามกรอบกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบการบริหารราชการแผ่นดินและการปฏิรูปประเทศไทย นั้นผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร อินเทอร์เน็ต และทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวบรวมได้จากเอกสารและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง โดยในบทที่ 4 นี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ ประกอบกับผลการศึกษาสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์จากบทที่ 3 เพื่อตอบโจทย์ของวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือเพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน ต่อจากนั้นจะได้เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นคำตอบของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือเพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ดังอธิบายไว้ในบทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ตามประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการปฏิบัติข้อมูล
2. การวิเคราะห์กระบวนการจัดการข้อมูลภาครัฐ
3. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ
4. การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐตามกรอบสถาปัตยกรรมองค์กรและธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
5. ทัศนะของผู้เกี่ยวข้องหลักกับการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ

ความหมายการปฏิบัติข้อมูล

การปฏิบัติข้อมูล ถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรกโดยคณะทำงานผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูง เพื่อเตรียมการสำหรับการกำหนดเป้าหมายวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายหลังปี ค.ศ. 2015 (Global Development Goals Post 2015) ซึ่งตั้งขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติ โดยเป็นการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการข้อมูลให้ทันสมัยขึ้น และสามารถตอบสนองต่อความ

ต้องการใช้งาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ในการติดตามประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายหลังปี ค.ศ. 2015 ซึ่งกำหนดเป้าหมายไว้ถึง 17 เรื่อง ตามที่ได้มาแล้วในบทที่ 2 ซึ่งความจำเป็นที่ต้องให้การปฏิบัติข้อมูลนั้น เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เช่น การพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น สมาร์ทโฟน ซึ่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การเกิดขึ้นของชุดข้อมูลขนาดใหญ่เช่น Big Data เป็นต้น ทำให้มีข้อมูลถูกผลิตอย่างมากมายแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน แต่การที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านี้ จำเป็นมีการจัดการและให้ความรู้กับประชาชนด้วย จึงต้องมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือให้มีการปฏิวัติข้อมูลภาครัฐ (Data Revolution) โดย

1. ให้มีการบูรณาการข้อมูลแหล่งกำเนิดใหม่แบบ Big data ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ สื่อสังคมออนไลน์ ร่วมกับข้อมูลที่อยู่เดิมของภาครัฐ เช่น ข้อมูลจากระบบทะเบียน ข้อมูลจากการสำรวจ เป็นต้น โดยต้องสร้างกระบวนการประมวลผลที่จะทำได้ ข้อมูล/สารสนเทศที่มีคุณภาพ มีรายละเอียดเพียงพอ ทันเวลา และสอดคล้องกับความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งาน

2. เพิ่มการใช้ประโยชน์ของข้อมูลให้มากขึ้น โดยส่งเสริมให้มีการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ ควบคู่กับการหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการใช้ข้อมูลในทางที่ผิดเป็นละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลภาครัฐ รวมทั้งการใช้การดำเนินการตามหลักคิดเรื่องข้อมูลเปิด (Open data)

3. การเพิ่มพลังอำนาจด้านข้อมูลให้ประชาชน เพื่อให้เกิดผลจากการใช้ข้อมูลของภาครัฐ โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมีการวางแผนที่ดีขึ้น มีการตัดสินใจ มีส่วนร่วม มีการรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อส่งผลสุดท้ายที่ประชาชนและประเทศชาติโลกได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น รวมทั้งการดำเนินการตามหลักคิดเรื่อง รัฐบาลเปิด (Open Government)

จากหลักการข้างต้น ในการศึกษาครั้งนี้ จากการพิจารณาหลักการปฏิบัติข้อมูลในระดับสากล และในบริบทการบริหารจัดการภาครัฐของประเทศไทย จึงกำหนดนิยามการปฏิบัติข้อมูลของประเทศไทยดังนี้คือ

“การเปลี่ยนวิธีการผลิตข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจของภาครัฐ /สำมะโน การส่งเสริมให้มีการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐเพื่อการใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น เพื่อให้บังเกิดผลหรือ Impact ที่มุ่งไปสู่การสร้างความรู้และเพิ่มพลังอำนาจให้ประชาชน เพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศให้มี

ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” หรือกล่าวอย่างสั้นๆว่า การปฏิบัติข้อมูลภาครัฐเพื่อเป็นการกุ่ม บังเหียนอำนาจข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ

การวิเคราะห์กระบวนการจัดการข้อมูลภาครัฐ (ทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทาน)

1. ทางด้านอุปสงค์

1.1 ความต้องการใช้ข้อมูลของรัฐภายใต้บริบทของระบบสถิติประเทศไทย

ไทย

ความสำคัญและจำเป็นที่ต้องมีข้อมูล/สถิติของภาครัฐ ได้ระบุไว้ในแผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทยฉบับที่ 1 พ.ศ. 2553-2558 โดยในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจำเป็นต้องมีข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ วางแผน และติดตามความก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “องค์ความรู้จากสถิติที่เกี่ยวกับสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และแผนบริหารราชการแผ่นดินและเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินนโยบายต่างๆ กระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ก็จำเป็นต้องมีองค์ความรู้จากสถิติ เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงาน เพื่อจัดทำ “เป้าหมาย แผนการดำเนินการ แผนงบประมาณ และแผนการจัดการจัดสรรทรัพยากร และติดตามการดำเนินงานของหน่วยงาน” ในภาคเศรษฐกิจ เอกชนต้องการทราบ “ข้อมูลสถิติที่เกี่ยวกับธุรกิจและการลงทุน การจ้างแรงงาน และกำลังซื้อของประชาชน” นักวิชาการสถิติจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ในการศึกษาวิจัยของภาครัฐและเอกชน ส่วนประชาชนทั่วไปก็ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำรงชีพของตนเองและครอบครัว

นอกจากนี้ยังมีสถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ได้แก่ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในร่างแผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2559-2564) ได้ยกตัวอย่างประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ ที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาข้อมูลไปด้วยได้แก่ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การคุ้มครองทางสังคมและการพัฒนาสู่รัฐสวัสดิการ การกระจายอำนาจและการเติบโตของท้องถิ่น การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการใช้ข้อมูลในระดับสากลที่ปรากฏตามมุมมองดัชนีชี้วัดระดับนานาชาติที่สำคัญ เช่น ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันของโลก (Global competitiveness

Index: GCI) ที่จัดทำโดย World Economic Forum (WEF) ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขัน (International Institute for Management Development : IMD) ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI) จัดทำโดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) จัดทำโดยองค์การสหประชาชาติ

ภายใต้บริบทของระบบสถิติประเทศไทย การวิเคราะห์ความต้องการใช้ข้อมูล/สถิติตามที่ระบุไว้ในร่างแผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทยฉบับที่ 2 นั้น ยังคงเน้นที่การใช้ข้อมูล/สถิติของภาครัฐ หรือสถิติทางการ ที่แสดงภาพรวมของประเทศและในขั้นตอนของการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน (Check) ของหน่วยงานภาครัฐ ในขณะเดียวกันที่ภาคเอกชน ประชาชน สถาบันอื่นๆ รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศ ก็สามารถและมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลชุดเดียวกัน โดยมีกระบวนการจัดการข้อมูล/สถิติที่รับผิดชอบโดยหน่วยงานกลางของประเทศ ภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.2 ความต้องการใช้ข้อมูลภายใต้บริบทการพัฒนากระบวนทัศน์ปฏิบัติการ

ตามที่ได้มีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานและการพัฒนาระบบข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี (POMC) ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง (MOC) และศูนย์ปฏิบัติการกรม (DOC) พบว่าความต้องการใช้ข้อมูลในระดับผู้บริหารประเทศต้องการใช้ข้อมูลเพื่อติดตามสถานการณ์ และผลการดำเนินการตามนโยบายในด้านต่างๆ ในภาพรวม พร้อมทั้งข้อรายงานปัญหา อุปสรรค เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก ซึ่งการจัดการข้อมูล/สถิติ จะต้องเป็นการบูรณาการจากระบบข้อมูลระดับกระทรวงและกรม/หน่วยงานขึ้นมาเป็นลำดับ จัดได้ว่าความต้องการใช้ข้อมูล/สถิติภายใต้บริบทการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการหน่วยงาน เน้นที่เป็นการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในขั้นตอนการดำเนินการตามนโยบาย (Do) ของผู้บริหารประเทศ และเป็นข้อมูลที่ใช้ในภาครัฐและอาจจำเป็นต้องมีรายงานข้อมูลให้กับภาคสาธารณะด้วยเช่นกัน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้วย ในระยะยาวการใช้ข้อมูลที่แสดงถึงผลการดำเนินงานของภาครัฐจากภาคสาธารณะ จะต้องมีการดำเนินการตามหลักแนวคิดของรัฐบาลเปิดและข้อมูลเปิดภาครัฐ

1.3 ความต้องการใช้ข้อมูลภายใต้บริบทการปฏิรูปประเทศไทย

คณะทำงานเตรียมการปฏิรูปเพื่อคืนความสุขให้คนในชาติดำเนินการจัดทำ เอกสาร “การปฏิรูป : ด้านการเมือง” มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหา และ กรอบความเห็นร่วมของประชาชนนำเสนอเป็นทางเลือกให้สภาปฏิรูปแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา และเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปด้านการเมืองที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทย ในปัจจุบันและอนาคต

โดยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ได้ดำเนินการจัดทำเอกสารกรอบความเห็นร่วมปฏิรูปประเทศไทย แนวทางเพื่อการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ คือ 1. การเมือง 2. การบริหารราชการแผ่นดิน 3. กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 4. การปกครองท้องถิ่น 5. การศึกษา 6. เศรษฐกิจ 7. พลังงาน 8. สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 9. สื่อสารมวลชน 10. สังคม และ 11. อื่น ๆ ในการศึกษาค้นคว้าได้ทำการคัดเลือกแนวทางการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ ตามที่เสนอไว้ ที่ได้ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ รวมทั้งความต้องการในการสร้างระบบบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ เพื่อให้สามารถสนองต่อความต้องการในการปฏิรูปประเทศดังต่อไปนี้

1. ด้านการเมือง จากสภาพปัญหา ของการเมืองภาคพลเมือง ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและกระบวนการต่างๆ ในการกำหนด นโยบายของรัฐมากขึ้น นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้าง “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” ตลอดจนประชาชนมีการชุมนุมเรียกร้องเพื่อพิทักษ์สิทธิของตนมีมากขึ้น รวมถึงการมีความต้องการมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะ ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในนโยบายหรือโครงการที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน แต่กลไกในการมีส่วนร่วมยังไม่เปิดกว้าง ในขณะที่หน่วยงานของรัฐ ดูเหมือนจะเมินเฉยต่อการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น กว่าทางเลือกตั้ง จากข้อมูลพบว่า หน่วยงานภาครัฐ และกระบวนการนโยบายไม่เอื้อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และด้านตรวจสอบ การทำงานของนักการเมือง หรือรัฐบาล รวมทั้ง การรวมกลุ่มของภาคประชาชนส่วนใหญ่ ยังขาดความเข้มแข็งจึงทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองในการเสนอปัญหาได้ การเปิดกลไกภาครัฐเพื่อให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยหน่วยงานภาครัฐเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างแพร่หลาย และทั่วถึง เพื่อให้องค์กร และประชาชน มีศักยภาพมากขึ้น

การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชน (empowerment) มุ่งให้ประชาชนตระหนักรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของชีวิต และไม่รู้สึกแปลกแยกทางการเมือง เป็นการให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในมิติของการมุ่งเน้นความโปร่งใส การร่วมใช้อำนาจ และความพร้อมรับผิดของรัฐ (accountability) ต่อประชาชน รวมทั้ง การมองว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมนั้นมีมิติทางการเมืองอยู่ในนั้นด้วย

สร้างความเข้าใจในความเป็นพลเมือง (citizenship) คือ การทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ตัวเองมีบทบาทหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้สึกว่าตัวเอง เป็นเจ้าของบ้านเมือง และเชื่อว่าตัวเองมีความสามารถที่จะดูแลรักษาบ้านเมืองได้ พลเมืองที่ ได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่ถูกต้องและเพียงพอจะมีความสามารถในการเชื่อมโยงความต้องการ ของตนเองเข้ากับนโยบาย สาธารณะต่างๆ ได้ เสริมสร้างความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อทำให้ประชาชนมีสำนึกความเป็นพลเมืองอย่างต่อเนื่อง

เสริมสร้างความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มภาคประชาชน ควรมีการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ระบอบประชาธิปไตย สิทธิ บทบาทหน้าที่และการปฏิบัติ ตามกฎระเบียบต่างๆ อย่างทั่วถึง โดยผ่าน สื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อให้การรวมกลุ่ม ของประชาชนมีความถูกต้อง และ เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ควรมีการหนุนเสริมพลังการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการออกกฎหมาย ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ เพื่อกำหนดหลักการ พื้นฐาน กลไก และแนวทางการดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

ภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ทั้งในส่วนรับทราบข้อมูล ข่าวสาร ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมระดมทรัพยากร ร่วมดำเนินงาน และร่วมตัดสินใจ ในเรื่องการกำหนด นโยบายสาธารณะ การอนุมัติธุรกิจขนาดใหญ่ที่จะไปดำเนินการในชุมชนและมี ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่น และ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่อง การทำสัญญาระหว่าง ประเทศ ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และอำนาจอธิปไตยของชาติ เป็นต้น

2. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน จากสภาพปัญหาของการปฏิรูปการบริหาร ราชการแผ่นดิน คณะทำงานเตรียมการปฏิรูปฯ ได้สรุปกรอบความคิดเห็นร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับสำหรับการปฏิรูประบอบราชการได้ทั้งสิ้น 7 วิธี ซึ่ง วิธีหนึ่งที่สำคัญคือ

การพัฒนาให้เกิดระบบสารสนเทศกลางภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และใช้การได้จริง เพื่อให้ทั้งภาคราชการและภาคเอกชนของไทยสามารถแข่งขันได้กับนานาชาติใน ยุคสารสนเทศนี้ โดยต้องให้หน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐมีการเชื่อมโยงและใช้ข้อมูลระหว่างกันอย่างบูรณาการ รวมทั้งต้องให้หน่วยงานภาคเอกชนและประชาชน สามารถเข้าถึงและ ใช้ได้อย่างสะดวก

3. ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ให้การปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย โดย ปรับปรุง พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารราชการ 2540 ให้สาธารณชนสามารถ เข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐได้ง่าย เพื่อให้เป็นกลไกอิสระ และสามารถ บริการประชาชนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน สภาพปัญหา กระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมาเป็นระบบปิด ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมได้เนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้กฎหมาย และขั้นตอน ระบบงานยุติธรรม ดังนั้นการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในระบบยุติธรรม เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น ตรวจสอบระบบงานยุติธรรม รวมทั้งสามารถเข้าถึงความยุติธรรม ที่เท่าเทียมกัน แนวคิดในการแก้ไขปัญหาประกอบด้วย 2 เรื่อง ได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม และการส่งเสริมระบบยุติธรรมชุมชน สร้างกลไกการส่งเสริมความรู้ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายกระบวนการยุติธรรม และสิทธิเสรีภาพที่พึงได้โดยชอบธรรมผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความรู้ด้านกฎหมาย สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ สามารถป้องกันการถูกเอาเปรียบและปกป้องคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชนเอง สร้างกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ ตำรวจ พนักงานอัยการ ทนาย และตุลาการ เพื่อให้การทำงานขององค์กรต่างๆ เป็นประโยชน์ ต่อประชาชน และประเทศชาติ ไม่รับใช้อำนาจทางการเมือง

4. การปกครองท้องถิ่น การเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของประชาชน ทั้งโดยการเพิ่ม บทบาทสภาพลเมือง รวมถึงประชาชนทั่วไป ในการเข้ามามีส่วนร่วมต่างในการบริหารจัดการท้องถิ่น นับตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การตัดสินใจ การลงมือ ปฏิบัติ การทำหน้าที่ตรวจสอบ ไปจนถึงการร่วมรับผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็น ผลมาจากการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้น

5. การศึกษา ปรับปรุงการผลิตครูให้มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ให้มีกลไกในการเชื่อมโยงสถาบันการผลิตครู องค์กรวิชาชีพครู และ องค์กรกลางในการบริหารงานบุคคล

เพื่อให้มีการผลิตครูที่มีความสัมพันธ์กับแผนการใช้ครูที่ชัดเจนโดยการพัฒนาฐานข้อมูลกลางความต้องการครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนาระบบข้อมูลและข้อเสนอแนะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

6. ด้านเศรษฐกิจ พัฒนาระบบการเกษตรให้ยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร ด้วยการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของภาคพัฒนาการผลิตข้าว ให้ผู้ผลิตหรือสมาคมธุรกิจเฉพาะด้าน ให้เข้ามามีบทบาทในการจัดระบบการบริหารโลจิสติกส์ของภาคเกษตรร่วมกับภาครัฐ รวมทั้งพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการผลิต และตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ฯ เร่งปรับปรุงระบบสารสนเทศข้าว ทั้งด้านการผลิต การตลาด และสินเชื่อ ให้ประชากรในระดับท้องถิ่นได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ อีกทั้ง ให้การสนับสนุนในการรวมตัวกัน เป็นเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ด้านพัฒนาอุตสาหกรรม การบริการและภาคเอกชน ต้องการพัฒนาระบบศูนย์ปฏิบัติการรวมกลุ่มจังหวัด ด้านการพัฒนาแรงงาน ภาครัฐสวัสดิการควรให้การคุ้มครองและสร้างหลักประกันความมั่นคง ทางสังคม ต้องเสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาสมรรถนะทักษะทางอาชีพบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อให้แรงงาน ทุกกลุ่มอาชีพได้รับความคุ้มครองจากระบบประกันสังคมอย่างเท่าเทียมเป็นธรรมและมีความใกล้เคียงกับสิทธิประโยชน์ที่แรงงานในระบบได้รับ การกระจายการถือครองที่ดิน กรอบความเห็นร่วมจาก ประชาชนมีข้อเสนอให้ จัดทำระบบภูมิสารสนเทศและทะเบียนข้อมูลที่ดินและแผนที่แห่งชาติ แสดงการครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ในที่ดินของรัฐ ที่ดินเอกชน รวมทั้ง ผู้ถือครองที่ดินโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ เพื่อจำแนกกลุ่มผู้ถือครองที่ดินให้เกิดความชัดเจน มีการแบ่งเขตการใช้ที่ดิน โดยให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแบ่งเขตการใช้ที่ดิน (Zoning) อย่างจริงจังและเหมาะสม การจัดระเบียบที่ดิน ส.ป.ก. ให้มีการจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ เช่น สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมพัฒนาที่ดิน กรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นต้น เพื่อสร้างความชัดเจนในการบริหารจัดการแบ่งขอบเขตที่ดินให้เป็นระบบเดียวกัน ป้องกันปัญหาการทับซ้อนของข้อมูลที่ดินในการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาการอนุญาตใช้ประโยชน์ในที่ดินทับซ้อน และการแบ่งอำนาจในการดูแลพื้นที่ สร้างระบบการตรวจสอบติดตามการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ให้มีการประชาสัมพันธ์และสร้างองค์ความรู้

เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจถึง กฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดิน ส.ป.ก. และเพื่อความมั่นคงในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมโดยสร้างองค์ความรู้ในการทำการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การลดต้นทุนการผลิต เพื่อลดปัญหาเกษตรกรละทิ้งที่ดินทำกิน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ดำเนินการจัดฐานข้อมูลประชากร ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ผังเมืองและโซนนิ่ง (Zoning) ให้มีการจัดระบบข้อมูลที่ดินเพื่อการเกษตร ทั้งประเทศให้เป็นข้อมูลสาธารณะ ที่ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ประชาชนและวิสาหกิจ เข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว ประกาศเขตการใช้ที่ดิน (Zoning) เป็นกรอบวางแผนการใช้ประโยชน์ ที่ดินทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยและแนวทาบนโยบายในการจัดทำด้านผังเมืองในระดับต่างๆได้ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงโอกาสสู่ประชาคมอาเซียน พัฒนาระบบสารสนเทศที่ดิน เพื่อสนับสนุนการบริหาร จัดการเชิงพื้นที่ บริหารจัดการฐานข้อมูลและแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน/อาคาร การพัฒนาระบบฐานข้อมูล สารสนเทศ และองค์ความรู้ด้านต่างๆ ให้มีการเชื่อมโยงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติทางบกและทางทะเล ป่าไม้ เกษตรกรรม และสิ่งแวดล้อม โดยต้องบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเป็นปัจจุบันและสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อการตรวจสอบได้ กลไกการบูรณาการและขับเคลื่อนแผนชาติ ต้องมีการใช้ข้อมูลเพื่อประเมินผลการบริหารจัดการตามแผน

7. ด้านพลังงาน เรื่องธรรมาภิบาลในกิจการพลังงาน ให้จัดตั้งศูนย์ข้อมูล/สำนักงานสารสนเทศด้านพลังงานที่มีความเป็น อิสระและโปร่งใส ดังตัวอย่างเช่น สำนักงานสารสนเทศด้านพลังงานของสหรัฐฯ (U.S. Energy Information Administration: EIA) เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลหลักที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน อย่างสมบูรณ์และ เป็นอิสระ

8. สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการเฝ้าระวังด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขาดการเปิดเผยข้อมูลการปล่อยมลพิษ ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนท้องถิ่น ให้ชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วน ร่วมในการบริหารจัดการ เฝ้าระวัง ติดตามตรวจสอบมลพิษด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น และต้องให้หน่วยงานผู้ก่อมลพิษด้านสิ่งแวดล้อมต้องเปิดเผยข้อมูลให้ชุมชนท้องถิ่น หรือ สาธารณชน ได้รับทราบอย่างทันสถานการณ์ ตลอดเวลา การพัฒนาระบบการเฝ้าระวัง และ ติดตามตรวจสอบด้าน

สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ พัฒนางองค์ความรู้ และระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพยากรณ์ และคาดการณ์ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ และระดับพื้นที่

สร้างระบบการนำเสนอข้อมูลเตือนภัยสำหรับเชื่อมโยง/ถ่ายทอดข้อมูลระหว่างที่ทำการส่วนภูมิภาค และส่วนกลางได้อย่างรวดเร็ว มั่นคง และมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีส่วนที่สามารถนำเสนอข้อมูลสู่สาธารณชน (Public Information System) ในรูปแบบของการนำเสนอผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และช่องทางอื่นๆ ที่เหมาะสมในการ ติดตามสถานการณ์จริงได้ทันต่อเหตุการณ์

9. สื่อสารมวลชน การตรวจสอบ และเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ ปรับปรุงข้อกฎหมายให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ได้อย่างไม่จำกัด มีช่องทางที่เปิดเผยข้อมูลที่หลากหลาย เช่น ใช้ระบบอินเทอร์เน็ต สรุปรายงานประจำปี หากข้อมูลนั้นมีผลกระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ลดช่องว่างของกฎหมายให้กฎหมายมีความทันสมัย ใช้งานได้ง่าย ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้อย่างทั่วถึง การครอบงำสื่อผ่านผลประโยชน์ทางธุรกิจ แนวทางการปฏิรูปและข้อเสนอแนะ ที่สำคัญตัวอย่าง เช่น

- เปิดเผยงบประมาณและประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะ ภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรอื่นๆ ของรัฐ และผู้ประกอบการสื่อสารมวลชน จะต้อง เปิดเผยรายได้หรืองบประมาณโฆษณา และรายละเอียดการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งโดยตรงและ ส่วนที่ผ่านตัวแทนหรือ ออร์แกนไนเซอร์ต่อสาธารณะ (ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลและตรวจสอบ ความถูกต้องจากทั้งสองฝั่งคือ ทั้งฝั่งหน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้ซื้อสื่อและฝ่ายบริษัท สื่อสารมวลชน)

- กำหนดงบประมาณประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจอย่างชัดเจน โดยกำหนดเขตแดนสัดส่วนการใช้จ่ายงบประมาณประชาสัมพันธ์ ต้องงบประมาณรวม การประชาสัมพันธ์ควรทำได้เฉพาะการให้ข่าวสารการบริการ ต่อประชาชนเท่านั้น ไม่ควรให้มีการประชาสัมพันธ์องค์กร และควรมีการกระจายงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ไปยังสื่อสารมวลชน ไม่ควรเน้นไปที่สื่อใดสื่อหนึ่ง ในโครงการที่มีงบประมาณสูง และกำหนดหลักเกณฑ์การใช้งบประมาณ ส่วนนี้ให้ครอบคลุม ถึงการว่าจ้างโดยตรงและผ่านคนกลาง

การป้องกันการทุจริต คอร์รัปชัน แก่ไขกฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการเนื่องจาก มีข้อยกเว้นมากเกินไป หน่วยงานรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลเป็นหลัก ยกเว้นข้อมูลที่เป็นเรื่อง ความมั่นคง ต้องเปิดเผยโดยอัตโนมัติ ต้องมีเว็บไซต์เพื่อเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบ โดยเฉพาะข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐต้องไม่มี ค่าใช้จ่ายให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ขึ้นตรงต่อรัฐสภา สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย รวมทั้งมีการกำหนดโทษการไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว

10. ด้านสังคม ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ ปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ให้มีผลบังคับใช้ที่ชัดเจนในการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ เพื่อ ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ติดตามตรวจสอบการดำเนินการต่างๆ ของรัฐและปกป้องรักษาประโยชน์ของตนได้อย่างเต็มที่ การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นรูปธรรม การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างความโปร่งใสและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กำหนดมาตรการให้มีการเปิดเผยทรัพย์สิน รายได้ และผลประโยชน์ทางธุรกิจของเจ้าหน้าที่รัฐ บุคคลหรือนิติบุคคลที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ และส่งเสริมให้ภาคพลเรือนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ กำหนดมาตรการให้รัฐวิสาหกิจเปิดเผยข้อมูลเทียบเท่ากับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เช่น เปิดเผยสัญญาของโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่มีวงเงินเกินกว่ามูลค่าที่กำหนดต่อสาธารณะ ปรับระบบบัญชีรัฐวิสาหกิจให้เหมือนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และให้เปิดเผยต่อสาธารณะทุกไตรมาส ตรวจสอบบัญชีรัฐวิสาหกิจโดยผู้ตรวจสอบบัญชีอิสระที่มีชื่อเสียง แทนการตรวจสอบโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และให้ประเมินประสิทธิภาพการทำงาน (performance) ควบคู่ไปด้วยเพื่อให้การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจเป็นไปอย่างโปร่งใส ลดโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชัน การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการสวัสดิการ พิจารณาจัดทำฐานข้อมูลสวัสดิการแห่งชาติ โดยรวบรวมสิทธิและ การใช้สิทธิสวัสดิการทุกคนไว้ในที่เดียวกัน ไม่ว่าจะใช้สิทธินั้นผ่านโครงการอะไร โดยหน่วยงานไหน เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนของสิทธิสวัสดิการ พัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ ให้ ทันสมัยและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งให้มีการจัดทำระบบการติดตามและประเมินผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการสวัสดิการให้แก่ผู้ด้อยโอกาส

ความต้องการใช้ข้อมูลภายใต้บริบทข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปด้านต่างๆ ดังกล่าว ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงของประเทศ ดังนั้นการปฏิบัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐที่จะนำเสนอต่อไป ควรจะต้องตอบสนองต่อความต้องการเหล่านี้ด้วย

การวิเคราะห์เนื้อหาสาระข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ

1. ภายใต้กรอบระบบสถิติประเทศไทย

จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นเรื่องตาม subject-based หรือ function based ตามกระทรวง/กรมที่จัดทำสถิติ โดยแบ่งออกเป็น 21 สาขา ตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาสถิติรายสาขา ดังนี้

ด้านสังคม

- สาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ
- สาขาแรงงาน
- สาขาการศึกษา
- สาขาศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
- สาขาสุขภาพ
- สาขาสวัสดิการสังคม
- สาขาหญิงและชาย
- สาขารายได้และรายจ่ายของครัวเรือน
- สาขายุติธรรม ความมั่นคง การเมือง และการปกครอง

ด้านเศรษฐกิจ

- สาขาบัญชีประชาชาติ
- สาขาเกษตร และประมง
- สาขาอุตสาหกรรม
- สาขาพลังงาน
- สาขาการค้าและราคา
- สาขาขนส่ง และโลจิสติกส์
- สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- สาขาการท่องเที่ยวและการกีฬา

- สาขาการเงิน การธนาคาร และประกันภัย
- สาขาการคลัง
- สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- สาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

และในระดับพื้นที่ที่มีการจัดแบ่งเนื้อหาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ภายใต้แผนพัฒนาสถิติระดับจังหวัด ดังนี้ (ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพ/ประเด็นสำคัญ)

ด้านเศรษฐกิจ

- ข้าว
- มันสำปะหลัง
- อ้อย/อ้อยโรงงาน
- การบริการและการท่องเที่ยว
- การบริหารจัดการน้ำ
- ยางพารา
- การเลี้ยงสัตว์น้ำ (กุ้ง ประมง)

ด้านสังคม

- การสร้างความมั่นคงชายแดน
- การพัฒนาสุขภาพ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การกักเซาะชายฝั่ง
- การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน)
- การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้)

2. ภายใต้ระบบศูนย์ปฏิบัติการของหน่วยงาน

มีการจัดแบ่งข้อมูลตามที่ศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี (PMOC) คาดหวังดังนี้

- รายนามผู้บริหารระดับสูง (MOC/DOC) และผู้ประสานงาน/ภารกิจ
- สถานการณ์และความเคลื่อนไหวสำคัญ

- การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล
- ความคืบหน้าการสั่งการของนายกรัฐมนตรีในวาระต่างๆ
- การบูรณาการฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ โดยฐานข้อมูลเฉพาะเรื่อง (Issue Base) ในระยะเร่งด่วน ได้แก่ การบูรณาการข้อมูลความยากจน การบูรณาการข้อมูลการบริหารจัดการน้ำ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง การบูรณาการข้อมูลด้านเศรษฐกิจและบริการภาครัฐ การบูรณาการด้านสาธารณสุขโรคและโครงสร้างพื้นฐาน และสำหรับระยะต่อไป ได้แก่ระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียน ระบบการบริหารจัดการแรงงานและการค้ามนุษย์ การเข้าถึงบริการภาครัฐทุกช่วงอายุ การบูรณาการให้บริการสาธารณสุข ระบบบริหารจัดการด้านภัยพิบัติแห่งชาติ

3. ภายใต้กรอบการปฏิรูปประเทศไทย

ตามที่ปรากฏในการศึกษากรอบการปฏิรูปประเทศไทยความต้องการข้อมูลที่ปรากฏในการปฏิรูป 11 ด้านดังนี้

ด้านการเมือง ให้หน่วยงานภาครัฐเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างแพร่หลาย และทั่วถึง เพื่อให้องค์กร และประชาชน มีศักยภาพมากขึ้น

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ต้องให้หน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐมีการเชื่อมโยง และใช้ข้อมูลระหว่างกันอย่างบูรณาการ รวมทั้งต้องให้หน่วยงานภาคเอกชนและประชาชน สามารถเข้าถึงและ ใช้ได้อย่างสะดวก

ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ให้สาธารณชนสามารถ เข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐได้ง่าย

ด้านการศึกษา การพัฒนาฐานข้อมูลกลางความต้องการครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาระบบข้อมูลและข้อสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ด้านเศรษฐกิจ พัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการผลิต และตลาดสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์ จัดทำระบบภูมิสารสนเทศและทะเบียนข้อมูลที่ดินและแผนที่แห่งชาติ ให้มีการจัดระบบข้อมูลที่ดินเพื่อการเกษตรทั้งประเทศให้เป็นข้อมูลสาธารณะ ที่ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อให้ประชาชนและวิสาหกิจ เข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว พัฒนาระบบสารสนเทศที่ดินเพื่อสนับสนุนการบริหาร จัดการเชิงพื้นที่ บริหารจัดการฐานข้อมูลและแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน/อาคาร ต้องมีการใช้ข้อมูลเพื่อประเมินผลการบริหารจัดการตามแผน

ด้านพลังงาน ให้จัดตั้งศูนย์ข้อมูล/สำนักงานสารสนเทศด้านพลังงานที่มีความเป็นอิสระและโปร่งใส

ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการเฝ้าระวังด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขาดการเปิดเผยข้อมูลการปล่อยมลพิษ ระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือสิ่งแวดล้อม สร้างระบบการนำเสนอข้อมูลเตือนภัยสำหรับเชื่อมโยง/ถ่ายทอดข้อมูล ระหว่างที่ทำการส่วนภูมิภาค และส่วนกลางได้อย่างรวดเร็ว มั่นคง และมีประสิทธิภาพ

ด้านสื่อสารมวลชน เปิดเผยข้อมูลสาธารณะ ปรับปรุงข้อกำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ได้อย่างไม่จำกัด มีช่องทางที่เปิดเผยข้อมูลที่หลากหลาย เปิดเผยงบประมาณและประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะ

ด้านสังคม การเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ติดตามตรวจสอบการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ และปกป้องรักษาประโยชน์ของตน ได้อย่างเต็มที่ การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นรูปธรรม การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างความโปร่งใสและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

4. ภายใต้อกรอบแนวคิดตามดัชนีข้อมูลเปิด (Global Open Data Index)

แนวคิดการพัฒนาตัวชี้วัดระดับการเปิดเผยข้อมูลของ Global Open data Index ประกอบด้วยรายการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐดังต่อไปนี้

1. ผลการเลือกตั้งระดับชาติ - ผลการเลือกตั้งจากองค์กรที่เกี่ยวข้องสำหรับการเลือกตั้งสำคัญระดับชาติ
2. ทะเบียนจัดตั้งบริษัท - รายชื่อบริษัทจดทะเบียน (จำกัด) รวมทั้งชื่อหมายเลขสำหรับการระบุที่ไม่ซ้ำกัน และข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ที่อยู่ กิจกรรมที่ลงทะเบียน การส่งข้อมูลประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องรวมรายละเอียดข้อมูลทางการเงิน เช่น งบดุล เป็นต้น
3. แผนที่ประเทศ (ความละเอียดต่ำ : 1 : 250,000 หรือดีกว่า) – แผนที่ในระดับที่สูงกว่า ที่ระดับ 1 : 250,000 หรือดีกว่า (1 ซม. = 2.5 กิโลเมตร) ไม่มี
4. ค่าใช้จ่ายของภาครัฐ (ในระดับสูงจำแนกตามประเภทการใช้จ่าย) – การบันทึกรายละเอียดของรายจ่ายจริงในอดีต ของรัฐบาล ในระดับธุรกรรมละเอียด ระดับของรายจ่าย

รัฐบาลในแต่ละเดือนของแต่ละรายการโดยละเอียด การแสดงฐานข้อมูลเป็นรายสัญญา ถือว่ายังไม่เพียงพอ ข้อมูลในรายการนี้หมายถึงข้อมูลรายละเอียดของรายจ่ายจริงอย่างต่อเนื่อง

5. งบประมาณของรัฐบาล (มีรายละเอียดข้อมูลระดับรายการ) – งบประมาณของรัฐบาลแห่งชาติในระดับสูง เช่น การใช้จ่าย โดยจำแนกตามประเภท หรือระดับหน่วยงาน เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้จะเกี่ยวกับงบประมาณซึ่งเป็นแผนการใช้จ่ายของรัฐบาล

6. กฎหมาย (กฎหมายและสถานภาพ) – ข้อมูลประเภทนี้ ต้องการให้มีการนำเสนอกฎหมายและสถานภาพ ให้สามารถเข้าถึงได้แบบออนไลน์ได้ทั้งหมด แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ว่ารายละเอียดของการจัดทำกฎหมายไว้

7. ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและประชากร) – ข้อมูลสถิติสำคัญระดับชาติ เช่น ตัวชี้วัด ทางเศรษฐกิจ และทางประชากร (GDP อัตราการว่างงาน จำนวนประชากร ฯลฯ) ข้อมูลสถิติภาพรวม เช่น GDP ในประเทศทั้งในระดับรายไตรมาส หรือ ประชากรรายประจำปี ถือว่าเป็นข้อมูลประเภทนี้ด้วย

8. ฐานข้อมูลรหัสไปรษณีย์ - ฐานข้อมูล postcodes/zipcodes และความสอดคล้องกับตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (geospatial) ที่เป็นค่าละติจูด และลองจิจูด เป็นหรือคล้ายกันกับค่าพิกัดในระบบพิกัดของประเทศที่เผยแพร่อย่างเปิดเผย ฐานข้อมูลที่ให้ตั้งในชื่อของเมืองหรือถนนที่ไม่ระบุค่าพิกัดตำแหน่ง จะไม่ถือว่ายอมรับยกเว้นแต่ชื่อเมืองหรือถนนสามารถจะแปลงเป็นค่าละติจูดและลองจิจูดได้โดยใช้ข้อมูลที่เปิดเผยอื่น ๆ

9. ตารางเวลาของการขนส่งสาธารณะ – ตารางเวลาของการบริการขนส่งสาธารณะ สายหลักที่ดำเนินการโดยภาครัฐ (โดยเฉพาะรถโดยสารและรถไฟ) หรือบริการระดับชาติอื่นๆ ที่ดำเนินการเฉพาะในระดับเทศบาลหรือเมือง และ ซึ่งอาจจะไม่ได้ควบคุมโดยภาครัฐหรือรัฐบาล

10. ข้อมูลสิ่งแวดล้อมเรื่องการแหล่งปล่อยของเสีย เช่น ตำแหน่ง หรือการปลดสาร ข้อมูลที่ประมวลรวมเกี่ยวกับการปล่อยอากาศเสีย โดยเฉพาะที่เป็นพิษหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพของคน การประมวลข้อมูลระดับประเทศควรมีความต่อเนื่องเป็นรายปี ตัวอย่างการปล่อยอากาศเสีย เช่น คาร์บอนมอนอกไซด์ ไนโตรเจนออกไซด์ เป็นต้น

5. ภายใต้อกรอบแนวคิดตามดัชนีรัฐบาลเปิด (WJC Open Government Index)

แนวคิดในการพัฒนาตัวชี้วัดระดับการพัฒนารัฐบาลเปิดตามที่กำหนดไว้ใน WJC Open Government Index 2015 ประกอบด้วยมิติการวัดในกระบวนการจัดการข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การเผยแพร่หรือการเปิดเผยกฎหมายและข้อมูลของราชการ เป็นการวัดว่ามีการเปิดเผย/เผยแพร่กฎหมายและข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมาย เป็นการสาธารณะทั่วไปหรือไม่ โดยต้องเป็นการนำเสนอด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายสำหรับประชาชน มีการแปลเป็นภาษาอื่นๆ สำหรับกลุ่มคนที่ไม่ได้ใช้ภาษาหลักด้วย โดยมีดัชนีจะวัดจากคุณภาพและการเข้าถึงข้อมูลที่เผยแพร่โดยภาครัฐทั้งในรูปแบบของเอกสารสิ่งพิมพ์และแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ทั้งนี้ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกฎ ระเบียบ การบริหารราชการ การร่างกฎหมาย การตัดสินใจของภาคราชการที่สำคัญ และผลการตัดสินใจของศาล จะต้องมีการเปิดเผยและเผยแพร่อย่างทันเวลาด้วย

2. สิทธิในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูล เป็นการวัดว่าภาครัฐจะต้องดำเนินการเปิดเผยข้อมูลหรือเผยแพร่ข้อมูล เมื่อมีการร้องขอ โดยอยู่บนพื้นฐานที่ว่าทะเบียนข้อมูลเป็นสาธารณะรวมทั้งการวัด นอกจากนี้ยังวัดระยะเวลาดำเนินการที่เหมาะสมตามคำขอ หากข้อมูลที่มีเกี่ยวข้องและมีความสมบูรณ์ และในราคาที่เหมาะสมและโดยไม่ต้องจ่ายสินบน การวัดในมิตินี้ ยังคำนึงถึงคนที่แม้ว่าจะไม่ได้มีความตระหนักในสิทธิที่มี หากต้องมีการขอข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น – เช่น ตัวเลขงบประมาณของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการในชุมชน – ประชาชนก็ต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ให้กับเมื่อมีการร้องขอ

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน มิติที่สามวัดประสิทธิผลของกลไกการมีส่วนร่วมของพลเมือง รวมทั้งการคุ้มครองเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก การชุมนุม การสมาคม และสิทธิในการยื่นคำร้องต่อรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีวัดในเรื่องของการรับฟังปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่าง ๆ และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจากประชาชน และการเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้ข้อมูลที่เพียงพอและแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการตัดสินใจที่มีผลต่อชุมชน รวมถึงโอกาสที่ประชาชนจะแสดงความคิดเห็นได้

4. กลไกการร้องเรียน เป็นการวัดว่าประชาชนสามารถร้องเรียนเกี่ยวกับบริการสาธารณะ หรือประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และวิธีการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ตอบสนองต่อข้อร้องเรียน

กรอบสถาปัตยกรรมองค์กรและธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการปฏิบัติข้อมูล

ตามกรอบสถาปัตยกรรมองค์กร หรือ EA ชั้นที่เป็นสารสนเทศขององค์กรถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เปรียบเสมือนโลหิตที่ต้องไหลเวียนหล่อเลี้ยงไปทั่วร่างกายอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ เพื่อให้ร่างกายสามารถขับเคลื่อนได้ การจัดระบบข้อมูล/สารสนเทศในองค์กรจำเป็นต้องมีพิมพ์เขียวที่ได้รับออกแบบอย่างเหมาะสม เพื่อให้การบริหารจัดการข้อมูล/สถิติและสารสนเทศ สามารถตอบสนองความต้องการใช้ของทุกภาคส่วน และมีการจัดการอย่างเป็นระบบ จำเป็นต้องใช้แนวทางในการกำหนดสถาปัตยกรรมด้านสารสนเทศ ตามแนวทางมาตรฐานที่ดี ซึ่งได้รับการยอมรับและปฏิบัติกันเป็นสากลแล้ว

องค์ประกอบสำคัญของสถาปัตยกรรมองค์กรประกอบด้วยสถาปัตยกรรม 4 ด้าน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะมีความเชื่อมสัมพันธ์กัน เพื่อให้การลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความคุ้มค่า คุ่มประโยชน์ สามารถสนับสนุนและตอบสนองต่อการดำเนินภารกิจขององค์กร ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ ซึ่งการพิจารณากรอบสถาปัตยกรรมแต่ละด้านสำหรับการบริหารจัดการข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศภาครัฐ ในภาพรวมสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. Business Architecture กรอบสถาปัตยกรรมภารกิจขององค์กรเพื่อแสดงกลยุทธ์ขององค์กร, Business Process ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในองค์กรระดับประเทศ ได้แก่ การบริหารประเทศตามนโยบายของรัฐบาล 11 ด้าน กรอบการปฏิรูปประเทศตามกรอบการปฏิรูป 11 ด้าน ภารกิจงานประจำตามภาระหน้าที่ ของหน่วยงานภาครัฐ

2. Information Architecture กรอบสถาปัตยกรรมสารสนเทศและข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นว่าจะต้องมีข้อมูล สารสนเทศ รวมทั้งคำอธิบายข้อมูลซึ่งในองค์กรระดับประเทศ ต้องมีการจัดจำแนกกลุ่มข้อมูล ตามกรอบภารกิจและการใช้งาน การจำแนกแหล่งที่มา ประเภทของข้อมูล/สถิติ รวมทั้งการจัดทำคำอธิบายข้อมูล สถาปัตยกรรมข้อมูลส่วนนี้ ต้องใช้มาตรฐานในการกำหนดข้อมูลและการจัดจำแนกข้อมูล

3. Application Architecture กรอบแสดงสถาปัตยกรรมของโปรแกรมประยุกต์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าในองค์กรจะต้องมีระบบโปรแกรมหรือระบบไอทีอะไรบ้าง ในการที่จะตอบโจทย์ของธุรกิจต่างๆ ใน สถาปัตยกรรมส่วนของโปรแกรมประยุกต์หรือระบบงาน จะต้องพิจารณาจาก

ภารกิจที่ต้องใช้ และข้อมูลที่ต้องใช้ ตามประเภทของระบบงาน ตั้งแต่ระบบ TPS, MIS, DSS, EIS หรือ การพัฒนาระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ จากภาครัฐ

4. Technical Architecture กรอบแสดงสถาปัตยกรรมโครงสร้าง Hardware, Software, Network ในองค์กร ระดับประเทศ สถาปัตยกรรมด้านโครงสร้าง Hardware, Software, Network สำหรับภาครัฐ พิจารณาระบบโครงข่ายภาครัฐ GIN, Government Cloud, หรือ บริการต่างๆ SAAS

การออกแบบสถาปัตยกรรมทั้ง 4 องค์ประกอบนั้น ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและความรู้ในแต่ละชั้นองค์ประกอบด้วย เพื่อให้การพัฒนาระบบเพื่อการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อน และสามารถใช้อัฒนุสร่วมกันได้ การจัดทำสถาปัตยกรรมองค์กรสำหรับประเทศไทย จะเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารจัดการข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ

ทัศนคติของผู้เกี่ยวข้อง

ด้วยการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐจำเป็นต้องใช้แนวทางที่เน้นความต้องการของผู้ใช้งานเป็นหลัก (Demand Driven Approach) ดังนั้นทัศนคติและความเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่เป็นกลุ่มผู้ใช้ข้อมูลหลัก ในแต่ละเรื่องได้มีการประมวลไว้แล้ว เนื่องจากปัญหาและแนวทางการดำเนินงานด้านข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ เป็นประเด็นปัญหาที่มีมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้แหล่งข้อมูลที่ประมวลมาเพื่อการวิเคราะห์ ไม่ว่าจะมาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรืออินเทอร์เน็ต นั้นล้วนแต่เป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนความเห็น/ข้อสรุปจากผู้เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปการลำดับความสำคัญไว้ดังนี้

1. ข้อมูล/สารสนเทศ ที่สำคัญและจำเป็นต้องมี เพื่อให้การปฏิรูประบบราชการบรรลุตามเป้าหมาย จะพิจารณาจากความต้องการในด้านสาระของข้อมูลตามที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วสำหรับการปฏิรูปแต่ละด้าน

2. ข้อมูล/สารสนเทศ/สถิติ เพื่อการตัดสินใจผู้บริหารประเทศ และขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล ตามกรอบข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการหน่วยงาน ตั้งแต่ระดับ (PMOC/MOC/DOC) จะพิจารณาจากความต้องการในด้านสาระของข้อมูลจากกรอบการดำเนินงานของ PMOC

3. ข้อมูล/สถิติทางการ (Official statistics) ที่แสดงถึงสภาวะการณ์ด้านต่างๆ ของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลและอ้างอิงเป็นมาตรฐานกลางของประเทศ

4. ข้อมูลภาครัฐตามที่กำหนดในดัชนีข้อมูลเปิดและดัชนีรัฐบาลเปิด อย่างน้อย 10 เรื่อง เพื่อเป็นการสื่อสารกับพลเมืองและแสดงถึงความโปร่งใสของการบริหารงานภาครัฐ
5. ข้อมูลสำหรับการวิจัย เพื่อหาคำตอบหรือการแก้ปัญหาให้กับสังคม
6. ข้อมูลที่เป็นฐานความรู้ให้กับสังคมและสาธารณะ

นอกจากการประมวลทัศนคติความเห็นหรือความต้องการ ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นเรื่องข้อมูลภาครัฐดังนี้

ดร. เดชรัตน์ สุขกำเนิด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีความเห็นว่า ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ซึ่งดำเนินการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการบริหารประเทศ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่แสดงถึงสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน เช่น รายได้ รายจ่าย ภาวะหนี้สิน เป็นต้น โดยต้องมีการปรับกระบวนการจัดเก็บข้อมูล ให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ และให้มีการกระจายงานจัดเก็บข้อมูลลงไปในพื้นที่ นอกจากนี้ยังเห็นว่าแหล่งข้อมูลใหม่ เช่น Big Data จะมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต ซึ่งหน่วยงานภาครัฐจะต้องเตรียมตัวในส่วนนี้ด้วย (เดชรัตน์ สุขกำเนิด, 2558)

ดร.ศักดิ์ เสกขุนทด ผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

เปิดเผยว่า การทำโครงการ Open Data ของภาครัฐไม่ใช่เป็นแค่การนำข้อมูลของภาครัฐมาเปิดเผยต่อสาธารณะเท่านั้น แต่ถือเป็นการพัฒนาบริการภาครัฐและยกระดับการมีส่วนร่วมของสังคมด้วย เพราะการนำข้อมูลภาครัฐไปใช้งานนอกจากภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม จะต้องเลือกหยิบไปใช้งานในส่วนที่เป็นประโยชน์แล้ว ยังต้องเลือกเทคโนโลยีรวมถึงการปรับแต่งข้อมูลเหล่านั้นให้ง่ายต่อการใช้งาน เพื่อให้ นักพัฒนาสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ และบริการใหม่ๆ เชิงนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ที่ช่วยยกระดับชีวิตให้กับประชาชน ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยในงาน International Open Data Day หรือ “วันเปิดเผยข้อมูลสาธารณะสากล” ได้มีการนำข้อมูลภาครัฐที่เปิดเผยแล้ว มาทำ Visualization หรือการทำ Infographic จำนวนมากในหมวดหมู่ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ นักพัฒนาซอฟต์แวร์หรือประชาชนนำข้อมูลภาครัฐไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายขึ้น

สิ่งที่เกิดขึ้นต่อจากนี้คือ เมื่อข้อมูลของภาครัฐเริ่มเปิดเผยและถูกนำไปใช้งาน ทุกภาคส่วนจะมีส่วนในการเข้ามาปรับปรุงข้อมูลสาธารณะมากขึ้น และจะมีการบูรณาการข้อมูลจาก

ข้อมูลเดียวของหนึ่งหน่วยงานรัฐ จะเป็นข้อมูลจากหลายหน่วยงานรัฐ รวมถึงการบูรณาการข้อมูลภาครัฐกับทุกภาคส่วน ซึ่งจะกลายเป็นชุดข้อมูลตามที่มีการใช้งานจริง ไม่ใช่เป็นข้อมูลเชิงเดี่ยวอีกต่อไป ซึ่งภายในอนาคตจะเห็นข้อมูลเชิงซ้อนออกมามากขึ้น โดย EGA จะเชื่อมประสานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมเข้าด้วยกัน

นอกจากนั้นในงาน “วันเปิดเผยข้อมูลสาธารณะสากล” ทาง EGA ได้ทำบันทึกความเข้าใจในการส่งเสริมการสร้างข้อมูลสาธารณะ (Open Data) ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การเปิดเผยและการเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ กับ มหาวิทยาลัยอาเซียน ในการสนับสนุนเรื่องการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เพื่อการทำงานด้าน Open Data กับ บริษัท ไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) เพื่อสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล และสถาบันเซนจ์ฟิวชั่น ภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จะเข้ามาทำงานในการสร้างชุมชนนักพัฒนาแอปพลิเคชัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาแอปพลิเคชันที่เกิดจากข้อมูลภาครัฐ (ศักดิ์ เศรษฐุนทด, 2558)

ดร. ธนชาติ นุ่มนนท์ ทักษะเรื่อง Data Scientist และ Big data

คนที่จะเป็น Data Scientist ได้จะต้องมีความสามารถอยู่ใน สามด้านก็คือ 1) ด้าน Programming กล่าวคือ จะต้องมียกทักษะการโปรแกรมที่ดีเช่นสามารถเขียนโปรแกรมอย่าง Map/Reduce, R หรือ Hive ได้ 2) มีความรู้ด้าน Math และ Statistics คือ จะต้องเข้าใจการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล มีความเข้าใจเรื่อง Algorithm โดยเฉพาะด้าน Predictive Analytics สำหรับทำ Machine Learning ได้ และ 3) ต้องมีความเข้าใจเรื่องธุรกิจที่จะมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะได้ทราบว่ารูปแบบของข้อมูลเป็นอย่างไร หรือจะต้องการข้อมูลใดสำหรับการวิเคราะห์และการคาดการณ์

จริงๆ แล้วการทำ Predictive Analytics ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่การคาดการณ์ต่างๆ จะมีความแม่นยำ และใกล้เคียงกับความจริงมากขึ้นถ้ามีข้อมูลจำนวนมากขึ้น ดังนั้นเทคโนโลยี Big Data จึงทำให้การคาดการณ์ต่างๆ แม่นยำขึ้น และการมีข้อมูลขนาดใหญ่จะมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น ถ้าเราสามารถทำ Predictive Analytics ซึ่งเราจะเห็นได้ว่ากรณีนี้มีความแตกต่างกันกับ Business Intelligence (BI)

BI คือ การดู Business Insight เพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ผ่านมาเป็นอย่างไร โดยนำเสนอในรูปแบบมองต่างๆ ทั้งในรูปแบบของรายงาน กราฟ หรือ Dashboard

Predictive Analytics คือการคาดการณ์อนาคต โดยใช้โมเดลคณิตศาสตร์ที่ต้องใช้ข้อมูลจำนวนมากและอาจจะมาจากหลายแหล่ง

เทคโนโลยี Big Data ทำให้ Data Scientist มีเครื่องมือที่หลากหลายขึ้น ทั้งในการเก็บข้อมูลเช่น RDBMS ในรูปแบบเดิม หรือ NoSQL อย่าง MongoDB หรือ unstructure storage อย่าง Hadoop HDFS ทั้งเครื่องมือในการถ่ายโอนข้อมูลอย่าง Sqoop หรือ Flume และเครื่องมือหรือภาษาในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่าง Java, R, Mahout และเนื่องจากข้อมูลในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็น unstructure data ก็เลยทำให้ Hadoop กลายเป็นเครื่องมือที่น่าสนใจที่สุดของ Big Data เพราะนอกจากสามารถที่จะเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ได้แล้ว ยังมีเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลที่หลากหลาย

สุดท้ายเพื่อให้เข้าใจว่า Data Scientist ทำอะไรจากเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีอยู่ จะเห็นว่าจะมีการกล่าวถึงเทคโนโลยีต่างๆ เช่นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่ทำ ETL เครื่องมือในการเก็บข้อมูลอย่าง Hadoop เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่าง R, Hive, Pig, Java, Mahout เครื่องมือในการแสดงผลอย่าง Dashboard, Web App และ เครื่องมือในการพยากรณ์ข้อมูลที่ทำ Machine Learning จะเห็นได้ว่าบทบาทของ Data Scientist จะคาบเกี่ยวกับบทบาทของ Data Architecture/Management และ Analytics โดย Data Scientist จะต้องใช้เครื่องมือต่างๆ ทั้ง Hadoop, R, Map Reduce หรือ Mahout ในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงมีการใช้ Algorithm สำหรับ Machine Learning

R เป็นภาษาที่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ Mahout เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ Large Scale Data บน Hadoop โดย Mahout จะมี Library สำหรับ Predictive Analytics สามด้านคือ Recommender, Clustering และ Classification

การพัฒนาหรือหา Data Scientist คงไม่ใช่่ง่าย และไม่สามารถทำได้โดยระยะเวลาอันสั้น จากข้อมูลการสำรวจส่วนใหญ่ก็ต้องเป็นที่มี่ปั้ฐานทางคณิตศาสตร์อย่างดี โลกของ Big Data กำลังมา ตรงนี้จะเป็นโอกาสอันดีของนักคณิตศาสตร์ และจำเป็นอย่างยิ่งที่บ้านเราจะต้องเร่งพัฒนาคนทางด้านนี้ แต่อย่ามองว่าเป็นเรื่องง่าย เพราะการเรียนคณิตศาสตร์ไม่ได้ทำกันได้ง่ายสัปดาห์เดียว การจะเรียนปริญญาเอกก็ต้องใช้เวลาเป็นปีๆ ดังนั้นการที่จะสร้าง Data Scientist ที่ดีก็ต้องบ่มเพาะเป็นปีๆ เช่นกัน (ธนชาติ นุ่มนนท์, 2558)

สรุป

จากการวิเคราะห์กระบวนการจัดการข้อมูลภาครัฐ รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ พบว่าในกระบวนการจัดการและเนื้อหาที่หลากหลาย ซับซ้อน เนื่องจากมีการพัฒนาแบบต่างคนต่างทำ ทั้งในส่วนระบบสถิติประเทศ และระบบข้อมูลของหน่วยงานเพื่อการบริหารงาน ทำให้ประเทศไทยขาดระบบข้อมูลที่ดี เพื่อใช้ในการตัดสินใจและการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทยด้วย ทำให้รัฐบาลยังต้องหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นพลังอำนาจที่สำคัญของประเทศและสามารถเพิ่มขีดความสามารถให้กับประเทศได้อีกทางหนึ่งด้วย การศึกษาความสำคัญของการจัดสถาปัตยกรรมด้านสารสนเทศ และการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงข้อมูล เป็นความจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการ ในขณะที่การวิเคราะห์ทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการข้อมูลของภาครัฐ นั่นคือจำเป็นต้องมีการปฏิวัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอแนวทางไว้ในบทที่ 5 ซึ่งเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ในหน่วยงานภาครัฐ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน เป็นการศึกษาวเคราะห์ถึงกระบวนการในการจัดการระบบข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ ของภาครัฐ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ระบบสถิติของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 การศึกษาตัวอย่าง การบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของต่างประเทศ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและแนวโน้ม ในอนาคตการศึกษาวเคราะห์หลักแนวคิดเรื่องข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) แนวนโยบายและแนวปฏิบัติเรื่องข้อมูลเปิดและรัฐบาลของต่างประเทศ การศึกษาวเคราะห์ความต้องการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศในปัจจุบันเพื่อการบริหารประเทศ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการเสนอแนวทางการปฏิวัติ ข้อมูล (Data Revolution) ในหน่วยงานของภาครัฐ ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งและเป็นความเร่งด่วน ที่ต้องดำเนินการ เพื่อให้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศของภาครัฐ เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศ (Info-structure) ที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจดิจิทัล และการบริหารจัดการของภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี ซึ่งเป็นผลดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยในฐานะที่เคยเป็นผู้บริหารจัดการระบบข้อมูลสถิติขนาดใหญ่ของประเทศ มีความเกี่ยวข้อง และต้องการเสนอแนะแนวทางในการปฏิวัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ที่จะประโยชน์ ในการนำไปปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกภาคส่วนให้มีขีดความสามารถในการทำความเข้าใจกับสภาพความเป็นไปของประเทศ ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถติดตามและ ประเมินผลการทำงานของภาครัฐ ทั้งคณะรัฐบาล หน่วยงานราชการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการ แก้ไขปัญหาและการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Decision Making)

จากการศึกษาบริบทการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐในประเทศไทย โดยพิจารณาจาก โครงสร้างระบบข้อมูลหน่วยงานภาครัฐ กรอบการบริหารราชการแผ่นดินหรือ ความต้องการใช้ข้อมูล/ สติติ/และสารสนเทศ กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานข้อมูล/สติติ/สารสนเทศของภาครัฐ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และแนวโน้มของโลก การศึกษาแนวทาง ปฏิบัติที่ดีเรื่องสถาปัตยกรรมองค์กรและธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สรุปลงสาระสำคัญจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผล ได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐยังเป็นแบบต่างคนต่างทำ เช่น พบว่ามี การดำเนินงานเรื่องข้อมูลของภาครัฐเป็น 2 รูปแบบคือ ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารงานและการ ตัดสินใจของรัฐบาล ใช้การพัฒนาในระบบสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศนำ แต่การกำหนดสาระ ของข้อมูลให้เป็นของหน่วยงานในแต่ละระดับดำเนินการ ในขณะที่ระบบข้อมูล/สติติของประเทศ ภายใต้พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ใช้สารัตถะการจัดการข้อมูลสถิติพื้นฐานหลักที่สำคัญจำเป็นและเป็น ทางการเป็นปัจจัยนำในการดำเนินงาน จึงทำให้เกิดการทำงานที่เป็นสองแนวทางหลักๆ ในหน่วยงานของรัฐ

2. การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐ ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างพัฒนา โดยมีการพัฒนาขึ้นตามลักษณะของภารกิจของหน่วยงานนั้น ซึ่งเป็น ลักษณะของระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศเชิงบริการตามภารกิจ ข้อมูล/สติติ/สารสนเทศ ที่ได้จากระบบเหล่านี้ จึงไม่สามารถนำมาบูรณาการใช้ร่วมกันได้ เนื่องจากขาดมาตรฐานในการ บูรณาการข้อมูล ดังนั้นข้อมูลที่มีอยู่ในหน่วยงานภาครัฐจึงยังไม่อยู่ในรูปแบบที่จะสามารถสนองตอบ ต่อความต้องการใช้งานของรัฐบาลในปัจจุบันได้ในทันที

3. การพัฒนาข้อมูล/สติติ/สารสนเทศ เป็นงานที่ยากมีความซับซ้อน ทั้งในด้านองค์ ความรู้เรื่องข้อมูลแต่ละด้าน (Subject-matter) เรื่องของการวิเคราะห์ การนำเสนอ การหาข้อสรุป การให้เหตุผล ซึ่งต้องใช้องค์ความรู้ด้านสถิติ รวมทั้งต้องมีทักษะความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศที่รองรับการจัดการข้อมูลด้วย ซึ่งบุคลากรในภาครัฐที่มีองค์ความรู้และทักษะดังกล่าว ยังมีจำนวนที่ไม่เพียงพอกับการสร้างระบบข้อมูล/สติติ/สารสนเทศที่เข้มแข็ง จึงยังมีความจำเป็นต้องมี การพัฒนาและสร้างบุคคลด้านข้อมูล/สติติ รวมทั้งในอนาคตที่แหล่งข้อมูลแบบ Big Data ที่เกิดขึ้น

อย่างมากมาย ความต้องการนักวิทยาศาสตร์ด้านข้อมูลหรือ Data Scientist จะเป็นความสำคัญอย่างมากด้วย

4. การพัฒนาระบบข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ จะต้องตอบสนองต่อความต้องการใช้งานของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะในช่วงปัจจุบันที่ประเทศอยู่ในการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่รัฐบาลตั้งไว้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาแบบ Demand Driven หรือตามที่รัฐบาลจำเป็นต้องใช้ในการบริหารประเทศ รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ด้านการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ (Information/Statistical Literacy) ให้กับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นคณะรัฐบาล นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ ผู้ประกอบวิชาชีพ และประชาชน เพื่อให้มีขีดความสามารถในการใช้ข้อมูล/สารสนเทศ/สถิติ เพื่อที่จะความเข้าใจกับสภาพความเป็นไปของประเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทราบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถติดตามและประเมินผลการทำงานของทุกภาคส่วนได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมที่ใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิต การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา

5. ปรากฏพบว่าในการบริหารจัดการข้อมูลของภาครัฐที่เป็นสากล มีหลักการปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี และได้รับการยอมรับเป็นสากลนั้น รวมทั้งมาตรฐานในด้านต่างๆ ทั้งด้านข้อมูลและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น หลักการพื้นฐานของสถิติทางการ ขององค์การสหประชาชาติ (Fundamental Principle of Official Statistics) หลักการของข้อมูลเปิด (Open Data Standard) หลักการของสถาปัตยกรรมองค์กร (Enterprise Architecture) เป็นต้น จำเป็นต้องนำมาพิจารณาใช้งานกับการจัดการข้อมูลของภาครัฐ เพื่อให้การดำเนินการด้านข้อมูลภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและที่สำคัญสามารถบูรณาการใช้งานร่วมกันได้

6. ผลจากการชี้วัดระดับการพัฒนาข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ในระดับสากล ถึงแม้ว่าการประเมินผลของตัวชี้วัดยังไม่ได้มีการยอมรับกันอย่างเป็นทางการ แต่ในประเทศสังคมประชาธิปไตย ซึ่งมีแนวนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับกันว่าข้อมูลเปิดของภาครัฐ จะนำไปสู่การบริหารงานภาครัฐที่มีความโปร่งใส พลเมืองมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลการบริหารของภาครัฐ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของพลเมืองด้วย จึงจำเป็นต้องพิจารณาใช้ประโยชน์จากตัวชี้วัดที่มีการประเมินดำเนินงานด้านการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ และความเป็นรัฐบาลเปิดของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในมุมมองของประเทศไทย ระดับค่าคะแนนดัชนีของประเทศไทยนั้นยังอยู่ในกลุ่มครึ่งหลังทั้งสองตัวชี้วัด การศึกษาค่าดัชนีดังกล่าวนี้ จะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ภาพการจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน การศึกษาเปรียบเทียบแนวทางของต่างประเทศในเรื่องของหลักแนวคิด Open Data และ Open Government การศึกษาแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับสากล รวมทั้งการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบแนวทางการจัดการข้อมูลภาครัฐ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการใช้ข้อมูล รวมทั้งการปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติของสากล ในการนี้เพื่อให้ประเทศไทย มีระบบการจัดการข้อมูลที่ดี มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักปฏิบัติของสากล สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของระบบข้อมูลจากทุกภาคส่วน ทั้งคณะรัฐบาล ข้าราชการ หน่วยงานของรัฐ นักวิชาการ นักวิจัย เอกชน ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบวิชาชีพ ประชาชน และภาคประชาชน ได้มีการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ ในการสร้างศักยภาพ สร้างความรู้ของตนเอง รวมทั้งมีความรู้ในเรื่องของการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ (Statistical Information Literacy) เพื่อสร้างขีดความสามารถในการที่จะมีความรู้ ความเข้าใจ สภาพความเป็นไปของประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม เพียงพอที่จะสามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งสามารถให้ข้อเสนอ ข้อคิดเห็นย้อนกลับมาสู่รัฐบาล และหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศไทย ร่วมกัน รวมทั้งการใช้ชีวิต การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ บนพื้นฐานของความรู้มากกว่าที่จะใช้ความคิดเห็น ซึ่งเชื่อได้ว่าหากมีการปฏิวัติข้อมูลในหน่วยงานของภาครัฐ ไปในทิศทางที่ดีแล้ว จะทำให้เกิดเป็นพลังอำนาจที่สำคัญ สำหรับการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยได้อีกทางหนึ่งด้วย

จากบริบทการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการพัฒนาาระบบสถิติของประเทศไทยที่ผ่านมา ความต้องการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศของรัฐบาลและผู้บริหารประเทศ ในปัจจุบัน การพัฒนาด้านข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศของนานาประเทศในระดับสากล แนวคิดเรื่องข้อมูลเปิดและรัฐบาลเปิดที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ และวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายหลังจากปี ค.ศ. 2015 นั้น การปฏิวัติข้อมูลภาครัฐ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการดำเนินการในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สร้างหลักสูตรการศึกษาที่ให้ความรู้เรื่องการใช้ข้อมูล/สถิติขั้นใหม่ในทุกระดับ ส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรการสร้าง Data Scientist ในระดับอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศ ในระยะยาว โดยเริ่มต้นจากการสร้างคนในภาครัฐก่อน ร่วมกับสถาบันการศึกษา การเพิ่มเติมหลักสูตรความพื้นฐานด้านสถิติในระดับก่อนอุดมศึกษาถือเป็นว่า เป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของข้อมูลและสถิติ ซึ่งถือว่าสำคัญและ

เป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ความเข้าใจในสภาพความเป็นไปของประเทศ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น เรื่องของความเหลื่อมล้ำในประเทศที่แสดงได้ด้วยตัวเลขสถิติด้านต่างๆ เป็นต้น

2. มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบูรณาการข้อมูลภาครัฐ เพื่อให้มีการบูรณาการข้อมูลภาครัฐจากหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถจัดทำระบบข้อมูลเพื่อการบริหารงานของรัฐบาล (PMOC/MOC/DOC) ได้อย่างเป็นรูปธรรม มีกระบวนการ กลไกการทำงาน และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ไม่ยึดติดอยู่เพียงแค่นโยบายของรัฐบาล รวมทั้งกฎหมายที่กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐและรัฐบาลต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญที่พลเมืองจำเป็นต้องรับรู้รับทราบ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการพัฒนาประเทศร่วมกัน ตามระบอบประชาธิปไตย

3. มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบระบบข้อมูล PMOC เพื่อการบริหารงานของรัฐบาลโดยเฉพาะ โดยสามารถทำงานร่วมกับ MOC / DOC เพื่อให้มีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารประเทศ โดยอาจปรับโครงสร้างจากหน่วยงานที่มีอยู่แล้ว โครงสร้างประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล Data Scientists ต้องให้บุคลากรจากระบบสถิติเข้ามีส่วนด้วย และให้เป็นหน่วยงานที่สามารถสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานจัดทำระบบข้อมูลเพื่อการบริหารงานขององค์กร ที่มีแนวปฏิบัติและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลร่วมกัน และการสร้างงานบริการภาครัฐบนฐานข้อมูลเดียวกันได้

4. มีการออกแบบสถาปัตยกรรมด้านสารสนเทศของประเทศ (Information Architecture) โดยให้หน่วยงานที่จัดตั้งตามข้อ 3 เป็นเจ้าภาพหลักเพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพรวมด้านข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศภาครัฐ ที่สามารถเชื่อมโยงกับ และให้มีการสร้างบุคลากร เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบหรือ audit ข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐให้มีความสอดคล้องหรือ Compile กับสถาปัตยกรรมด้านสารสนเทศภาครัฐที่จัดทำขึ้น ก่อนที่มีการพัฒนาข้อมูลหรือระบบสารสนเทศขึ้นใหม่

5. เพิ่มตำแหน่งผู้บริหารด้านสถิติและสารสนเทศ (Chief Statistical Information Officer : CSIO) ในทุกหน่วยงานของภาครัฐ ในโครงสร้างหน่วยงานและการจัดบุคลากรของภาครัฐ โดยให้มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการจัดการระบบข้อมูล/สารสนเทศเพียงอย่างเดียว โดยต้องมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีพื้นฐานการศึกษา ความรู้ ความสามารถในหน้าที่อย่างแท้จริง รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจ ในภารกิจขององค์กรเป็นอย่างดี โดยต้องมีการอบรม พัฒนาศักยภาพ และการประเมินผลอย่างจริงจัง ในขณะที่ผู้บริหารทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ควรให้เป็นการกำหนดตำแหน่ง Chief Technical Officer : CTO)

6. มีการจัดจำแนกประเภทข้อมูลให้ชัดเจนตามมิติของการใช้งาน เช่น ตามวงจรการบริหารจัดการที่ดี Plan Do Check Act หรือการใช้ประโยชน์ของภาคสาธารณะ ภาคประชาชน หรือองค์การระหว่างประเทศ การแบ่งประเภทของข้อมูลในปัจจุบันจะต้องเน้นที่ความต้องการใช้งาน

เป็นหลัก เป็นลักษณะของ Demand Driven ซึ่งเป็นประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของการสร้างหรือการจัดทำสถาปัตยกรรมด้านสารสนเทศ ตามที่กล่าวไว้ในข้อ 4

7. มีการจัดทำดัชนีชี้วัดหลักที่สำคัญเพื่อแสดงให้เห็นสภาพความเป็นไปของภาวะเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ที่นำเสนอได้ในทุกระดับพื้นที่ ที่ทุกภาคส่วนเข้าใจและใช้ร่วมกัน เช่น ชุดตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และเป็นข้อมูลในภาคสาธารณะสามารถเข้าถึง และเข้าใจได้ง่าย ตามหลักการของข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) เพื่อให้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ เป็นฐานในการสร้างสังคมที่ใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิต มากกว่าใช้ความเชื่อ และเป็นการเพิ่มพลังอำนาจด้านข้อมูล/สารสนเทศ ให้กับทุกภาคส่วนอีกด้วย

8. มีการรวบรวมติดตามดัชนีชี้วัดขีดความสามารถประเทศโดยกำหนดให้มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ซึ่งดัชนีเหล่านี้มีการดำเนินการในระดับสากลและมีผลโดยตรงกับการพัฒนาประเทศไทยในมุมมองที่เป็นสากล เพื่อให้การประเมินและติดตามผลการดำเนินงานของการวัดในแต่ละเรื่องมีการใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งการประสานงานกับผู้ดำเนินการด้วย ทั้งนี้ นอกจากตัวดัชนีชี้วัดที่สำคัญ แล้วยังต้องมีการประสานงานการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ ที่เป็นทางการที่อ้างอิงสำหรับประเทศไทย ในระดับองค์กรสากลอีกด้วย

9. มีหน่วยงานที่ทำการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้มีแนวทางการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมและคุ้มค่า คุ้มประโยชน์ สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งต้องเป็นแนวทางการสร้างระบบสารสนเทศภาครัฐที่เป็นมาตรฐานที่ดี มีธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของโลก เช่น การใช้เทคโนโลยีแบบ Cloud Computing, การใช้อุปกรณ์แบบเคลื่อนที่ การใช้เทคโนโลยีที่รองรับ Big data เป็นต้น

การปฏิบัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ จะเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการจัดการข้อมูลของภาครัฐ การสร้างสังคมที่ใช้ความรู้จากข้อมูลของภาครัฐ ที่ต้องมีการเปิดเผยให้พลเมืองได้รับทราบสภาพความเป็นไปของประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พลเมืองสามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐได้ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน การปฏิบัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ จะเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็น ต่อการปฏิรูปประเทศและขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศไทยในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

สัมภาษณ์

รองโฆษกสำนักนายกฯ คณะรัฐมนตรี, วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2558. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. กระทรวงการต่างประเทศ - เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติ. 2558.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. “แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย พ.ศ. 2554 – 2558”. 2553.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. “(ร่าง) แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2559 – 2564)”. 2558.

ภาษาอังกฤษ

Books

Global Development Goals Post 2015.

Global Open Data Index 2014.

HLP Report, 2013.

Nation, Economic and Social Council, Resolution adopted by the Economic and Social Council on 24 July 2013, E/RES/2013/21]]

Open Government Partnership, 2558.

WJP Open Government Index 2015.

World Bank, 2558.

World Justice Project: WJP, 2558.

Electronic Data Base

<http://www.undatarevolution.org/>

<http://opengovdata.org/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Open_data

<http://opendefinition.org/>

<http://opendatahandbook.org>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาว มาลี วงศาโรจน์
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 28 มีนาคม 2503
การศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สถิติ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Master of Science (Informatics) Vrije Universiteit Brussel Doctor of Science (Informatics) Vrije Universiteit Brussel ประกาศนียบัตรนักบริหารระดับสูง : ผู้บริหารส่วนราชการ (นบส.2) รุ่นที่ 5 ประกาศนียบัตรนักบริหารระดับสูง หลักสูตรที่ 1 (นบส.) รุ่นที่ 68
ประวัติการทำงาน โดยย่อ	ผู้ตรวจราชการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รองผู้อำนวยการสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2555 ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2555 ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานสถิติ แห่งชาติ พ.ศ. 2551 ผู้อำนวยการกองวิชาการประมวลผลข้อมูล สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2544 อาจารย์พิเศษวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2539-2542 อาจารย์พิเศษ วิชาการระบบสารสนเทศองค์กร คณะสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. 2540-2542
ผลงาน/รางวัล	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ประถมาภรณ์ช้างเผือก, มหาวชิรามงกุฎ) รายงานการศึกษาส่วนบุคคลดีเด่น นบส. รุ่นที่ 68 สำนักงาน ก.พ. รายงานการศึกษากลุ่มดีเด่น นบส. รุ่นที่ 68 สำนักงาน ก.พ.
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ตรวจราชการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง (Politics)

เรื่อง การปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ในหน่วยงานภาครัฐ

ผู้วิจัย นางสาว มาลี วงศาโรจน์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ตำแหน่ง ผู้ตรวจราชการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และถูกนำมาใช้งานอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน จนกลายเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการดำรงชีวิตของปัจเจกบุคคลและในการบริหารงานขององค์กรโดยทั่วไป หากเราเปรียบเทียบประเทศไทยเป็นเสมือนหนึ่งองค์กรขนาดใหญ่ ที่ต้องมีการขับเคลื่อนหรือการพัฒนาโดยทุกภาคส่วนในสังคม รัฐบาลมีภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา นอกจากนี้ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทุกภาคส่วนในสังคมยังมีความต้องการปฏิรูปประเทศภายใต้กรอบการปฏิรูปประเทศไทยในด้านต่างๆ การขับเคลื่อนประเทศเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนาไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีข้อมูล/สารสนเทศ ที่มีคุณภาพ มีระบบการจัดการที่ดี เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้มีความรู้ ความเข้าใจ ในสภาพความเป็นไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น ได้อย่างถ่องแท้ และสามารถตัดสินใจได้ตามทิศทางที่ถูกต้อง สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด (Evidence Based Decision Making) เพื่อให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันได้ในสังคมโลกได้อย่างมั่นคง

การบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยในปัจจุบัน ทั้งในฐานะของผู้ผลิตและผู้ใช้ข้อมูล/สารสนเทศที่สำคัญมีการดำเนินการที่ยังถือว่าไม่เป็นระบบระเบียบ และไม่สามารถนำข้อมูล/สารสนเทศมาใช้งานร่วมกันได้ในทันที หน่วยงานของรัฐยังมีการดำเนินการในลักษณะแบบต่างคน ต่างทำ จัดเก็บข้อมูลตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานเอง ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามของหน่วยงานภาครัฐอยู่บ้างในการบูรณาการข้อมูลภาครัฐด้วย แต่ก็ยังไม่เป็นผลสำเร็จ เมื่อรัฐบาลต้องการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหาของประเทศในปัจจุบัน ก็ประสบปัญหาพื้นฐานคือเรื่องข้อมูลที่ต้องการที่จะสามารถสะท้อนปัญหาได้อย่างแท้จริง ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เนื่องจากยังไม่สามารถทำความเข้าใจในสภาพความเป็นไปของบ้านเมืองและสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งในภาคประชาชน ภาคเอกชน ก็ต้องการทราบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อทำความเข้าใจและสามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐได้ เพื่อให้เกิดพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง นอกจากนี้ข้อมูลยังถูกนำไปใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างประเทศอีกด้วย

ซึ่งการที่ข้อมูลไม่ถูกต้อง สมบูรณ์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งการสร้างควมไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ ในการดำเนินการของภาครัฐต่อประชาชนด้วย ตามหลักการของ Open Government

ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศ และงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ต้องการให้มีการปฏิวัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ โดยศึกษากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐในปัจจุบัน และเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติต่อไป เพื่อให้ข้อมูล/สารสนเทศของภาครัฐเป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศที่มีคุณภาพ เป็นพลังอำนาจด้านหนึ่งสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน และเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจดิจิทัลตามนโยบายของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปฏิวัติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

1. เน้นการวิจัยเฉพาะกรณีข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ
2. วิจัยเฉพาะเรื่องข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐที่เปิดเผยได้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวิเคราะห์สถานภาพการจัดการเรื่องข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ เปรียบเทียบกับแนวทางของต่างประเทศและองค์กรสากล โดยศึกษาจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ศึกษาจากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และทำการการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อกำหนดแนวทางที่ชัดเจน ในการขับเคลื่อนไปสู่ความเป็น Open Government ในภาพรวม และในบริบทของสากล รวมทั้งศึกษาทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ประสบการณ์จากผู้ใช้ข้อมูลจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการดำเนินงาน เรื่องการจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน นโยบายและการปฏิบัติตามหลักแนวคิดข้อมูลเปิด (Open Data) และแนวคิดรัฐบาลเปิด (Open

Government) การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลกระทบต่อการจัดการข้อมูลของภาครัฐ และแนวทางการปฏิวัติข้อมูล (Data Revolution) ในบริบทสากล ที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย และทำการวิเคราะห์และตรวจสอบร่วมกับสภาวะแวดล้อมภายใต้กรอบโครงสร้างระบบข้อมูล/สารสนเทศในหน่วยงานภาครัฐ กรอบการบริหารราชการแผ่นดินหรือความต้องการใช้ข้อมูล/สถิติ/และสารสนเทศ กรอบการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและแนวโน้มของโลก สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐยังเป็นแบบต่างคนต่างทำ เช่นพบว่ามี การดำเนินงานเรื่องข้อมูลของภาครัฐเป็น 2 รูปแบบ คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารงานและการตัดสินใจของรัฐบาล ใช้การพัฒนาระบบสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศนำ แต่การกำหนดสาระของข้อมูลให้เป็นของหน่วยงานในแต่ละระดับดำเนินการ ในขณะที่ระบบข้อมูล/สถิติของประเทศ ภายใต้พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ใช้สารัตถะการจัดข้อมูลสถิติพื้นฐานหลักที่สำคัญจำเป็น เป็นปัจจัยนำในการดำเนินงาน จึงทำให้เกิดการทำงานที่เป็นสองแนวทางหลักๆ ในหน่วยงานของรัฐ

2. การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐ ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างพัฒนา โดยมีการพัฒนาขึ้นตามลักษณะของภารกิจของหน่วยงานนั้น ซึ่งเป็นลักษณะของระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศเชิงบริการตามภารกิจ ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ ที่ได้จากระบบเหล่านี้ จึงไม่สามารถนำมาบูรณาการใช้ร่วมกันได้ เนื่องจากขาดมาตรฐานในการบูรณาการข้อมูล ดังนั้นข้อมูลที่มีอยู่ในหน่วยงานภาครัฐจึงยังไม่อยู่ในรูปแบบที่จะสามารถสนองต่อความต้องการใช้งานของรัฐบาลในปัจจุบันได้ในทันที

3. การพัฒนาระบบข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ จะต้องตอบสนองต่อความต้องการใช้งานของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะในช่วงปัจจุบันที่ประเทศอยู่ในการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่รัฐบาลตั้งไว้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาแบบ Demand Driven หรือตามที่รัฐบาลจำเป็นต้องใช้ในการบริหารประเทศ รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ด้านการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ (Information/Statistical Literacy) ให้กับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นคณะรัฐมนตรี นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ ผู้ประกอบวิชาชีพ และประชาชน เพื่อให้มีขีดความสามารถในการใช้ข้อมูล/สารสนเทศ/สถิติ เพื่อที่จะความเข้าใจกับสภาพความเป็นไปของประเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทราบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถติดตามและประเมินผลการทำงานของทุกภาคส่วนได้

4. ปรากฏพบว่าการบริหารจัดการข้อมูลของภาครัฐที่เป็นสากล มีหลักการปฏิบัติที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี และได้รับการยอมรับเป็นสากลนั้น รวมทั้งมาตรฐานในด้านต่างๆ ทั้งด้านข้อมูลและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น หลักการพื้นฐานของสถิติทางการ ขององค์การสหประชาชาติ (Fundamental Principle of Official Statistics) หลักการของข้อมูลเปิด (Open Data Standard) หลักการของสถาปัตยกรรมองค์กร (Enterprise Architecture) เป็นต้น

5. ผลจากดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ในระดับสากล ระดับค่าคะแนนดัชนีของประเทศไทยทั้งสองตัวชี้วัด ยังอยู่ในระดับที่ต่ำ คืออยู่ในกลุ่มครึ่งหลัง ถึงแม้ว่าการประเมินผลของตัวชี้วัดยังไม่ได้มีการยอมรับกันอย่างเป็นทางการ แต่ในประเทศสังคมประชาธิปไตย ซึ่งมีแนวนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ได้รับยอมรับกันว่าข้อมูลเปิดของภาครัฐ จะนำไปสู่การบริหารงานภาครัฐที่มีความโปร่งใส พลเมืองมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลการบริหารของภาครัฐ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของพลเมืองด้วย จึงจำเป็นต้องพิจารณาใช้ประโยชน์จากตัวชี้วัดที่มีการประเมินดำเนินงานด้านการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ และความเป็นรัฐบาลเปิดของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในมุมมองของประเทศไทย การศึกษาค่าดัชนีดังกล่าวนี้ จะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ประเทศไทย มีระบบการจัดการข้อมูลที่ดี มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักปฏิบัติของสากล สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของระบบข้อมูลจากทุกภาคส่วน ทั้งคณะรัฐบาล ข้าราชการ หน่วยงานของรัฐ นักวิชาการ นักวิจัย เอกชนผู้ประกอบการ ผู้ประกอบวิชาชีพ ประชาชน และภาคประชาชน ได้มีการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ ในการสร้างศักยภาพ สร้างความรู้ของตนเอง รวมทั้งมีความรู้ในเรื่องของการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ (Statistical Information Literacy) เพื่อสร้างขีดความสามารถในการที่จะมีความรู้ความเข้าใจ สภาพความเป็นไปของประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม เพียงพอที่จะสามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งสามารถให้ข้อเสนอข้อคิดเห็นย้อนกลับมาสู่รัฐบาล และหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศไทยร่วมกัน รวมทั้งการใช้ชีวิต การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ บนพื้นฐานของความรู้มากกว่าที่จะใช้ความคิดเห็น ซึ่งเชื่อได้ว่าหากมีการปฏิวัติข้อมูลในหน่วยงานของภาครัฐ ไปในทิศทางที่ดีแล้ว จะทำให้เกิดเป็นพลังอำนาจที่สำคัญ สำหรับการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยได้อีกทางหนึ่งด้วย โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สร้างหลักสูตรการศึกษาที่ให้ความรู้เรื่องการใช้ข้อมูล/สถิติขั้นใหม่ในทุกระดับ ส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรการสร้าง Data Scientist ในระดับอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศ ในระยะยาว โดยเริ่มต้นจากการสร้างคนในภาครัฐก่อน ร่วมกับสถาบันการศึกษา การเพิ่มเติมหลักสูตรความพื้นฐานด้านสถิติในระดับก่อนอุดมศึกษาถือเป็นว่า เป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของข้อมูลและสถิติ และรองรับการประโยชน์จากแหล่งข้อมูลแบบ Big data

2. มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบูรณาการข้อมูลภาครัฐ เพื่อให้มีการบูรณาการข้อมูลภาครัฐจากหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถจัดทำระบบข้อมูลเพื่อ

การบริหารงานของรัฐบาล (PMOC/MOC/DOC) ได้อย่างเป็นรูปธรรม มีกระบวนการ กลไกการทำงาน และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ไม่ยึดติดอยู่เพียงแค่นโยบายของรัฐบาล รวมทั้งกฎหมายที่กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐและรัฐบาลต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญที่พลเมืองจำเป็นต้องรับรู้รับทราบ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการพัฒนาประเทศร่วมกัน ตามระบอบประชาธิปไตย

3. มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบระบบข้อมูล PMOC เพื่อการบริหารงานของรัฐบาล โดยเฉพาะ โดยสามารถทำงานร่วมกับ MOC / DOC เพื่อให้มีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารประเทศ โดยอาจปรับโครงสร้างจากหน่วยงานที่มีอยู่แล้ว โครงสร้างประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล Data Scientists ต้องให้บุคลากรจากระบบสถิติของประเทศเข้ามีส่วนร่วมด้วย และให้เป็นหน่วยงานที่สามารถสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานจัดทำระบบข้อมูลเพื่อการบริหารงานขององค์กร ที่มีแนวปฏิบัติและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลร่วมกัน และการสร้างงานบริการภาครัฐบนฐานข้อมูลเดียวกันได้

4. มีการออกแบบสถาปัตยกรรมด้านสารสนเทศของประเทศ (Information Architecture) โดยให้หน่วยงานที่จัดตั้งตามข้อ 3 เป็นเจ้าภาพหลักเพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพรวมด้านข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศภาครัฐ ที่สามารถเชื่อมโยงกับ และให้มีการสร้างบุคลากร เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบหรือ audit ข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความสอดคล้องหรือ Compile กับสถาปัตยกรรมด้านสารสนเทศภาครัฐที่จัดทำขึ้น ก่อนที่มีการพัฒนาข้อมูลหรือระบบสารสนเทศขึ้นใหม่

5. เพิ่มตำแหน่งผู้บริหารด้านสถิติและสารสนเทศ (Chief Statistical Information Officer : CSIO) ในทุกหน่วยงานของภาครัฐ ในโครงสร้างหน่วยงานและการจัดบุคลากรของภาครัฐโดยให้มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการจัดการระบบข้อมูล/สารสนเทศเพียงอย่างเดียว โดยต้องมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีพื้นฐานการศึกษา ความรู้ ความสามารถในหน้าที่อย่างแท้จริง รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ ในภารกิจขององค์กรเป็นอย่างดี โดยต้องมีการอบรม พัฒนาศักยภาพ และการประเมินผลอย่างจริงจัง ในขณะที่ผู้บริหารทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ควรให้เป็นการกำหนดตำแหน่ง Chief Technical Officer : CTO)

6. มีการจัดจำแนกประเภทข้อมูลให้ชัดเจนตามมิติของการใช้งาน เช่นตามวงจรการบริหารจัดการที่ดี Plan Do Check Act หรือการใช้ประโยชน์ของภาคสาธารณะ ภาคประชาชน หรือองค์การระหว่างประเทศ การแบ่งประเภทของข้อมูลในปัจจุบันจะต้องเน้นที่ความต้องการใช้งานเป็นหลัก เป็นลักษณะของ Demand Driven ซึ่งเป็นประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของการสร้างหรือการจัดทำสถาปัตยกรรมด้านสารสนเทศ ตามที่กล่าวไว้ในข้อ 4

7. มีการจัดทำดัชนีชี้วัดหลักที่สำคัญเพื่อแสดงให้เห็นสภาพความเป็นไปของภาวะเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ที่นำเสนอได้ในทุกระดับพื้นที่ ที่ทุกภาคส่วนเข้าใจและใช้ร่วมกัน เช่นชุดตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และเป็นข้อมูลในภาคสาธารณะสามารถเข้าถึง และเข้าใจได้ง่าย ตามหลักการของข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด

(Open Government) เพื่อให้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ เป็นฐานในการสร้างสังคมที่ใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิต มากกว่าใช้ความเชื่อ และเป็นการเพิ่มพลังอำนาจด้านข้อมูล/สารสนเทศ ให้กับทุกภาคส่วนอีกด้วย

8. มีการรวบรวมติดตามดัชนีชี้วัดขีดความสามารถประเทศโดยกำหนดให้มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ซึ่งดัชนีเหล่านี้มีการดำเนินการในระดับสากลและมีผลโดยตรงกับการพัฒนาประเทศไทยในมุมมองที่เป็นสากล เพื่อให้การประเมินและติดตามผลการดำเนินงานของการวัดในแต่ละเรื่องมีการใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งการประสานงานกับผู้ดำเนินการด้วย ทั้งนี้นอกจากตัวดัชนีชี้วัดที่สำคัญ แล้วยังต้องมีการประสานงานการใช้ข้อมูล/สถิติ/สารสนเทศ ที่เป็นทางการที่อ้างอิงสำหรับประเทศไทย ในระดับองค์กรสากลอีกด้วย

9. มีหน่วยงานที่ทำการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้มีแนวทางการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมและคุ้มค่า คุ่มประโยชน์ สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งต้องเป็นแนวทางการสร้างระบบสารสนเทศภาครัฐที่เป็นมาตรฐานที่ดี มีธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของโลก เช่น การใช้เทคโนโลยีแบบ Cloud Computing การใช้อุปกรณ์แบบเคลื่อนที่ การใช้เทคโนโลยีที่รองรับ Big data เป็นต้น

การปฏิบัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ จะเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการจัดการข้อมูลของภาครัฐ การสร้างสังคมที่ใช้ความรู้จากข้อมูลของภาครัฐ ที่ต้องมีการเปิดเผยให้พลเมืองได้รับทราบสภาพความเป็นไปของประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พลเมืองสามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐได้ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน การปฏิบัติข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐ จะเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็น เป็นพลังอำนาจที่สำคัญต่อการปฏิรูปประเทศและขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศไทยในอนาคต